

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת פנחס תשע"ח

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורשי עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

שלישי טהור. כחאסותי רבנו עזריהו רבינו עזריהו ברקא פני ברקא פני דמיס' ע"ז (דף לג) גבי כפי פעם ראשון ושני אסור שליש מתור ומדיירי ברחוקה ששהה בו הגוי דומיא דהך דרבא לאו כמו שפירש רש"י דמירי בשהה בו הגוי מתחלתו פעם ראשון ושני קודם ששהה בו ישראל כלל ורוקא כלי חרס וחרס דבני הדחה שליש פעמים אבל כוסתו של ע"ז או של ספק אפילו בחד וזמנא מלי דאליעור וכו' יעקב

אומר כו. כמאן ראייה לרית דמיין במינו בטיל
 דקדיל משנת ר' אליעזר בן יעקב קנן ונקי.
אף הרוטבו במים טמא. פירוש מלחלוז במים
 וא"ת ב"ד לא רוטבו נמי אתו פברק דם
 נדה (נדה דף ג' ד"ג) ואם יכילין להשרות ולחזור
 לכמות שהיו מטמאין לחדם ומקטני יבישם ועד
 מאי פעמייהו דמטמאין רובני ו"ל האי דקטני דהם וכמה
 שרייתו משפירין שום לעת הזבא ברבא ליה מעת
 לעת הילכך יבש טהור ומיהו טהור דרבי יהודה
 לאו איבש דרבנן קאי אלא אלח לאשמועינן
 דרובני דאזנא מטמאה ע"י שרייה פליגי במים טמא
 וכן משמע בתוספתא דקאמרי רבנן אף זה משנתנו
 לתרן מעד רובו עליו טהור:

במאי קמפילגא אמר רב ובדין בגורין גוריה
 במקדש קמפילגו. ואם תאמר אמר
 קשיא ליה במאי קמפילגי למאן דפלגי ברהוא
 אני דר' אליעזר מבייש לרוק משום דאמרין
 רואה את דם הפסולין וכן התמצית באילו דם
 מים וסר אברן דלית להו רואה אני ואסור לרוק
 דם הפסולין למתכו בו האי גונא פליגי בספיא בני
 ניתנין למעלה שנתערבו ניתנין למטה היינו
 טעמא וכן דמתן אחת בנותן ארבעו ויש לומר דר'
 משמע ליה דפלגי בהא מולא פירש רבי אליעזר
 דמכשר משום דרואה אני כדמפרש בריהא אלא
 הואי יתר רבנן דרבא אתי רביה ספיא אלא
 וטעימיה משום חודע תורע מדאיצטרך למיטי
 דך בבא כלל והיאי דדם בעלי מומין דהשתא
 בניתנין למעלה למטה שניהם כשיראם
 אמרין רואה אני ברם פסולין מביעי ואי משום
 רבי אליעזר דאפילו ברם פסול לא ליה רואה אני
 הזה ליה לרבי אליעזר לפרושי בתריא ועוד בראה
 כמו שפירש רש"י (דף ע"ג ב"ד) גבי דם הזבחה
 והבמה או ברם דהבולין ובפסולין ובזבחים

תנו רבנן, חרסן של זב וזבחה, פעם ראשון ושני. קמא.
שלישי, טהור. פמה דכרסן אמוריס, שתנין לחובו מום.
אבל לא נתן לחובו מום, אפילו עשירי קמא. רבי
אליעזר בן יעקב אמר, שלישי, אף על פי שלא נתן
לחובו מום, טהור. מאן שמעת ליה דאמר, מין פמינו
לא בטיל, רבי יהודה, ודמיניה, שתנין שפוחתו נדה,
מסיתו טהור. ואם היה לח מסיתו, קמא משום משקה
פיה. רבי יהודה אמר, אף הרוטבו במים, קמא משום
משקה פיה. ואפילו מוכא. אמר רב, פפא, שאני וק,
דקרי: נתערב ברם הפסולין ישפך לאמה: במאי
קמפילגי. אמר רב יבדי, בגורין גוריה במקדש, קא
מפילגי. דמר סבר גורין, ומר סבר לא גורין. רב פפא
אמר, דכולי עלמא גורין. והכא, ברם התמצית מצוי
לרבות על דם הפפא, קא מפילגי. מר סבר, שכתיב,
ומר סבר, לא שכתיב. בשלמא לרב פפא, היינו דקתני
נתערב ברם הפסולין ישפך לאמה, (או) ברם
התמצית ישפך לאמה, אלא לרב יבדי, לערביהו
וליתניהו. קשיא: משנה דם הממיע ברם פעלי
מומין, ישפך לאמה. כוס בכוסות, רבי אליעזר אמר,
אם קרב כוס אחד, יקרבו כל הכוסות. והכמים
אמורים, אפילו קרבו כולן, חזין מאחד מהן, ישפך
לאמה. הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה, רבי
אליעזר אמר, יתן למעלה, ויראה אני את התחתונים
מלמעלה כאילו הם מים, ויחזור ויתן למטה. והכמים
אמורים, ישפך לאמה. ואם לא נמלך ונתן, פשר.
 הניתנין

חרסן של זב וזבחה. עבט של מי גרלים ונשבר וחרסיו כלע מי גרלים הזבים וכן
 טמאנאן במשא שאינ'ם שבלעט טמאין כדנתן במסכת כלים (פי' מ"ה) ומייתי לה
 בגמרא נדה חרסן שבלעט משקין טמאין ונפלו לאייר תור התור טמא סוף משקה
 לצאת בחיקת תהורו: **פעם ראשון ושני.** כסבר ר' פעמיים טמא שיערין לא פ'טו ממי
 גרלים שבו וכן אחד ומשנה חז"ל הוב' ל' מיהו.

משנתן לרובו מים שלשה פעמים טהור שפלטו
 מי. הדגלים הנבלעין בו אבל לא נתן לחובו
 מום. אלא מי גרלים של אדם טהור לחוציא
 את של זב הנבלעין בו טמא דמין פמינו לא
 בטל: ופרכין פאן שמעת ליה דמר פין פמינו
 אלעזר בן יעקב ר' יהודה איהו קמא דת"ק רבי
 אליעזר ב"ר יעקב ר' יהודה איהו קמא דמסקין
 הנבלעין בחרס בתלתא זמני פלגי: והשינו
 שפתן שפוחתו נדה פסיבין מיהו. שהרי יבש
 הרוק ומשיבש אינו טמאן כדאמר במסכת נדה
 מוכי רוק ענין רוקקה ואם היה לו (היה)
 פסיבין טמא. שדרוק הלח טמאן במשא: היג
 ר' יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום
 דהתמצית פיה. בתוספתא דמסכת טהרות אף
 במלחקה במים לחוד שישב חוץ לרוק לחיות
 ולא תמצת הזבים וטמא משום משקה פיה: **אמר**
אפי' בכסו פעמיים דרבה קאמר טמא:
שאני רוק דקרי. ופירשטיש'ו בלע"ז בגס
 בפשתן בחוקה וקשה לצאת אבל מי הדגלים
 לא בלעיו בחרס כולו האי גורין גוריה
 במקדש פליגי. אם עשויין סף בקדשים להרחיק
 מן הזבחה ולא חשיבין להפסד קדשים של
 יפסיד את אלו בשביל סיוג דאזריים קמפילגי
 אתה סבר גורין. הילכך נתערב דם כשר ברם
 פסול את דם התמצית אף על פי שאין בפסול
 ולא בתמצית כדי לבטל את הכשר שכן
 לאמה גוריה דילמא אתי לאכשרי נמי היבא
 דיש שפך גוריה וכן התמצית בו לבטל
 את הכשר והאי דלא גורין גוריה כמתערב ברם
 הבתמה או ברם הידיה משום דחילין בעודה
 לא שכחי אבל פסולין שכחי וכן תמצית
 שכחי דרבה על דתפס רבי אליעזר סבר אן
 גורין חשו הזבחים שלא להפסיד קדשים תממת

גוריה הילכך עד שיהא מן הפסול כדי שאילו היו מים לא היה ניכר דם הכשר בו
 מכשרין ליה לרוקה. היג ר' **פפא** אמר רבי'ע גורין והכא ברם התמצית מצוי כו':
 רבי'ע גורין. ולא חשו להפסד קדשים ובנתערב ברם הפסולין דמילתא דשכיחא הוא
 לא פליגי רבי אליעזר אלא בנתערב ברם התמצית לחוד פליגי ומשום דקא סבר דם
 התמצית של בתמה אינו מצוי לחיות רבה על דם דתפס הילכך אמאי גנורו היה ליה
 בנתערב ברם הפסולין גורין ביה מיהו ליה שכיח. והאי סבר פמינו שהוא
 רבה על דם תפס הילכך גורין ביה היבא רבה אלו אטו רבה רבה מיהו אם לא
 נמלך ונתן כשר דגוריה בעלמא דהוא בשלמא לרב **פפא**. דאמר לא פליגי רבי אליעזר
 ברישא משום הכי לא עריב חזו לתני ישפך דבסיפא פליגי וירשא דרבי הכל: **אלא לרב**
יבדי לערביהו וליתניהו. נתערב ברם הפסולין או ברם התמצית ישפך לאמה קשיא
מתני' דם הממיע ברם בעלי מומין. מילתא דשכיחא היא וישפך לאמה גוריה
 שטא ולא ירבה עליו והשיוריה: נתערב כוס של דם בעלי מומין בכוסות של כשרין
 ואינו ניכר: דמים הניתנין למטה. מן החוט שנתערבו ברם חטאת שניתן למעלה. רבי
 אליעזר אומר יתן למעלה. תמנת חטאת אף על פי שהתחתונים מעוררין בו והאיל
 ואינו מתכוין להתחתונים לפעולה. רואה אני אותן כאילו הן מים ומפני שמצוה להקדים
 לעלויים לתחתונים כשר פברק כל החירין (למקדש ע"פ). שיהיו כל חטאות קדומות
 לעלות: יתן למעלה. חזילה אורח'י למטה ונתתם תעלה לא לשפטיהן שרייתן
 חטאת ולהתחיל תמנת עלה ישפך לאמה. דלית להו רוקא ואין משקין בתחתונים
 בשביל להכשיר העלויים: ואם לא נמלך ונתן כשי. העליון דהא ניתן ממנו למעלה
 הניתנין

זבחים. פרק שמיני – כל הזבחים דף פ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
רה
 תוספות

הניחין במתנה אחת. כגון אם כבוד שנותרת ברם מעשר בין בכלול בין בבוסות: יתנו במתנה אחת. קא בערך דערך השתא דאמרינן יש בילה ממכנין עליה שיש במתנה זו משניה ואם בבוסות יתן מתנה מזה ומתנה מזה. מתן איבען במתן ארבע. כמו דם עולה ברם שלמים ואם ברם שיש ששניהם עומד שתי מנות שדן ארבעו ושניהם תחתונים: מתן

1 ארבע במתן אחת. כגון דם עולה בכבוד שדן
 2 תחתונים: ר' אליעזר אימר יתנו במתן ארבע.
 3 והוא המונח היחידות הניחנות מרם הכבוד
 4 כאלו אין מים ואין זה כל חוסף במתנה אחת.
 5 משום כל חוסף ודאי עולה דאם רכל הניחנות על
 6 מוכח הדיעין שנתנו במתנה אחת כיפר: ולא
 7 עשית מעשה בידך. ואינו דומה עשה מעשה
 8 ליעשה ואינו עושה ואיסור בא מאילה: גמ'
 9 וצריכה: לפניה בתרייהו דר' אליעזר ורבנן
 10 בעלי מומין איריבם באיריבם וכוותא בבוסות:
 11 דאי אשמעינן באיריבם. כהודא קאמר ר'
 12 אליעזר יקריבנו משום דאיתעביד פפרותו
 13 בהכשר: אבל נבי כסות בבוסות. דעיקר
 14 בלקולל אימו לא יצליח. של מי שתא
 15 המוקדשין שנפל לתוכה מים דעלמא כל שהוא
 16 ר' אליעזר אמר ית שתי הזאות. רבא לרבותו
 17 מתן על הטמא היה שתיים וטהר: בשלמא רבנן
 18 סברי יש בילה. כדתנן במתניתין אם לא נמלך
 19 ותן כסף. כסף אלמא ממתנין אבילה אמר ר'
 20 המתערב בלח מתערב בכלול ואין קל טיפה מזה
 21 שלא יראה) אכל בתמידי קצת הרבא נמי נתי דיש
 22 בילה יש בכל הזאה מן המים הכשרים: קסברי ר'
 23 הזאה צריכה שיעור. ואין כאן שיעור שהרי יש
 24 בה מן הפוסלת ואי משום דבזה שתי הזאות קא
 25 סברי אין מצטרפין ארונו למלאות השניה שיעור
 26 החסר בראשונה והוא ר' אליעזר. רבדבאי ר'
 27 סגיא ליה וברתיא מוכשר: מאי קסבר אי קסבר
 28 אין בילה. אין סומכין על כך דומינן דלא
 29 מכליל בבילה כי מזה שתי הזאות כו': אלא
 30 קסבר יש בילה. אי אפשר שלא לכלול סומכין:
 31 מי יימר דמלא ליה שיעורא. שמא רוב שתייהן מן
 32 השאובין יתן בשתייהן כדי הזאה בשניה: אבי
 33 ריש לקיש לוקינן קסברי יש בילה. דבשעתה
 34 ליה במתניתין דהוא ר' אליעזר שתיים בשתייהן
 35 צריכה שיעור ומצטרף הזאות דקשאי מי יימר
 36 דמלא שיעורא: רבא כמאי קסבינן כגון
 37 שנתערבו אחת אחרת. שיעור הזאה מו ושיעור
 38 הזאה מו נתערבו הילכך כי מזה שתי הזאות
 39 על כרחן מלא ליה שיעורא שדרי לא היו מן
 40 הפסולין סוף אלא כדי הזאה אחת הוא היה
 41 שתיים וזאת אחת לאו דוקא קרא דאם היו מן
 42 הכשרים הרבה כל שכן דכשר כי מזה שתי
 43 הזאות דשפינאי כדכרין מדיכא תיתי למפסל
 44 אלמא משום פסולין טעם ליה ויש בילה טרס
 45 ברדיש לקיש רבין דאמר הזאה צריכה שיעור
 46 מאי דחקיה למעור דלר' אליעזר אין בילה
 47 לאקשיי מתני' ועל ולאוקמו מתני' בשתייהן
 48 דחקי דברקלמן: רבי אמר לילי' יש בילה והוא אינה צריכה שיעור.
 49 במים פסולין: רבי אמר ב'ו'. הניסא הוא משוכשת בספרים נראה בעיני דהבי ריטין רב אימי מרם כל שהוא ותן אין בילה יתן שתי הזאות וסבירא ליה לרב איש הזאה אין צריכה שיעור כרבא ומיזו קטא ליה ליה הילכך אי היה ס'ל יש בילה כהוא היה סג' ליה ושתי הזאות לר' אליעזר משום דקסבר אין בילה הילכך אי מיד הוא סגמא אין כאן
 50 במים שיעור כל מה תרתי אי אשר לדיבא כהוא מנייהו מן הכשרין (כלום) דהא אין כאן מן הפסולין אלא כל שהוא צריכה שיעורא דבניה בלעגא דעריבה אחת אחת
 51 דאם כן הוי שמעמי יש שיעור להזאה ויהיו אין הזאה צריכה שיעור סבירא ליה להכי דן לישנא דמתני' דקמי' כל שהוא דאין קל בהזאות פחותה מבאן ואי אפשר שידו כל הזאות
 52 הללו מן הפסולין ואפילו תן קטנות מאד ולקמן מתיב ליה ממתני': לרבי' רבי אליעזר. דמשכי בשתי הזאות: הזאה כל שהוא מותרת. דשמא אין אחת מן הזאה כרדה שלא יתן
 53 בה מן הפסולין אלמא סבירא ליה דהוא כל שהוא מותרת הזאה אין צריכה שיעור. והוא מוחצה בה מוחצה פסול. ולא תשנא הזאה כל שהוא היא וכדשרה ומיזו לא ידעה עמה
 54 הערות שפסולין אלא אפילו יש בה תערובת פסול מוכשר אלמא טעמא דר' אליעזר דבעי תרתי לאו משום צירוף הוא לרצוף לכשישער דהא קתני אין צריכה מותרת לרש לקיש.
 55 ועוד

שלמא רבנן קסברי יש בילה. פי אפילו סבירא ליה יש בילה מימ פסולין דהוא צריכה שיעור ואין מצטרפין לחזאת והי' המ' לממר אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור וכגון שנפלו מים בלחזהו כשיעור מי שתא ובקונטרס פירש ורבנן סברי יש בילה כדתנן מתני' אם נמלך ותרן כסף אלמא מצטרפין אבילה ואמרינן ליה המתערב בלח מתערב בכלול ואין קל טיפה מזה ליה דיא (בה) מתירי קצת וקשה אם כן מאי מספקא ליה לרבי אליעזר לרדי' נמי נידוק ממתניתין דיש בילה דהא מוכשר בתחילה אלא על כרחן ממתניתין ליכא למידק ודלמא בעלוינים רובא מוכשר רובא אליעזר ובגון שנתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד כדמוקי לקמן רבנן נמי אם לא נמלך ותן כסף היינו דמים תחתונים מידו לקמן מוכחי יש בילה מפרקי ההתחוננים עלו לו:
אמר רש לקיש לעולם קסברי יש בילה והוא צריכה שיעור ומצטרפין להזאות. פי ר' בקוני' יש בילה נסתיבן בריש לקיש דבין דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דחקיה למעור דלרבי אליעזר אין בילה לאקשיי מתניתין ולאוקמו מתניתין בשתייהן דחיקי דברקמן ועוד יש לדקדק אי אין בילה למה ליה למעור שיעור אפי' אין צריכה שיעור נמי:
כגון שנותרת אחת באחת. וקשה לר' הוי' אמר דבימא (דף יד.) ונבדה ופ"א) דהוי' אמר אפי' למיד' אין הזאה צריכה שיעור המ' אנבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור ואי' בשעתן אחת באחת והוא דהוא צריכה ליה כמא בשניה שיעור במנא ותיריך בין דבתחילת הזאה האשונה שהיא תחילת טהרתה איכא שיעורא במנא אין בכל כולם שהזאה האשונה מצטרפת להזאה שניה וכי יתא נונא אמרינן ויהי נגמילת דיים (תולין דף ק) דמבריעתי נטילין שניים וברעי רביעתי אין אחד נטל ועוד יל' דאחת באחת לאו דוקא כדפי' בקונטרס דאם היה מן הכשרין הרבה כל שכן דכשר היה מזה שתי הזאות דשפינאי דכשרין מדיכא תיתי למפסל אלא משום פסולין נקט לה:
רב אמר ר' כל שהוא אחת. אין בילה וסבר הזאה אין צריכה שיעור ואי הדיב חזא דילמא תן הפסולין דן אבל כי יתיב תרתי אי אפשר לדיבא מן הכשרין וקשה דלמא כל שהוא לדיבא שיעור הזאה והוא צריכה שיעור ומצטרפת וסבר יש בילה והשתא בין שתי הזאות על כרחן איכא שיעור הזאה מן הכשרין ולרבי' נמי הוי' אכל וכל להיות שלא יוכלו לרדוק הכל שתי לשתיים.
 בירוק
 ועוד
יש בילה, ותנאה אין צריכה שיעור. וקנא דקנאו רבנן, כי היכי דלא משתירש ליה. רב אשי אמר, (מים) כל שהוא תנן, ואין בילה, יתן שתי הזאות. מתיב, רבי אמר, לרבי רבי אליעזר, הזאה כל שהוא מותרת, הזאה אין צריכה שיעור. הזאה, מוחצה בשר ומוחצה פסול.
 ועוד

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59

ועוד היתנין למעלה כו'. אלמא יש בילה בתוספתא זבחים אחת וזו ולא פריך
 2 ממתני' דלא ליה לאקשויי במרייתא משום דוקא דתחתונים עלו לו: ה**בא** במאי
 3 עסקין ברובא עליונים וקא יתיב למעלה שיעור דתחתונים ועוד. לא מצי לאוקומא ברובא
 4 תחתונים ותיב למעלה שיעור תחתונים ועוד דאי רובא תחתונים לא היה אמור רבי אליעזר
 5 יתן למעלה

1 נתן למטה ולא נמלק ר' אליעזר אמור יחזור
 2 למעלה. ראה דרגיסין וחוזר ונתן למטה
 3 מדרמיק עליו לו לשם שרידים רמה שנתן למטה
 4 קודם תנינו למעלה פשיטא ר'און עולה לשם
 5 שרידים: מתן ארבע במתן אחת היינו שתיים שהן
 6 ארבע בנות עולה וא שלמים למטה דאי ארבע
 7 ממש בנות טהאת אחת יתן מתן אחת לר' יהושע
 8 לה רבנן גמאי ישפך לאמאי לפי שזה למטה וזו
 9 למעלה הגז' **בל** תוסף מזהבא. תימה לי הלא
 10 במתנה אחת של כבור אי אפשר שלא יוכלו
 11 לחלק לשתיים ואם כן דילמא תיב מניה לשתי
 12 קרות דאע"ג דאין בילה דזו שיכול להיות מזה
 13 הדם לבדו אחת הריב במתנה אחת יכול להיות בה
 14 מדרם זה ומדרם זה ואי ליכא שיעור נתינה לשתי
 15 קרות ולא היה רשומינן נתיב לשתיים אם כן הריא
 16 הקרבן נאכל דילמא חלקו לשתי קרות ולא
 17 הועיל כלום ליה דיש שיעור לשתי קרות
 18 דאי בילה אין כאן רק ספק כל תוסף משום ספק
 19 זה לא יתיב קרבו ואפילו כי היה נמי דמים
 20 מעורבים דזו היה ספק תיב פריך הוה דנתערב
 21 ארבע באחד לא חקיש במין אילו אבתי ותיקשיו
 22 קשויא אחריתי ולא מתירי דבל תוסף בריא
 23 ליכא. בררין. ואם תאמר איזה כל תוסף יש
 24 ולידתי מתנה שבביל שרידים של כבור ואי
 25 עדי כזו שרידים שבביל עולה אין כלום אלא
 26 ישעה וזו שרידים שבביל עולה (שתי מנותת ותיב
 27 ארבע ויש לומר מתנה ארשונה) של עולה נכרת
 28 משתי עדרין דזו כל תוסף דמתנה של כבור אינה
 29 רק מעד אחת אינו בני שרידים דזו באותו קרן של
 30 מתנה אחת (ארבע) מתנה שניה שבקין שני היו תוספת הגיה:

ה**א** קתני אלו ואלו עליו לו. וליכא למימר לשם שרידים דאלו ואלו קתני משמע יוצא ידי
 36 דמתיב עליונים וידי דמים תחתונים:
 37 בתיב:

38 שנתערבו ונתן במתנה אחת שבביל כל אחד קא אמר דהיינו שתי מתנות דנמצאו
 39 דרקתננהו ונתן במתנה אחת שבביל כל אחד קא אמר דהיינו שתי מתנות דנמצאו
 40 שתיקן במבזה ותימה מאי קשיא ליה נמצא שנתון כל הדם במתנה אחת דאיכא מרורידי
 41 ממש נפשי ובי מתיב משום דבעי מתנה של כל אחד לימא שנתון חצי היה ונתון
 42 חצי האחר ולמה לא למיטר כלל אחת באחת ובי תימא דפריך משום דפריך לשיי משני
 43 הדמיים לשפכת השרידי והפריך דלילמא מה שנתן היה נאחד מתן השרידי מן השני
 44 דאע"ג דתחלת עולה מקום שרידים מכל מקום לא עשה כיעקר מעוטה ואינו נמי קסבר
 45 תחלת עולה לא מקום שרידים אם כן מאי קא משני שנעתיבו בו אחת באחת ועוד (לימא)
 46 (למאי) דידיב (למעלה) שיעור האחד וערוח) אמאי לא פריך מרישא נתערב דרם הפסולין
 47 או ברם התמציל דילמא מאי חדיב מזה הפסולין ושרידיהו אלא כיון שפסולין
 48 מעביב אין כיון דרביע רפסול מעורב בו אבל הבא דשנייה בשריין לא יתיבו ששה דמים
 49 שרידים אע"ג דלא מעביב דקאמר דעריבן איצטבא ונראה לפרש דהכי פריך
 50 דילמא מתיב קא דתיב כן דרבא ליתן לא יתן אלא שתי מתנות אחת משום זה ואחת
 51 משום זה ואם נאמר לו שיתן כל הדם לא ישמע לנו לא דמי נתערב דרם פסולין דשם
 52 ישמע לנו כיון דרביע רפסול מעורב בו אבל הבא דשנייה בשריין לא יתיבו ששה דמים
 53 כן לעיל דקאמר דידיב למעלה שיעור דתחתונים ועוד לא ישמע לנו כיון דשנייה כשרים
 54 ועדי יש לומר לשון מתנה אחת משמע אחת ולא ויתרוח) ובי משני שנעתיבו אחת
 55 באחת בפשיטה מתנה אחת מכל אחד דמי להאדא דלעיל דתן למעלה ומקומין
 56 דתן למעלה שיעור תחתונים ועוד דרשמינן קתני יתן למעלה כל אחד מכל אחד בדם
 57 הפסולין ובדם התמיצית:

זבחים. פרק שמיני - כל הזבחים דף פ עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רש"י

1 ועוד תניא. ותיבא לרב אשי דאמר דעמא דביי תרתי משום דאין בילה דאין בילה דרשמינן
 2 לרבי אליעזר דאית ליה בילה נאלמא (שמיני) מתוך תרתי מתיבא דעמא דר'
 3 אליעזר כרבא דרבא דמי מתיבא אלא קמא הוא: היתנין למעלה כו'. קא ס' דרם
 4 טהאת בדם עולה יתן למעלה לחבשי דטהאת דמעה לרדקאי עליונים לתחתונים
 5 בפרק לקמן תחתונים בפרק כל התחייב (ד' פט) ודאיה

ועוד, תניא (בהריא), היתנין למעלה שנתערבו
 6 בניתנין למטה, רבי אליעזר אומר יתן למעלה,
 7 והתחתונים עלו לו. ואי אמרת, אין בילה, אמאי עלו
 8 לו. דילמא, קתוב עליונים למטה והתחתונים למעלה.
 9 הכא במאי עסקינן, כגון דאיכא ריבא עליונים, וקא
 10 יתיב למעלה שיעור תחתונים, ועוד. הא 'תחתונים
 11 עלו לו' קתני לשם שרידים. תא שמע, נתן למטה ולא
 12 נמלקה. רבי אליעזר אומר, יחזור ויתן למעלה,
 13 והתחתונים עלו לו. הכא נמי ברובא עליונים, וקא
 14 יתיב למעלה שיעור תחתונים, ועוד. ותא 'תחתונים
 15 עלו לו' קתני לשם שרידים. תא שמע, נתן למעלה
 16 ולא נמלקה, [ואלו ואלו מורים, שיהוור] ויתן למטה,
 17 ואלו ואלו עלו לו. הכא נמי, ברובא עליונים, וקא יתיב
 18 למעלה שיעור תחתונים, ועוד. [והא 'אלו ואלו עלו
 19 לו' קתני]. כי קתני, אלו ואלו מורים. אלו ואלו עלו
 20 לו, קתני. סיפא, אתאן לרבנן, דאמרי יש בילה. תא
 21 שמע, היתנין במתנה אחת, שנתערבו בניתנין במתנה
 22 אחת, ויתנו במתנה אחת. דילמא מהאי קרובי, ומהאי לא
 23 יתנו במתנה אחת. דילמא אהת, מתן ארבע במתן
 24 ארבע, הכא נמי, שנתערבו אהת, מתן ארבע, מתן ארבע
 25 במתנה אחת. [רבי אליעזר אומר, ויתנו במתן ארבע],
 26 ובי

עליונים לתחתונים בפרק כל התחייב (שם) ולרבנן ישפך לאמה יחזור ויתן למעלה.
 36 ושנייה כשרין כרס"ד ולרבנן ישפך לאמה העולה כשריה דאסור לשנות בתחתון מפני
 37 הכשר עליון ולא אמרינן דאין אותן למעלה כאלו אלה מים הובא דלא בתוספתא:
 38 הבא נמי ברובא עליונים וקא יתיב למעלה שיעור תחתונים ועוד. ועליונים הוא דכשרים
 39 ולא תחתונים: ד'ז והא תחתונים עלו לו קתני. ולשון קשיא הוא: ומשני ליה לשם
 40 שרידים: נתן למעלה ולא נמלקה. מתיחלתא דזו גמלאו אהא אמרי ליה רבנן ישפך לאמה
 41 שלא לשנות בתחתון וביבין דניתן למעלה אפי' חבביים מרזו שיהוה יתן למטה
 42 לבתחילה אם בא למילך דאינו משנה בניתה זו בעליונים שדרי מן שיש כאן מן
 43 העליונים שרידים אית להו בילה וכו' ורבי נתן מן הטאת למעלה ומעתה מצות
 44 שרידים ליתן למטה בתחילה עולה ואלו עליו עלו לו. ושנייה כשרים: הבא נמי כו'.
 45 ולר'א ר'תיה ליה בילה אין כשר אלא טהאת ולרבנן דאית להו בילה שנתים בשריין
 46 שדרי יש משנהם למעלה ולמטה: ד'ז ב' קתני אלו ואלו מורים אלו ואלו עלו לו
 47 קתני סיפא אינאן לרבנן דאמרי' יש בילה תש' היתנין' בו וקא בן אפסוק משנה הבות
 48 בספריים: ב' קתני אלו ואלו מורים. שאלו ואלו עלו לו אלו ואלו עלו לו הוא דקתני
 49 ודך סיפא דקתני ואלו ואלו עלו לו לא אאלו ואלו מורים קא אלא רבנן דקאמרי לה
 50 דאית להו בילה אבל לרבי אליעזר אין כשר אלא עליו: יתנו במתנה אחת. ורבי
 51 אליעזרובן איירי כסיפא ומתני' היא: אהת באהת. שיעור מתנה מזה ושיעור מזה וקתני
 52 ניתנו במתנה אחת שבביל כל אחד קאמר דהיינו שתי מתנות דנמצאו שתיקן במבזה
 53 ארבע בארבע. שיעור ארבע מתנות כשיעור ארבע מתנות דקתני ניתנו במתנות ארבע
 54 ארבע שבביל או ארבעה שבביל זה פתן 'ד' במתן אחת] רבי אליעזר אומר יתנו
 55 במתנה אייבן. שמועה ותיבא למתן ארבע מתן ארבע במתן ארבעי ככל התחייב (שם)
 56 ודאיה אין דאוקומא דתוספתא מתנה הבכור כאלו בדם:

זבחים. פרק שמיני - כל הזבחים דף פא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

למעלה בלמטה לא מכשיר למעלה אלא ע"י רואן לשם מים ומיזהו הוא נמי דר' טעמא דהוא
 דמשום דאת ליה לשם מים הוא דלא עבר משום כל תוסף ועוד כשעבור על כל תוסף אינו
 משנה בדם לפסול אבל בניתן למעלה ולמטה וניתן בחוץ בניתן בפנים כולו משנה בדם
 לפסול: **מנין** אפי' נתערב באדם כו'. תימה כי דהכי ולהאי תנא אימטרין קרא לתורה
 לעולה ולאשם ולמאן דתפקא ליה נמי מולקח בדם
 הפר ומזה השעיר העולה אין מבטלין דלמא דמי
 פר ושעיר ששוק לגמרי במנותחין מתן אחד
 במקור ד' מנין או עולה במבטלין וכן למאן דתפקא
 ליה מוקדש הם מנא ליה נתערב בדם עולה דלמא
 בקדשים הנבטלין מיירי: **ואין** תמורתו קריבה.
 תימה כיון דתנאי היא אנאי הדר כ"ז אלא הם
 התורה (דף ז) דקמור רובא אין הדי אלא הם
 למע' לכו: **הא** אוקומנא חרובא עליונים. פי'
 בקומטנא היא יהיב למטה לשם שדרי תמא
 הוא דקדיהי אבל עולה לא מתבשרא דהא הדיב
 למעלה שיעור תחתונים ועוד א"ל מוקמת לה
 בתערובת תמא עולה לא שמעת מינה (לא)
 מקום עולה מקום שירים דכיון דעלה לא
 מתבשרא לא זריק על במקום עולה אלא
 באעטבא וקשה לדמבון דאמרי יש ביולה והוא
 לה עולה כשהו ויש דם עולה שנשאר למטה
 והוא לזריקה:

נתן בחוץ ואחר כך נתן בפנים כשיש. ובגין דיהיב
 דמים הפנימים בחוץ לשם מים דאי לאו
 הכי היאך חזרו נתון בפנים והלא כבר נתפס
 לשמאל לפי מה שפירשונו לעיל פי' שכו' דה'
 (אמר) ומזבח חיצון לדמים הפנימיים במקומן ומי'
 וכבי' האי גונא מיירי סיפא בפנים נתון בחוץ
 שהביט רמים החיצונים לשם מים וק"ל אמאי
 פסול כמבטלים לשם מים ולכפר תרביע
 עבשו

קריבה. הא שמע, נתן למעלה ולא נמלקה, אלו ואלו מודים שישחור ונתן למטה, ואלו ואלו
עולין לו. מאי לאו, דאייערב תמא עולה, וכיון דיהיב ליה למעלה, הוו להו שירים. וקתני,
אלו ואלו מודים שישחור ונתן למטה, ושמע מינה, מקום עולה מקום שירים. פי' אהא רב
יחזקל בר יוסף אמר, אגרי במעבאר, הכא במאי עסקינן, גזון דאייערב תמא חיצונה
בשירים. אמר ליה אביי, וגימא מה, גזון דאייערב בשירים. דלמא, הא קא משמע לן, אפילו
למאן דאמר, שירים מעבקינן, חסרו, אין מעבקינן, אמר ליה רבא תוספאת לרבינא, הא אוקימנא
הויא, ברובא עליונים, וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים, ועוד. ואמר ליה, הני מיילי, למאן
דאמרו מעיקרא (אין כולה) [בפלול פליגי]. מקקנא, כסוסות פליגי: משנה הניתנין בפנים
שנתערבו בניתנין בחוץ, ושכבו לאמה. נתן בחוץ ותרו ונתן בפנים, כשר. בפנים, והרו ונתן
בחוץ, רבי עקיבא ופסל, והקמים בכשרים. שרבי עקיבא אומר, קל דמיס שנתערבו באפר
בתוקף פסולין, והקמים אוקרים, תמא תכלד. רבי אליעזר אומר, אף האשם, שנתערב
בתמא עולה קרא שאל **מנין ששבו לאמה. לית לן רואן ואסור לשנת באלו מפני בהשירן של אלו ובגמרא ונפילו בני ר' יוחנן ברא את ליה**
רואן: ר"ע פוסל. בדרבנן והבנים מכשירין, בכל קריבת חוץ מחטאת החיצונה והמפסול משום וכל תמא אשר יובא וגו' **גמ' כשם שמצו לחקרים עליונים לתחתונים, את תמא**
 לדם עולה דכאמר בכל התריר (לשקן דף טז). כך מצוה לחקרים פנים לחוץ, דפנים תשוב:

ת"ל ד' שכול אין לי אלא אלו. יקרבו שאף אם נתערבו מחיים יקרבו מין אפילו נתערב
 באשם בו: ת"ל. חו' מנייהו דרש ומשמע ליה את הדם בכל מקום שהוא שמו עליו ולא
 בטל: ויול' אין לי אלא נתערב באלו. דקא מרבינן מניה דיקרבו שכן תערובת ראייה
 לקרב אפילו נתערבו בהמה בהמה מחיים דהא עולה בתמורה או בעלה אחרת כג'
 במנתין קדשים בקדשים מין במינו זה יקרבו כשם
 מי שהוא זה יקרבו לשם מי שהוא וכן בתערבו
 בתולין תמינין נתן לעיל (דף ע"ג) ומכור הוליק
 לערכי אותו המין והדר הוו לזו קדשים
 בקדשים מין במינו מנין אפי' נתערב בדם
 יקרבו ואף על פי שאינו מינו ואם נתערב מחיים
 לא היה קרב כדכונן (שם) קדשים בקדשים מין
 בשאנו מינו ידע: אמאי לא אסר תערב באשם.
 מחאי רביא גופיה אלא בעי קרא אחריאי האיל
 ועודים קרשי קדשים ואע"ז דאם נתערבו
 מחיים לא קרב החם משום דהייב לזו תמא
 ברעיהא תנא' דם דם. לזכי אימטריבו דם
 דם תרי זמינא והני תנאי כו'. לשון בעיא דהא
 והך תלמא תנאי דאפילונו במילף לעילין אשך
 ובטלין דהא תה' דתמלתא קראי בשלמא כולו
 מולקח חוץ הפר ומזה השעיר לא ילפי קסברי
 ר'נא תנאי דשמעתין אן מערבין דם פר ושעיר
 למתן דם קרנות מזה הפנימי ומאי ולקח מזה
 דם הפר ומזה השעיר מזה פני עצמו ולא פני
 עצמו ופולגות דר' יוחנן רבי אישיה דהא
 מנסכת תומא (דף ע"ג) והאי פירס דם. לא משמע
 לזו לתנא דהוקמין ולתנא דקדש הם אלא
 מקדש הם בו: ואין שומותן קריבה. ולא
 למירדש ביה בהויתנין יהא תנא: וכן למעלה ולא
 מילף. מנתי' דפליגי ר"א ליה בחיובין
 למעלה שנתערבו בניתנין למטה: מאי לאו
 פלוגתיהו בתמא שנתערבה בעולה הוא.
 בקדסי' עד השתא וקתני דאפי' להבן יחזור
 ויתן למטה בתחלה ואף על גב דנתערבו
 השתא סוף תמא עולה ופי' דאן מקום הוא:
 הכא במאי עסקינן, ירישא דפולגותא למטה
 בתחלה כגון דאייערב תחלה תמא החיצונה
 בשירי תמא הפנימית דאנתו תמא חטאת
 הלכך נתן למעלה ולא נמלק' דאי נמלק' לרבנן
 שדך יהו לזו ניתנים בפנים שחור נתן מזה
 בחוץ בקרנות דהוי שלא במקום אבל כיון ד
 למעלה הוו לזו שירים ושיריה שנתנו בידו
 וכריי ישמעאל דאמר זה היה יסוד מערבי או
 ולישא פר הוה דאייערב תמא החיצונה
 בשירים. כלומר שירי חיצונה תמא החיצונה
 שדך טפי שמקום שיריהו שזה לרבי' הכל'
 דלמא את קמ"ל. האי דרואקמה אף בשירי
 פנימית דאפילו למאן דאמר שירים הפנימים
 מעבבי הימ"כ אי יהיב מנייהו מידי אבל אסור

זה את זה. מ'ללקח מדם הפר ומדם השעיר' נפקא.
תנאי היא. איכא דנפקא ליה מהכא. ואיכא דנפקא
ליה מהכא. והני תנאי, מ'ללקח מדם הפר ומדם
השעיר' לא ילפי. קסברי, אין מערבין לקרנות. מ'דם
דם, לא ילפי. דם דם, לא משמע לזו. אלא מ'לוקדש
הם, מאי טעמא לא ילפי. קסברי 'קודש הם, הם
קריבין ואין תמורתן קריבה. ואידך, וקא ילפי, מה אמ
שיר ואין שיה ליה הו', 'הוא' קרב, ונתן תמורתו

נתן בחוץ ואחר כך נתן בפנים כשיש. ובגין דיהיב
 דמים הפנימים בחוץ לשם מים דאי לאו
 הכי היאך חזרו נתון בפנים והלא כבר נתפס
 לשמאל לפי מה שפירשונו לעיל פי' שכו' דה'
 (אמר) ומזבח חיצון לדמים הפנימיים במקומן ומי'
 וכבי' האי גונא מיירי סיפא בפנים נתון בחוץ
 שהביט רמים החיצונים לשם מים וק"ל אמאי
 פסול כמבטלים לשם מים ולכפר תרביע
 עבשו

מקשה לאחר מתן דמים הפנימים אין החסרון מעכב ושופך השאר ליסוד דהא הבא חסרו שירים הפנימים בשנתן דמיתן למעלה ואפי' מחבשרי: והא אוקימנא כו'. והא דקא הדיב
 לשמה לשם שירי תמא הוא דקא יהיב אבל עולה לא מתבשרא דהא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועד אינ' מוקמת לה בתערובת תמא עולה ולא ש"מ מקום עולה מקום שירים
 דכיון דעלה לא זריק לזו במקום עולה אלא באינטנא ומאי דהוקח לאוקומה חטאת שירים: א"ל ה"ש. והך שניי דשנתן לעיל למאן דהדרת חו' מילא דלמול
 פליגי והה' מהדרתן אשניי דחיק לאוקומה לזרב אשי דאמר לר"א אין בילה דלא תיקש ליה דך מותיחיה: פסקנא. דשיעור הדרתן בן ואוקומנא לשניי דפולגותא דידהו בדרך מתני'
 בתמא חסות הוא ומתיריהו אקמר ר"א דליתיה למעלה ולמטה ושנתן ששירין והדיב נתן למעלה ולא נמלק' דברי היל' נתן למטה ואלו אעלו ויהי תמא עולה בר' יהודה
 כחטאת עולה וקרא שאל **מנין** ששבו לאמה. לית לן רואן ואסור לשנת באלו מפני בהשירן של אלו ובגמרא ונפילו בני ר' יוחנן ברא את ליה
 רואן: ר"ע פוסל. בדרבנן והבנים מכשירין, בכל קריבת חוץ מחטאת החיצונה והמפסול משום וכל תמא אשר יובא וגו' **גמ'** כשם שמצו לחקרים עליונים לתחתונים, את תמא
 לדם עולה דכאמר בכל התריר (לשקן דף טז). כך מצוה לחקרים פנים לחוץ, דפנים תשוב:

נתחב

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57

זבחים, פרק שמיני - כל הזבחים דף פב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" ר"ג רש"י

1 יתיב בפנים והדר יתיב בחוץ, דהא לר"א שאר דמים הנבסקן להדיח כשרין חוץ
2 מחטאת, ואטם כדקתני בתמי: בין אריבא ואטם. שאם נתשרבו דמים בתמים
3 הפנימיים לא מצי למימר יתן בפנים ואח"כ יתן בחוץ משום דמפסילי חיצונים לא פסקא
4 ליה וא"ר לפסיסנייהו לחיצונים להכשיר בפנימי למפסיליהו בדיים לא קאמר ר"א ומוטב
5 להפוך עד שקעת המטה ופסלו מליחין

6 והשכנס לאמה משל דרבי עקיבא. דמשמע ליה
7 שאר כל הדמים כולה כל הטאת אשר יזבא
8 מדמה למה דהדר ביה לתלמיד שמוג לו רבו
9 יין בחמין וכו'. לא בחמין אבא עסקין. ויבין שאני
10 אומר לך מוגו סתם בחמין הייתי אומר לך
11 ועכשיו הגני אומר לך בין בחמין בין בצונן כלומר
12 המוסר בדרב און רגיל להוכיחו כשומדבר בו ואם
13 העביר ברעויה לחדשיך אחרים עמו ואמר אף ה'
14 שהייתי עסק בו היא כבבלי' היא חביב' בהטאת
15 עסקינן וא"ר. כולה פרשה: הטאת דכתב רחמנא
16 ליל'. לכתוב ואם וכו' בחמין מזה וגו'. אלא ה"ק לא'
17 הטאת לחוד קאמינא. אלא אף הטאת כשאר
18 קדשים אשר זבא וגו' דלא תימא טהאת לא
19 תפסול שכן מצינו טהאת נבנסת להדיח
20 בטחאות הפנימיות: מכדי איתריבו: כל הקדשים
21 (לעיל) ולקמן) מהאי קרא לענן שיהו עמונים
22 מריקה ושיפיה ליה מכותב שנתבשרו בהן
23 כדכתיבן פסלי כל הטאת (לקמן) ע"ז) מקדש
24 קדשים אין וסמך ליה וכל הטאת אשר יזבא
25 ואי שאר קדשים יום מפסילי ליל' למכתב
26 הטאת יאכרבוה ואשר יזבא מדמה שמי טהאת
27 דקרא יאכרו: ת"א לא יזבא מ"ז. ומקטא קדשים
28 דהא: אלא הטאת יחיד. דהא כתיב דף פרשה
29 טהאת אצל פרשת אש' ופרשת שלמים ותודה
30 שתי על דחייבם כלפי לייא. וסמך טהאת יחיד
31 נקבה דהא: לחבי הוא דהא. לטהאת חיצונה

32 שנכנס דמה לפנים: ה"ג כל הענין הוא איני
33 מרבי כ"ו. ולי' לפי שמצונו אהרובן פליגי בת"כ
34 דמוקמינן ליה לטהאת טהאת החיצונה כגבס
35 דמה לפנים ואמר ליה אין המקרא מדבר אלא
36 בפנימיות שדמם נכנס לפנים מצוה אמר רבי
37 שאם אירע בהן פסול ישירא אבא ביהדי
38 בעודה לחוץ חוץ פסול מכתובין כדכתיב
39 בהאי קרא (וחקאי) א' בקדש באש השתף שהיה
40 שרפהו בקדש וליתן לא תעשה על אבילתו בין
41 כשרין בין פסולין כדכתיב (שם) לא תגבל
42 דבמוקמו לא נאמר לאו על אבילתו ותבחו כאן
43 דאין ליה לטהאת טהאת החיצונה שנכנס דמה
44 לפנים מנין. שפירחה טהאת לחוץ לא חובת א"ל
45 דיה. כתיב בני שמיט טהאת שרפו בני ארדן
46 והקאמו דיה גשה חוץ לא חובת את דמה דהא
47 חובת ברוך שרפהו. לדידיו דר"ע. דמוקל ליה
48 בדיה ומרבה דיקול' שאר קדשי קאמינא
49 דאין לו לרבות בו אלא טהאת: **מתני'** יצא
50 אחד ממה לחוץ. חוץ לעודה הפנימי כשר. ותתן
51 למנוי מתנותיו והקדיש עליה. לה נכנס אחד מן
52 המנוי והקדיש בכשרי בחיצון. לתת מננו
53 מתנותיו והקדיש כשר. והכמים פוסלין ותעמידו

1 **עכשיו** בין בחמין בין בצונן. דמוגל לו לישנא דיתורא הוא דבמויהו של חמין היו עסקין
2 וכו' לומר ולרבות אפילו עונן: **מכר**. איתרבו כל הקדשים של חוץ מריקה
3 ושיפיה. תימה דלמא ר"ע סבר לה כמדי לקמן (דף ע"ז) קדשי קדשים טענין מריקה ושיפיה
4 ולא קדשים קלים וא"ר טהאת לרבות קדשים קלים:

5 **תל** כל הטאת. ע"כ ברש"י אלו עברין (פסדום
6 מג) דפליגי בדרשה דכל ונבכרותו (דף):
7 א"ן לו אלא טהאת נקבה טהאת זכר. תימה
8 כיון דכבר ריבה טהאת צבור איתריבו לו
9 טהאת זכר דאין נקבה בצבור ואי היה גוסי'
10 איפכא נחא חמה ליה יוסי הגלילי דתפקא ליה
11 אלא טהאת אלא חובת חיקשי ליה דאין לו אלא טהאת
12 צבור וכד בגין עשירי רוח' טהאת יחיד ונקבה
13 מנין: **והתא** מחשבה פוסלת בפנים מקול'. תימה
14 מה לחוץ שכן פסל בו שאר קדשים האמר בפנים
15 של פסל בו אלא טהאת ועוד מה לחוץ שכן פסל
16 בו כשר האמר בפנים פסל בו אלא לא ועוד
17 מה לחוץ שכן נפסל בכל עין דם החיזא האמר
18 בפנים דאין נפסל אלא לכפר:

1 שמוגו לרבו, בין בחמין בין בצונן. אמר לו, אל תמוגז לו אלא חמין. אלא, שמענו דרבי עקיבא
2 מ'חטאת' ו'כל חטאת'. דתניא, 'חטאת', אין לי אלא חטאת. קדשי קדשים, מנין. תלמוד
3 לומר 'כל חטאת'. קדשים קלים, מנין. תלמוד לומר ו'כל חטאת' דכרי רבי עקיבא. אמר לו
4 רבי יוסי הגלילי, אפילו אתה מקרבה כל היום פולו, איני שמוע לך. אלא, 'חטאת', אין לי
5 אלא חטאת יחיד. חטאת צבור, מנין. תלמוד לומר 'כל חטאת'. ואין לי אלא חטאת זכר,
6 חטאת נקבה מנין. תלמוד לומר ו'כל', כלפי לייא. אלא, הכי קאמר, אין לי אלא חטאת
7 נקבה, חטאת זכר מנין, תלמוד לומר ו'כל חטאת' ו'כל חטאת'. וסבר רבי יוסי הגלילי, האי קרא אהכי
8 הוא דתתא. והתניא, רבי יוסי הגלילי אומר, (לפי שמצונו) כל הענין פולו אינו מדבר אלא
9 בכפרים הנשרפים ושעורים הנשרפים, לשרוף פסוליהן אבית הבהרה, ולעמוד בלא נעשה על
10 אבילתו. אמרו לו, חטאת שנקבס דמה לפני וקמינן. מנין. אמר להם, 'הן לא חובת'. לדרביו
11 דרבי עקיבא, קאמר: **משנה** חטאת שקבל דמה בשני כוסות, יצא אחד מן לחוץ, הפנימי
12 כשר. נכנס אחד מהם לפנים, רבי יוסי הגלילי מן קדשי בחיצון, והכמים פוסלין. אמר רבי
13 יוסי הגלילי, מה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ, לא עשה את המשורף פיוצא. מקום
14 שאין המחשבה פוסלת בפנים, אינו דין שלא נעשה את המשורף פניכנס. נכנס לכפר, אף
15 על פי שלא כפר, פסול. דברי רבי אליעזר. רבי שמעון אומר, עד ששכפר. רבי יהודה אומר,
16 אם הכנים שונג, כשר. כל הדמים [ה]פסולין, שנתנו על גבי המזבח, לא הרצת החיצין אלא
17 על הפנימי. שהציון מרצה על הפנימי, ואינו מרצה על החיצא: **גמרא** תניא, אמר רבי יוסי
18 הגלילי, לך וחומר. ומה במקום שמחשבה פוסלת בחוץ, לא פסל דם שבחוצו את שבפנים.
19 מקום שאין מחשבה פוסלת בפנים, אינו דין שלא פסול דם שבפנים את שבחוצו. אמרו
20 לו, והי הוא אומר, פוסלת בחמין, אפילו מקצת דמה. אמר להם, קל וחומר ליוצא,
21 מערת. והי במקום שאין מחשבה פוסלת בפנים, פוסל דם שבפנים את שבחוצו. מקום
22 שמחשבה פוסלת בחוץ, אינו דין שיפסול דם שבחוצו את שבפנים. אמרו לו, רבי הוא אומר
23 אשר יזבא, הנכנס פוסל, ואין יוצא פוסל. והתא מחשבה פוסלת בפנים, פוסלת מקל וחומר. ומה
24 במקום שלא פסל דם שבחוצו את שבפנים, מחשבה פוסלת בחוץ. מקום שפסל דם שבפנים
25 את דם שבחוצו, אינו דין שתהא מחשבה פוסלת בפנים. הרי הוא אומר, 'ביום השלישי.'
26 מקום

1 מרפש בנדרא: ומה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ, לא פסל דם שבחוצו את שבפנים. אצל מוציא
2 מקצת דמה. א"ר המשיירי, בפנים כירבא דכאמרתו הפנימי כשר וטעמא דהא: מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים. כלומר היכל כשרא משואה פוסלת בפנים
3 שאם שחט ע"מ ליתן את היתנין בחוץ בפנים כשר בדאמר' בפרק כל הפסולין (לעיל לו). אינו דין כו'. עד שיכפר. בהיכל. ואין הציון מרצה על החיצא. דאמרין בפרק שני (לעיל בג)
4 אינו נושא אלא עין טמא ואניג' ופסולין שעלו לא ירדו אחרי מירא לא מרצה: **גמ'** לא פסל דם שבחוצו את דם שבפנים. אם החיצא אחד מן הכוסות השני כשר. מרמה אפילו
5 חטאת. מדלא כתיב את דמה רובו יוסי הגלילי לטעמיה דמה דהא רבי ארי' ופסול דהחיצונה שנכנס מן א"ל חובת את דמה והוא כוליה משמע: ה"ג
6 שאין ליה ק"ו ליוצא מנייה. מחשבת ארבותיהו דאי קרבי: והנכנס פוסל את המשורף ואין חיצא פוסל את המשורף. דמדה דהיכל הוא זכר לא מרצה את דמה על יוצא:
7 והתא מחשבה פוסלת בו. ה"ש קבעי לה ולא גרס לה בת"כ במילתיה דרבי יוסי הגלילי דהא לדידה נמי איכא למיבעי: ה"י הוא אומר. במחשבת חוץ למקום שלישי דמוקמו
8 בפרק ב' (לעיל דף ב'ה) תניו לענן חוץ למקומו ולחבי נקט לה בלשונו שלישי דאין מחשבת מקום פוסלת אלא אם כן שמשולש בדם וכשר ואומרין כגון חוץ לעודה שבישע הותר
9 הכנות מצוין שלשתו בו לאפקו מחשבה הכנסה דלאו מקום שאר איתריבו וא"ל תרא מחשבת חוץ לפיקום פוסלת בק"ו. ממחשבת הכנסה פסול לו הוא חוץ לפיקומו. דאיכא
10 דמוקם לתירויהו מטרא אריבא ופרשה ע"ז והאי דפרשת קדושים

1 מקום משולש. פירשתי ליעל בסוף פ' שני (דף כט). ר"ה למקום: ולא. תהא מחשבה
2 פוסלת בחזין מקום. תימה כיון דלא ידע דרשה דשלישי זה חזין לזמנו ופיעול זה
3 חזין למקומו בלא דקו גמי לא תהא מחשבה פוסלת וא"ת לא תהא יציאת חזין פוסלת בלא
4 לכפר דק מבפנים שלא פסל את המשיך וגם תהא דוקא מקו"ו ידיל כיון דנפקא לן מקרא
5 דבשר נפסל הוא חזין כל זמנים: דמה' ולא

6 בשרה. לקמן (דף צ) דרשינן דמה' של זו ולא דמה'
7 של אחרת וק"ל ליל למעטי בשרה הא לכפר
8 כתיב:
9 ביון שיצא בשר חזין לזמניו נאסר. פי'
10 בקונטרס דהם היוצא מקו"ו מבשר אתי'
11 ועוד נפקא לן מןן לא הובא את דמה וגו' אמר
12 שמת הבנסתא את דמה לפני חזין אמרו לו אל הובא
13 את דמה אל הקדש שמת חזין למחיצתה יצתה
14 אמרו לו פנימה היתה הכי דרשינן ליה לקמן בפרק
15 טבול יום (דף קא). ואל דק דלקמן דרשי' מבקדש
16 היתה ע"ז ע"פ כיצד עליון (פסחים צב). ודרושי'
17 לענין בשר היוצא ועוד בפרק במה המקשה
18 (תולין סה). דאיכא בתא דרשי' דמה' ובשר
19 בשרה לענין שיצא: לא נערכא אלא לדרך
20 משופש. מרש בקונטרס בנן גיין ועליית בת
21 קדש הקדשים בלולין וקשה בדקמינן רבה
22 (מנחות דף כו). ורשי' רבנן לא הקדש בלא יבא
23 אבל מניח להפרכת ואל פני הכתובת בלא ימות
24 ופרין לכתוב אל הקדש ומניח להפרכת ולא בעי
25 אל פני הכתבת ומשני למעטי דרך משופש
26 השתא ליל קרא תיפוק ליה דרך גיין מרדתיב
27 ואל יבא דמשומע דיל ביאה דרממשיטין בפרק ב'
28 דשבעות (דף ה). טמא שנבנס דרך גיין להיכל
29 ותרעה לפרש בשבעות מיידי שפתיהו את
30 התקדש ואל הבא כשנבנס דרך לול שהיה
31 בעליית בית קדשי קדשים שבו היו משולשלים את
32 האומנים תיבות דרך ביאה הוא ולכן נעשה
33 אי' כמו שפרש בקונטרס בנחות (שם) שחזן
34 התומה לפני ולפנים ועשה פתח כדרכו או בצפון
35 ונבנס ואל נבנס פתח שבמזרח שהיה פניו למערב
36 ועד פי' בקונטרס דהם אי' נבנס פתח מזרח
37 ועד באלמסן להכתבא בערדון אל מתידיב ברא
38 פני בעיניו שיצא פנים אל פנים מרחיים של דלת
39 ועד יש לפרש דרך משופש בנן דרך לול שהיה
40 אתוירי בית הכפרות כדאמר בסוף איהו מקומן
41 (לעף דף תה). עני' לפר' ב' דחוקשה דר' יעקב
42 דאורליני' של קרא למעטי בהקומן רבה דרך
43 משופש תיפוק לי' מרחיבין ואל יבא כדדייקין
44 דהא ודא הבאה תמיבא ב' ויש לחלק בין הבאת
45 דהם לביאת דהם אותם:
נשרפן

1 מקום שיהא משולש, בדם בבשר באומורים. ולא
2 תהא מחשבה פוסלת בחזין, מקל וחומר. ומה מקום
3 שפסל דם שפבנים את שבחיו, אין מחשבה פוסלת
4 בפנים. מקום שלא פסל דם שבחיו את שפבנים,
5 אינו דין שלא יהא פוסל מחשבה בחזין. תלמוד
6 לומר שלישי, חזין לימנו. פניגול, חזין למקומו. בשר
7 היוצא לחזין, פסול. הנכנס לפניו, בשר. שיהא
8 בדין, ומה במקום שלא פסל דם שבחיו את
9 שפבנים, בשר היוצא לחזין פסול. מקום שפסל דם
10 שפבנים את שבחיו, בשר הנכנס בפנים, אינו דין
11 שפסול. הרי הוא אומר 'מדימה', 'דמה' ולא בשר.
12 קל וחומר, מעתה. ומה במקום שפסל דם שפבנים
13 את שבחיו, בשר הנכנס לפניו, בשר. מקום שלא
14 פסל דם שבחיו את שפבנים, בשר היוצא לחזין,
15 אינו דין שפשי'. הרי הוא אומר 'בבשר בשרה מרפה
16 לא תאכלו', ביון שיצא בשר חזין למחיצתו, נאסר.
17 תנו רבנן, פנימה, אין לי אלא פנימה. היכל, מינו.
18 תלמוד לומר 'אל תקדש' פנימה. ויאמר קודש',
19 ואל יאמר פנימה. אומר רבא, בא זה לימוד על
20 זה. מדי דתהו, אתושב ותישבו. דתניא, 'תושב', זה
21 קנין קנן עולם. 'שכיר', זה קנין קנן שנים. אמר
22 'תושב', ואל יאמר 'שכיר'. ואני אומר, קנין קנן
23 עולם, אינו אוכל. קנין קנן שנים, לא כל שכן. אילו
24 כן, הייתי אומר, 'תושב' זה קנין קנן שנים. אבל
25 קנין קנן עולם, הוא אוכל. בא 'שכיר' לימוד על
26 'תושב', שהה קנין קנן עולם, והה קנין קנן שנים,
27 ואינו אוכל. אמר ליה אבבי, בשלמא תהם, תרי
28 גופי ניהו. ואף על גב דניהו ליה לקרא למכתב,
29 נרצע לא יאכל. ואידך, אתי בקל וחומר. מילתא
30 דאתי בקל וחומר, מרוב וכתב לה קרא. אלא הבא,
31 ביון דאופסל בהיכל, דהיכל (הבא) לפני ולפנים
32 מאי בעי. אלא אמר אבבי, לא נערכא אלא לדרך
33 משופש. אמר ליה רבא, והא 'הבאה' כתיב ביה.

1 תרו מיבעי ליה כדפרישתי מקום משולש: בשר היוצא לחזין פסול. ומבשר בשרה נפקא
2 לן לקמן: רמה ולא בשרה. דתרי דמה כתיבי אשר יבא מרחם ואל הובא את דמה חד
3 למעטי בשר. ק"ו. לבשר היוצא מפתח שלא יפסל: בשרה. בלא מדיחצו משמע ודרשי
4 ליה לכל הבשר ששעון מחיצה טריפה הוא ביצאו ליה ותכל ודא היוצא ק"ו מבשר ולא
5 ועוד נפקא לן מןן לא הובא את דמה אל הקדש

6 פנימה אמרו לך שמת הבנסתא לפניו א"ל הן
7 לא הובא את דמה אל הקדש (פנימה) שמת חזין
8 למחיצתה יצתה אמרו לו פנימה היתה הכי
9 דרשינן ליה לקמן בפ' טבול יום (דף קא). ואל
10 הובא וגו' פנימה. אין לי אלא שנבנס דמה לפני
11 ולפנים: בא זה ולימוד על זה. דאי כתב קדש ולא
12 כתב פנימה הייתי אומר קדש זה לפני ולפנים
13 בא פנימה. שהוא מותר לומר על קדש שהוא
14 היכל תושב כולו ושכיר לא יאכל קדש: קני' קנין
15 עולם. נרצע משופש אצלנו על הויבול: קנין
16 שנים. עבד עברי שתתרו לצאת בשביעית: אינו
17 אוכל. בתרומה שאין גופו קניו לכהן: בשלמא
18 תהם. איכא למימר בשני מקראות סתומים
19 זה לימוד על זה: דתרי גופים ניהו. אין אחרות
20 של זה במשנתנו של זה וכל אחד מאיני מביא
21 עצמו ואי משום דאיכא למפרך ככתוב נרצע
22 הדיאן ולא נבעי שכיר ליה שכיר כו' כלומר
23 דאנו משום דבמשנתנו הוא אלא משום דאתי
24 בקיו ואיכא לשנוי מילתא דאתי בקיו טרח
25 וכתב ליה קרא השתא דסתמי' ביש דשפד
26 שנין בא זה לימוד על זה: אלא הבא. דאדורת
27 לפני ולפנים במלול היכל הוא דתא לא הכנס לא
28 אלא דרך היכל אין באן אלא פסול היכל וכוון
29 דמהיכל אפסיל ליה לפני ולפנים מאי עביד
30 למיפסל ליה פסול ועומד ליה לפרש ויכל
31 ולשתוק שלא ישנה מקרא של תבם שאינו
32 מלמד כלום: לא נערכא. דהא פנימה אלא לדרך
33 משופש שלא כדרכו בנן דרך גיין ועליות בית
34 המקדש בלולין והשתא הוצרך ללמד על עצמו
35 ואי משום דאתי בקיו אפ"ה טרח וכתב לה קרא
36 ומשופש עוקם כן שמו בנחות בהקומן רבה
37 (דף כו): והא הבאה כתיב. ומשנתו דלמפסיל
38 אלא דרך הבאה אלא אמר רבא. לשלם
39 דעלייה דרך פתחים ואשמועי קרא הדיבא
40 דחשיב עליה מתחילתו להבניסו לפני ולפנים
41 ותחילתו הבאתו להיכל ע"מ פניו ויהי לא
42 מיפסיל על דמיטי לפניו ואם החזירו לחזין כשה
43 פני העולם רבי. שמעות כפרתו בהיכל הבניסו
44 לפני ולפנים. מהו. מי אמרינן כל היבא דקרין
45 היב פסול ליה הקדש בנן בשרתא חיצונית:
46 קרינא כיה פסול דפנייה כו'. דהאי מי דהדי
47 כתיבי: או דלמא שלא במקומו הוא. והוא
48 הבניה ומיפסיל: ותוציאן להיכל. לחתום על
49 הפרכת במשפטן: מקומו הוא. שהרי הווקעו
50 לשם לחתולתן: או דלמא כיה תבסן בעשיית כל
51 מצינתו נפקי ליה למידי. והוה ליה שלא מקומה:
והוציא

34 אלא אמר רבא, כל מדי דחשיב עליה לפני ולפנים, לא מיפסל בהיכל. בעי רבא, פר
35 העולם דבר של צבור, ושעיר עבודת פובכים, שהכניס דמן לפני ולפנים, מהו. מי אמרינן
36 'אל תקודש פנימה', כל היבא דקרין 'אל תקודש', קרינן ליה 'פנימה'. כל היבא דלא
37 קרינן 'אל תקודש', לא קרינן 'פנימה'. או דלמא, שלא במקומו הוא. ואם תימצי לומר,
38 שלא במקומו הוא. פר ושעיר של יום הניפורים, שהיה מדמן על הכבדים והוציאן להיכל
39 והכניסן, מהו. מי אמרינן, מקומו הוא. או דלמא, הואיל ונפק, נפק. ואם תימצי לומר, הואיל
והוציא

זבחוש – פרק תשיעי – המזבח מקדש דף פג עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" ר"ן תוספות

1 **נְשַׁרְפִּין** אבית הרושן. פירש בקונטרס כרבי נסכה דרעיק על שפר הרושן ישרוף בפר העלם
2 דבר כתיב ולא רק דלא בפר העלם כתיב אלא בפר כון משוח ממי הדין עשו
3 דכרי נסכה ויש לפירש דרבי קאמר אנתון דנשרפין אבית הרושן לא מנינא שמטנא בגדים
4 אלא אלו בלבד מנינא לרבות פר כון משוח כי ר' ע"ז א"י מהך דרשא נמי נפקא לן שריפת בית
5 הרושן בפר יוסם הכפרים:

הדרן עלך כל הובחים

1 **המזבח** מקדש בו. רבי יודישע ורבן גמליאל
2 אתו לפירוש הך רישא ובי האי גונא
3 בחוקת הבתים (כ"ב דף בת). דרבי ישמעאל ורבי
4 עקיבא קמפשיי בספא חוקה דרשאו:
5 **היא** העולה. פירש בקונטרס היא משמע
6 בהיותה תזא משעלתה על מוקדה
7 וקשה דבגמרא משמע דהיא מיעוטא הוא ולא
8 ריבואא אלא תנא אחר תזא העלה סמך.
9 דנכסין

1 **או בשלא** או מויד, פסול. **בשפיפר**. או בשלא
2 **סיפר**. אמר רבי יומיה, ממשמע שנאמר ואת פר החטאת אשר הובא את
3 דמם (אל אהל מועד) לכפר בקדש, מה תלמוד לומר והשוורף. מה תלמוד לומר והשוורף,
4 לגופיה איצטרוך. אלא, מה תלמוד לומר חטאת חטאת. לפי שלא למדנו אלא לפר ושעור
5 של יום הכפורים שנשרפין אבית הרושן, ממאיזין בגדים. שאר נשרפין, מנין. תלמוד לומר
6 חטאת ואת שעור החטאת, שכן תלמוד לומר לכפר, מה תלמוד לומר לכפר, לומר על
7 כל המתקפרים שהשוורף מטמא בגדים. ורבי יהודה, לכפר לא משמע ליה. מאי מעמא. לאו,
8 משום דמביעיא ליה לגויה שוה:

הדרן עלך כל הובחים שנתערבו

1 **המזבחה** מקדש [את] הראוי לו. רבי יהושע אומר, כל הראוי לאישים, אם עלה לא
2 ירד, שנאמר היא העולה על מוקדה. מה עולה שהיא ראוייה לאישים, אם
3 עלתה לא תרד. אף כל שהיא ראוי לאישים, אם עלה לא ירד. רבן גמליאל אומר, כל
4 הראוי למזבחה, אם עלה לא ירד, שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבחה. מה עולה
5 שהיא ראוייה למזבחה, אם עלתה לא תרד. אף כל דבר שהוא ראוי למזבחה, אם עלתה
6 לא תרד. אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע אלא תדום והתנסכים, שרבן גמליאל
7 אומר לא ירדו, ורבי יהושע אומר, ירדו. רבי שמעון אומר, הובח פשוט ונסכים פסולין,
8 הנסכים פשוטים והובח פסול, אפילו זה וזה פסולין, הובח לא ירד, והנסכים ירדו;
9 גמרא

10 **אם** נפקא ליה לר' יהודה מלכפר לאו משום דביפי ליה. להאי לכפר לגיש רבי שמעון ללמד על דמים החיצונים שנכנס דמם לפנים
11 שאין פסול אלא כיפר כרבי שמעון ולאן משום דחלי טעמא דשריפה כהובא את דמן הילכך איצטרוך תזא תזא לרבות שאר הפנימיים:

הדרן עלך כל הובחים

1 **המזבח** מקדש. אבירי דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו ואין מורידין אותו. את הראוי לו. משדובר לחלקו ובגמרא מפרש למעטי קמציים שלא קדשו בבלי לאור
2 קמיעה לא חוברו חלקו בלב דרע"ג וקדשה המנחה כולה בבלי אין זה חלק גבוה ברור שאין המנחה קריבה כולה ובקמיעה כלא מוח כלן אין זה מבורר למזבח רבי יהושע אומר
3 בו. ותי נמי פליגי בפירושא דאת הראוי לו טעמא דמתניתין רבי סתם מתניתין את הראוי לו למעטי שאין ראוי לו וחרד מפרש ומאי נידו ראוי לו לרבי יהושע ראוי לאישים שנפסל
4 ולא דם פסול ונסכים פסולין שאין לאישים ולר"ג כל הראוי למזבח שנפסל אפילו דם ונסכים ואין לך למעט אלא מה שלא נבדל לחלק מזבח מעולם ומאי נידו קמציים שלא קדשו
5 מעולם בבלי לאישים. לאשתי היא העולה על מוקדה. דבר שהוא למוקד ועולה היא בהיותה היא ולא ירד היא משמע בהיותה תזא משעלתה על מוקדה. אף כל שראוי לאישים.
6 לאפקוד דם ונסכים (פסולים) כדומשכ בספא אין בין רבי ר"ג לרבי ר"ג יודישע אלא דהם והתנסכים. רבי שמעון סבירא ליה בנסכים של זבח כרבי יהושע (הרבה) ונסכים בתנא פניו
7 עצמן כרבן גמליאל ולא ממוקדה וליף אלא טעמא אחרניא ליה את כדמפרש בגמרא: אם הובח כשר והתנסכים פסולין. כגון שיצאו או נטמאו: או הובח נפסל והתנסכים כשרין. דואיל
8 והם באים בגללו נפסלו עמו ובעלה תורת הקרבה מוקד. הובח לא ירד. ומזבח קדשו:

9 והתנסכים

1 **הוציא** למוזב. לחות שבע על סידרו ומוקד' על קרתיו כדכתיב ורא אל המזבח
2 אשר לפני ה' ובפר עליו ותנו זה מזבח הזהב בפרק הוציא לו (ימא דנת) ואמרין התי
3 דלתיב כתיב וראע דע נפיק מכוליה מזבח שלא יעמוד כן המזבח ולרבת שבעת מנות
4 המזבח אלא בין המזבח לפתח לצד המזבח. הכא חד מקום הוא. שאין הפסק (מזבח)
5 ביניהם ולא היא הנכסה שלא במקומה או

6 **דילטא** רחמנא שויה שני מקומות דכתיב ביה
7 יצאהו ה'ג תיב רבי אליעזר אומר נאמר כאן
8 לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר בקדש מה להלן
9 בשלא כיפר אף כאן בשלא כיפר רבי שמעון
10 אומר נאמר כאן לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר
11 בקדש מה להלן בשכיפר אף כאן בשכיפר ר'
12 אליעזר וליף לכפר דאשר יזבא דמהה לכפר
13 מוכל אדם אל יהיה באהל מועד כבבוא לכפר
14 ומודיה שפורשין מן הדיבל שבעת הקטרה מה
15 להלן כבבוא לכפר משמע מתחילה ביאת
16 המנפר והחורר הכירו לפירוש הילכך כתיב
17 לכפר ועדיין לא כיפר משמע אף אשר יזבא
18 דמהה לכפר מתחילה בהאתה ע"מ לכפר
19 משמע שנפסל הילכך אפי' שלא כיפר. ונאמר
20 להלן לכפר בקדש. ד"י משמע ויתא פר החטאת
21 ואת שעור החטאת אשר הובא וגו' מה להלן
22 בשכיפר הכתוב מדבר דהא שריפה בתר כפרה
23 היא אף כאן בשכיפר. רבי אליעזר כבר דנין חוין
24 מחוין, דם חטאת החיצונה שהכתוב מלמדך
25 שתעמוד ברוח וליף כינסתוה לפנים מאדס זה
26 הכתוב מחזירו שיעמוד בחוין ואין דנין חוין
27 מבפנים. מפר יודיש' שהבאתה כבמוחל לפנים
28 דנין כהנה מבפניה. חטאת החיצונה מחטאת
29 פנימי: ד"ג (הננים שונג כשר) הא מויד פסול
30 בשכיפר או בשלא כיפר. בשכיפר וכרבי אליעזר:
31 סבירא ליה או אפי' בשלא כיפר וכרבי אליעזר:
32 ה'ג בתורת כתיבים ואת פר החטאת וגו' הושרוף
33 אותם וגו' מה ת"ל דמשמע דמביעיה ליה מה ת"ל
34 הושרוף הינו דקפדך מה ת"ל הא לעיפה
35 איצטרוך ללמדך שהשוורף מטמא בגדים. אלא
36 מה תלמוד לומר. אטעמא חטאת רבי יומי
37 מהרה: ונשרפין אבית הרושן. כרבי נסכה דהא
38 עיקר על שפר הרושן ישרוף בפר העלם דבר
39 כתיב אלא משום דמטנא בגדים נקט לה דלא
40 כתיב בה: אינו צריך. ללמד מחטאת חטאת
41 דממשעלתא וקרא נפקא דת"ל טעמא
42 דטומאת בגדים משום דהובא את דמה לכפר
43 למדנו שכל המתקפרים והשרפם מטמא בגדים
44 שלא היה לו לכתוב ואשר הובא וגו' אלא אתא
45 פר החטאת ואת שעור החטאת וגו' מאי מעמא. לאו משום דביפי ליה. להאי לכפר לגיש רבי שמעון ללמד על דמים החיצונים שנכנס דמם לפנים
46 שאין פסול אלא כיפר כרבי שמעון ולאן משום דחלי טעמא דשריפה כהובא את דמן הילכך איצטרוך תזא תזא לרבות שאר הפנימיים:

31 סבירא ליה או אפי' בשלא כיפר וכרבי אליעזר:

32 ה'ג בתורת כתיבים ואת פר החטאת וגו' הושרוף

33 אותם וגו' מה ת"ל דמשמע דמביעיה ליה מה ת"ל

34 הושרוף הינו דקפדך מה ת"ל הא לעיפה

35 איצטרוך ללמדך שהשוורף מטמא בגדים. אלא

36 מה תלמוד לומר. אטעמא חטאת רבי יומי

37 מהרה: ונשרפין אבית הרושן. כרבי נסכה דהא

38 עיקר על שפר הרושן ישרוף בפר העלם דבר

39 כתיב אלא משום דמטנא בגדים נקט לה דלא

40 כתיב בה: אינו צריך. ללמד מחטאת חטאת

41 דממשעלתא וקרא נפקא דת"ל טעמא

42 דטומאת בגדים משום דהובא את דמה לכפר

43 למדנו שכל המתקפרים והשרפם מטמא בגדים

44 שלא היה לו לכתוב ואשר הובא וגו' אלא אתא

45 פר החטאת ואת שעור החטאת וגו' מאי מעמא. לאו משום דביפי ליה. להאי לכפר לגיש רבי שמעון ללמד על דמים החיצונים שנכנס דמם לפנים

46 שאין פסול אלא כיפר כרבי שמעון ולאן משום דחלי טעמא דשריפה כהובא את דמן הילכך איצטרוך תזא תזא לרבות שאר הפנימיים:

הנפסין כשידן הזבח פסול. אי אפשר לזכות לנפסין כשרים גמורין כיון דהזבח פסול אלא כזבח בשידן פסול עומן: **למעוטי** מאי. אי למעוטי קטרת קאתי הא תנא לה סיפא וכן רובע ותרבע קתי כסיפא ולא היה לה למתניא ראו לו אלא המזבח מקדש תלפולין:

למעוטי קמצים שלא קדשו ברבלי. לכאורה אפילו אליבא דרש קאי דאמר לקמן (דף פז.) בשנפך זמה ולא ידד חרד ולבולחו תנאי מיבעי ליה לאשכוחי שארין ראו לו ועוד מדפיח עליה מה מדרגה הדדיא דעלא אחאי ברש דלרבי יהודה ירדו מדמאר עליה רבי זירא לקמן אף אן נמי תנינא שנפסך זמה בו וכי קאמר למעוטי קמצים שלא קדשו ברבלי הכי נמי דהוה מצי למימר לרבי יהודה למעוטי אמור קדשים קלין שהעלו לפני זריקת זמים וירדו אלא משום דאירי ל' שבעון נטבי הוה וקושטא הוה חיים הוא שמעונו ל' שנפסך בהקמין רבה (נמחת דף כו.) דקומץ לא בעי קידוש כלי וצריך למור על כרחין דהבא אליבא דרבי נטק דבעי בהקמין קידוש כלי בדקישא דן בכל דזבחי ולא כרבי שמעון ולרבי שמעון משמדת לה שארין ראו לא כן כוון לבונה קודם קריעת הסולת שהלבנה ניתנת בקריעת הסולת ועוד חרדו הדדיא דעלא כבולא עולמא דבכל דזבחי מיתי לה הבא ובפי' המעילה (דף עו) ועוד מדפיח מאי שאג מדרגלא ולא פריך ממי משמני שנפסך זמה בן כבעילה דמייתי מדרגלא ולא מייתי ממתני דנשפך אעיג' דמייתי זמה לזרמה ומשמע דהדיא דעלא כבולי עלמא דאפי' ר' יהודה מודה דנעשו לתמו של זמבא ללה דמי לשנפך זמה חן דאיכא וריקת זמה חן דאמר רבי זירא לקמן אף אן נמי תנינא לרש זמבא כפי' דנעמה לבונה של זמבא ורדו השים דאפילו לרבי שמעון אן כאן ראה היה דהוה מצי למימר דלרשמי פישטא וכי איצטריך דעלילא דאשמיש עולתה ר' יהודה:

ההוא לאהדורי פוקיען הוא דאתא. ומתא דרדשינן לקמן ועשית עולותיך הבהר הדם עיבולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיבולי גידים ועצמות לא נפקו פוקיען דאקבא האי תנא דלא אמרין ממילא שמעונו מנה כי הוכי דנפקין לן בסמוך מאשר תאכל האש את העולה ודברשך עובולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיבולי קטרת ומאן דית לה ממילא שמענת מנה הכי נמי דהוה מצי למירדש פוקיען מושעת ומי תרוויח צריכי מאשר תאכל האש דמעושית לא הוה מנשקט קטרת כיון דרב הקריב הוא כמו ברש ועד שי למר דדידי טעמא דלא נפקא מקמין מדרשינן עיבולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיבולי גידים ועצמות משום דהוה מוקמינא ליה משפירשן מן המערכה ועודם עד גבי המזבח ולא נפלו לארץ אבל נפלו לארץ אפילו עיבולי עולה אי אתה מחזיר: **ואי** אתה מחזיר עיבולי קטרת. עיבולי לבונה לא

הנפסין ידו. שאין מזבח מקדש פסולין אלא בבאין בגלל עצמן אבל לא המזבח בגלל אחרים כדיליף ר' ש' טעמיה בגמרא (מפרש) **גמ'** למעוטי מאי. שלא ראה תאכל לרבי הכל: אימורי קדשים קלים לפני זריקת דמן. לו הובררו למזבח שוריקת דמן שלחן קובעתו לחלק גזזה לענין מעילה מה שאין כן בקדשי שחן מתחלתן לבנה ואימוריקו עליון קלמבא אבל קדשים קלים אין בתו מעילה אפי' באימוריקו כדנתיא בהרות דתנינא את קדשי ה' המיוחדים לשם יעאו קדשים קלים אבל לאודר זריקת דמים שי מעילה באימוריקו דנפקא לן מכול חלב לו לרבות אימורי קדשים קלים לאודר זריקת דמים דאיפסולו בדבר אחר הוא הווא לאהדורי פוקיען. דלא אפסולין קאי אלא באשכרן שפוקיען מן הקידה אישקלס'טיר וקאמר קרא שחיחה למקודה דעל מוקדה משמע מקד שהיה לה מבה אש תאכל האש בו'. קרא יתידא הוא דפישטא דרשן מאשר תאכל האש הוא אלא לירשא אתה חזר תאכל האש ותפקעם העולה מעל המזבח חזור העלם על המזבח: **ואי** מפילא ש'ים בו'. הילכך לא בעי קרא אחרניא: מקדש טובה. ללמדך טעמא שלא ידד משום קדרשת מזבח הוא: מובה אריטא כרי. כל הנזעם במזבח קודש (שמות טז.) עשת ה'בושה. לחקרתיה לפני פסולו כגון לו חורג וטמא: לא תורה לו עשת ה'בושה. ששחט חוץ למזבן חוץ למקומה ת"ל כבשים. וסמך ליה חז' אשר העשה על המזבח: **ו'** עקיבא אמה. עולה בהאי קרא כתיב פי' מייתי לה פעולה. דלא תרד דאף עולת העוף משמע ומר מייתי לה תרדדשן פסולין מבכשים בתמה ולא עוק כבב רחמנא עולה. משראי לעלות ה'ע' קמצים שקדשו בבלי איכא בינייהו לתנא דיקן לא ירד לתנא דמתניא ירדו: קמצים שקדשו בבלי. ונפסלה לתנא ירדן. רבן גמליאל רבי יהושע לא ירדו דגמרי לה ממוקדה וממזבח חגי בני מזבח מוקדה נעזר עד שלא נפסלה לתנא דמתניא. רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא ירדו דעולה בענין אבל מנחה חלה:

גמרא ר'אוי לו, אין. שאין ר'אוי לו, לא. **למעוטי** מאי. **אמר רב פפא**, **למעוטי** קמצין שלא קדשו בקלי. **מתקין לה רבינא**, מאי ש'נא מדרעולא. **ד'אמר עולא**, אימורי קדשים קלין, שהעלו לפני זריקת דמן, לא ירדו, נעשו לחמו של מזבחה. **הקדן**, לא מיחפרו מעשה בגופיהו. **הני**, מיחפרו מעשה בגופיהו: **רבי יהושע** אומר **כל הראוי לאישים בו**: **ורבן גמליאל נמי**, **הכתוב עולה על מוקדה**. **ההוא**, **לאהדורי פוקיען**, **הוא דאתא**. **וארדך**, **לאהדורי פוקיען**, **מנא ליה**. **נפקא ליה מאשר תאכל האש**, **וארדך**, **ההוא מיבעי ליה**, **לעובולי עולה אתה מחזיר**, **ואי אתה מחזיר עיבולי קטרת**. **דחגי רבי תנינא בר מיימי ברבי אליעזר בן עקיבא**, **אשר תאכל האש את העולה על המזבח**, **עיבולי עולה אתה מחזיר**, **ואי אתה מחזיר עיבולי קטרת**. **וארדך**, **לאו ממילא שמע מניה**, **דעיבולי עולה מחזירין**: **רבן גמליאל אומר כל הראוי בו**: **ורבי יהושע נמי**, **הכתוב מ'זבחה**. **ההוא מיבעי ליה**, **מאי (מעמא)** **קאמר רחמנא**, **כל הראוי למוקדה**, **מקדש מזבחה**. **וארדך**, **מזבחה אחרניא פתיב**. **וארדך**, **תד להיכא דהיתה לה שעת הפושף**, **והד להיכא דלא היתה לה שעת הפושף**. **וארדך**, **בין דפסולין ירדה**, **ורבינא ר' רחמנא**. **לא ש'נא**, **היתה לו שעת הפושף**: **רבי שמעון אומר תזבחה קשר בו**: **תנינא**, **רבי שמעון אומר**, **עולה**, **מה עולה הבאה בגלל עצמה**, **אף כל תכאין בגלל עצמן**. **יצאו נככים תכאין בגלל זבחה**. **רבי יוסי הגלילי אומר**, **מתוך ש'נאמר** **כל הנזעם במזבח קדוש**, **שומע אני**, **בין ראוי ובין שאינו ראוי**. **תלמוד לומר** **למזב' קבשים**, **מה קבשים**, **ראויים**. **אף כל**, **ראוי**. **רבי עקיבא אומר**, **עולה**, **מה עולה ראוייה**, **אף כל ראוייה**. **מאי בינייהו**. **אמר רב אדא בר אבהו**, **עולת העוף פסולה**, **איכא בינייהו**. **מר**, **מייתי לה מעולה**. **ומר**, **מייתי לה מ'קבשים**. **ולמאן דמייתי לה מ'קבשים**, **הכתוב עולה**. **אי פתיב קבשים**, **ולא פתיב עולה**, **הוה אמינא**, **אפילו פתיב**. **הוה אמינא**, **אפילו פתיב עולה**, **אי פתיב עולה**. **ולא פתיב קבשים**, **הוה אמינא**, **פתיב קבשים**. **מאי איכא בין הני תנאי**, **דחגי תנאי דמתניתין**. **אמר רב פפא**, **קמצים שקדשו בקלי**, **איכא בינייהו**. **לתנאי דרדן**, **לא ירדו**. **לתנאי דמתניתא**, **ירדו**. **(רש' לקוש' אמר)**, **מנחה הבאה בפני עצמה**, **לדברי כולן** **לא תרד**. **לדברי רבי יוסי הגלילי** **ורבי עקיבא**, **תרד**

הנפסין ידו. שאין מזבח מקדש פסולין אלא בבאין בגלל עצמן אבל לא המזבח בגלל אחרים כדיליף ר' ש' טעמיה בגמרא (מפרש) **גמ'** למעוטי מאי. שלא ראה תאכל לרבי הכל: אימורי קדשים קלים לפני זריקת דמן. לו הובררו למזבח שוריקת דמן שלחן קובעתו לחלק גזזה לענין מעילה מה שאין כן בקדשי שחן מתחלתן לבנה ואימוריקו עליון קלמבא אבל קדשים קלים אין בתו מעילה אפי' באימוריקו כדנתיא בהרות דתנינא את קדשי ה' המיוחדים לשם יעאו קדשים קלים אבל לאודר זריקת דמים שי מעילה באימוריקו דנפקא לן מכול חלב לו לרבות אימורי קדשים קלים לאודר זריקת דמים דאיפסולו בדבר אחר הוא הווא לאהדורי פוקיען. דלא אפסולין קאי אלא באשכרן שפוקיען מן הקידה אישקלס'טיר וקאמר קרא שחיחה למקודה דעל מוקדה משמע מקד שהיה לה מבה אש תאכל האש בו'. קרא יתידא הוא דפישטא דרשן מאשר תאכל האש הוא אלא לירשא אתה חזר תאכל האש ותפקעם העולה מעל המזבח חזור העלם על המזבח: **ואי** מפילא ש'ים בו'. הילכך לא בעי קרא אחרניא: מקדש טובה. ללמדך טעמא שלא ידד משום קדרשת מזבח הוא: מובה אריטא כרי. כל הנזעם במזבח קודש (שמות טז.) עשת ה'בושה. לחקרתיה לפני פסולו כגון לו חורג וטמא: לא תורה לו עשת ה'בושה. ששחט חוץ למזבן חוץ למקומה ת"ל כבשים. וסמך ליה חז' אשר העשה על המזבח: **ו'** עקיבא אמה. עולה בהאי קרא כתיב פי' מייתי לה פעולה. דלא תרד דאף עולת העוף משמע ומר מייתי לה תרדדשן פסולין מבכשים בתמה ולא עוק כבב רחמנא עולה. משראי לעלות ה'ע' קמצים שקדשו בבלי איכא בינייהו לתנא דיקן לא ירד לתנא דמתניא ירדו: קמצים שקדשו בבלי. ונפסלה לתנא ירדן. רבן גמליאל רבי יהושע לא ירדו דגמרי לה ממוקדה וממזבח חגי בני מזבח מוקדה נעזר עד שלא נפסלה לתנא דמתניא. רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא ירדו דעולה בענין אבל מנחה חלה:

ממעט דמתריחין לזו כדמוכב בהקמין רבה (נמחת דף כו.) היינו טעמא דעל המזבח כל הראוי למזבח חזינן קאמר. **מה** עולה ארייה. וצריך לירקד בבולה שמעונו דמריבין כל הקרבתא אעיג' דרביי עולה: **הווא** אמינא אפילו מחיים. וברוכין שענין אליבא דרבי עקיבא דאמר לקמן כתב רחמנא עולה שראוי לעלות: **(כל)** עליון אפילו מנחה. תימה דברכי שתי מדות (נמחת דף ג.) מעטשים מנחה מנסכים מדרבב מדרבב עולה הם ומסמכה עולה דרוקא דברכה כלה דהויא דממא דנסכים דברכה למזבח אי נמי שאני הוא דברכי כל הנזעם במזבח יקדש דכל משמע לרביי אי נמי משום דרביי בת חזרת חזרה דריבא חזרה לכל העולין:

זבחום. פרק תשיעי – המזבח מקדש דף פד עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל – (שטיינזין)" רכא

1 מנהה הבאה. כללה כולה בצלמה בעצמה כגון המתובר מנתח נסכים בלא ובח ואפשר
2 לעשות כן בקלמקן (דף צא): לרבי בולן, ר"ג ור' יהושע הותני' דמריב כל הראוי לאשים
3 ולרש נמי דמריב כל הבא בגלגל עצמו אם נפסלה ועלה לא תרד וכו' פליגי רש בבהא
4 בגלגל ובח לרבי י"ג וי"ט הגלילי ור' יוחי. ור' ירדא לא מרבו אלא עולה ורוחמנה מן
5 בבהא ובח ולא מנייה **המאה** ע"כ הובח. כלומר

6 בגלגל ובח: לרבי בולן תרד. אם פסולה היא
7 תרד לרבי יוסי הגלילי ור'ע ור'ש לרבי ר"ג
8 ורבי יהושע כל תרד דהא (כתיב) מוקדה ומזבח
9 וארבע נסכים הבאין בפני עצמן, כגון המתובר בן
10 בלא ובח דתנן במנחתו (דף קד) ומתנדין י"י.
11 לרבי בולן, ר"ג ור' יוסי ור'ע ור' יהושע ור'ד
12 לרבי ר"ג ור'ש לא ירדה ה"ו **שפיטא**. רבי
13 הוא רלבי יהושע מדי רבי מוקה אן רלא
14 כד מוקה לא לר' על דבר מוכח ולר'ש כא
15 בגלגל עצמו ולמנאי הותני' מנהה לא: מנהה
16 הבאה בפני עצמה איצטריד ליה. ולשמיטא
17 דש מנתח נסכים הבאה בפני עצמה כדרבא:
18 מתנדין ארבע מנתח נסכים. בלא ובח ואף על גב
19 שלא אמרה תורה מנתח כליל (הבאה) אלא
20 הבאה בפני עצמה ור' ירדא ור'ש פריש' ועשמ' ירדו
21 ר"ל בחדיא כדרבא: נסכים **הבאים** בגלגל ובח
22 **איצטריד** ליה. לר"ל לאשמעינן ולר'ש ירדו
23 ובתן קשרי לוח למינד ולמינאו עדא דיקליל
24 לעיל (דף מד). ארבע מביא ובח' היום ותסכי
25 מבאן ועד י' ימים ועסקא לן מהא דאמר מי
26 ומנחתם ותסכי'הו תירי דרבינ' בקרבנות הוה:
27 להכי כתיב: **למנאי** הילן. בין דם בין ארבע
28 רבי יהודה אומר כ"ו. בתוך תלתא פליג ומידי
29 בשראית ועמנו ופלגא: נכבש' שהיה פסולו בקדש.
30 משמכא לעירוד לעולה פ"ה כשפסולו בקדש ב"ו.
31 בגמי יליף טעמא: כשכיר. דאם עלו לא ירדו
32 ובגמי מוקה לה ברוקען שבועין האייל וכשרין
33 בשפות לבחילה: דוחה. ומוריד: כשם שעלו
34 לא ירדו. אבל פסולין תנן לא ירדו כן אם
35 ירדו לאחר שעלו לא יעלו עד. **גמ'** זאת היא
36 העולה. זאת מיטענא היא מיטענא דהיא
37 הדעולה מיטענא דמשמע העולה המיוחדת
38 כשהיא ולא פסולה למעטי שפולין אוהו אפילו
39 עלו ירדו ולא הימנא כל הנדונג במזבח לכל
40 פסולין אתא ומסתבר דמנייה שפולין לפני
41 זריקה ולקמה פורש שאר פסולין מנא לה
42 דלא ירדו ולא מנעט לוח מהבא כגון נשחט חוץ
43 לזמנו ופסולו לפני זריקה: תורת העולה. שהיא
44 על מוקדה שתהא עם הילה עד הבקר ולא
45 תרד:

תרד. מנהה המאה עם הזבח, לרבי רבן גמליאל
ורבי יהושע, לא תרד. לרבי פולן, תרד. נסכים
הבאין בפני עצמן, לרבי פולן ירדו. לרבי רבן
גמליאל ורבי שמעון, לא ירדו. נסכים הבאין עם הזבח,
לרבי פולן ירדו. לרבי רבן גמליאל לחודיה, לא
ירדו. שפיטא. מנהה המאה בפני עצמה, איצטריכא
ליה. וכדרבא, קאמר רבא, מתנדין ארבע מנחת
נסכים בכל יום. ושמיטא פדרבא. נסכים עם הזבח
הבאין איצטריכא ליה. דקא מקרב לוח למינד ולמינאו
ואוקרא. סלקא דעתך אמינא. הואיל ואמר בין
מנחתם ונסכיהם בלילה, מנחתם ונסכיהם למחר,
נסכים הבאין בפני עצמן דמו, ומודי רבי שמעון
דלא ירדו, קא משמע לן: משנה אלו אם עלו
לא ירדו. הילן והיוצא והקמא, וששחטח חוץ לזמנו
וחוץ למקומו, ושקבלו פסולין ורקו את דמו. רבי
יהודה אומר, ששחטח בלילה, וששפך דמה ויצא דמה
חוץ לקלעים, אם עלתה תרד. רבי שמעון אומר לא
תרד, (שהיה פסולו בקדש), שרבי שמעון אומר, כל
שפסולו בקדש, תקדש מקבילו. לא היה פסולו בקדש,
אין תקדש מקבילו. ואלו ישב חוץ פסולין בקדש,
הורבע והתרבע והמוקצה והעגבר והאהרן והחמור
והכלאים והזרפה והיוצא דופן ובעלי מומין. רבי
עקיבא מקשיר בבעלי מומין. רבי חנינא סגן הכהנים
אומר, דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי
המזבח. כשם שאם עלו לא ירדו, כך אם ירדו לא
יעלו. וכילין שיעלו חיים לראש המזבח, ירדו. עולה
שעלתה תיה לראש המזבח, תרד. שחטה בראש
המזבח, יפישו וינתחה במקומה: גמרא תניא, רבי
יהודה אומר, 'אחת' הוא' העלה, הרי אלו שלשה
מועותין. פרט לששחטה בלילה, וששפך דמה, ויצא
שמעון דמה חוץ לקלעים, שאם עלתה תרד. רבי
ישמעון אומר, 'עולה', אין לי אלא עולה שפרה.
מנין לרבות ששחטה בלילה, וששפך דמה, ויצא
פסולין ורקו את דמו. הניתנין למטה שנתנן למעלה, ולמעלה שנתנן למטה. הניתנין
בחוץ שנתנן בפנים. פנים, שנתנן בחוץ. ופסה והטאת ששחטן שלא לשמן מנין.
תלמוד לומר 'תורת העולה', ריבה. תורה אחת לכל העולה, שאם עלו לא ירדו. יכול
שאני מוקצה הורבע והתרבע, והמוקצה והעגבר, ואתנן ומחיר, וכלאים והזרפה ויוצא
דופן, תלמוד לומר 'אחת'. וקא ראית לרבות את אלו, ולהוציא את אלו. אתר שריבה
הכתוב

הלן. והוציא. איג' דהני אלו תנא ושייר דחשיב בהרייתא בגמי ושמא דאבא דהני
2 דבא שמעינן דכ"ש הנוו ובברייתא נמי בגמי דהנך דירדו לא חזיין וכו' וחלה
3 ומזוח ונרמה וטומטום ואנדרוניטם ושמא וכו' בכל תירו החשיב: **וחוין** למקומו. הימה
4 דב' התורה (מנחתו דף עט). אמרינן ששחטה חוץ למקומו דאבא אמר תרד בן ירית
5 גורס תורה דאריירי בן הותם מיעוד הוה לא העיל
6 כלום וי"ל הוהעיל דשאני תורה דהוי קדישם
7 קליים ולכאזי מעילה באימונין קממי זריקה וכי
8 שחט חוץ למקומו לא מתירה הוריקא למעילה
9 לכל תרד דתא חסירה וזריקה החשובה בא אבל
10 חוץ לזמנו לא ירד משום דמריב' לישעלו לקובעו
11 בבית דבאי' במסכת מעילה (דף ב.) גבי מעילה
12 והיה כאם עלו לא ירדו כן דאי גונא אבל אבא
13 בשמעתין מיידי בקדיש פסולו קודם מעילה
14 קודם זריקה להכי בן איסטא חוץ למקומו לא
15 תרד דבוריקא חסירה אין ספידא ודלא דהני
16 מידי וכי גונא מפליג' בסוף (דף פה.) גבי
17 אימונין שעלנו לפני זריקה בין קדישם קליים בין
18 קדיש קדישם וקשה לי פסח שלא לשמו אמאי
19 לא ירד מאי שנא מעלה מן פסולת תורה דאדי
20 ואדי קדישם קליים ומשבה מן פסולת קודם זריקה
21 ור' פסול דשאלא מוצרי טפי מפסול דשאל
22 להכי ירדו חייבן שחטון בדרום בקדיש וירדו
23 חוץ לתורה פ"ק דמעילה (דף פג.) דהיינו נמי
24 למקומו ובפרק התורה (מנחתו דף עט.) נמי מוכח
25 דהוץ למקומו נמי ירד וחינוק קודם לה' יהיה
26 אבל לר"ש לא ירדו אלא נמי לשמו קודם לפי
27 כשרה בכל הזמנים לכל הזאת כשר זריחין עיון
28 אי מצוי למינר דבי תורה מיידי דחשיב לאבול
29 הכשר חוץ לירושלים אין המסקר ראי' לטוים בן
30 דתירד אבל דיעב לאבול כשר חטאת ואשם
31 חוץ לקלעים לא להקטיר אימורי קדישם קליים חוץ
32 לקלעים לא ירד כיון דהז המסקר ראי' לקדישם
33 קליים לאבילה שלמים:
34 **הנה"ח** ושקבלו פסולין ורקו דמן. בגמי ולקמן
35 דף פה) פליגי ר' יוחנן ור"ל אי מיידי
36 דקבלו דרדקו דתרייתו מעלה ופסולין ובנו כן
37 מדרקד ברש מעלה (דף ק) וכו'.
38 **כל** שפסולו בקדש. שצריך לארז.
39 שנתקדש בבלי דכרפיש' לעל פ"ה חטאת
40 תעה (ר' סה דהא אמר):
41 **זאת** היא העולה. זאת תורת העולה היא
42 העולה זאת והיא היא העולה שני
43 היינו ג' מעותין אבל העולה קמא אתא
44 לעולה ראשונה אבל העולה קמא אתא
45 נשחט (פסח' דף גח) ותורתו חיו רבי לרבות
46 זהא פסולין דאם עלו לא ירדו רבי יהודה
47 דלא מעט אלא תרן ג' ואם תסתא דהא ר'
48 יהודה סבר לעיל פ"ק (דף יד.) דצפה מקדשה
49 במזבח איכ כולו עלו וחיבו משכחת לה פסול
50 בפסול ונותר ושמא וי"ל כגון שיש פסק
51 בין הבמה לרצפת העזרה: **פרט** לנשחט
52 בלילה. רובע ותרבע לא צריכי מעילה לרבי
53 יהודה וכל הני דמריב ר"ש מריב נמי רבי
54 יהודה כדלקמן (דף פה) הסתבר לרבות נמי
55 ירדו משום דמשחט לוח חסירה ואם חתמא
56 קדיש קדישם ששחטן בדרום דקאמר ברש
57 מעילה (דף ב.) תרד לרי' את לית ביה מיטענא רביעי וי"ל משום דרדישין לעיל פ"ה הפסולין (דף לו.) כל דער ריבה חטאת ששחטתן בדרום (דאם)
58 עלו לא ירדו) ובגבול דמה לפנים ואף על גב דקרא ללאו פורעין נמי דאם עתה תרד א"א שחט בדרום כעין שחטתן חוץ היא: **הניתנין** מעלה
59 שנתנן למטה ב"ו. כגבול ירדו מזה רבי יהודה אומרן לעיל פ"ה בן (דף כו.) קמינא מיהא וניתנין למטה שנתנן למעלה ולא פליג רבי יהודה וב' כל
60 הפסולין (לעיל דף לו.) נמי אמרינן דלא פסל רבי יהודה במחשבה דלמטה למעלה ולמעלה למטה כי הוכי דפסיל במחשבת הויה משום דרבי יהודה לשמעה
61 דאמר נמי במקומו כבמקומו דמי ותימה דברש מעילה (דף ב.) משמע דפליג רבי יהודה גבי קדיש קדישם ששחטן בדרום דרבה אמר א"כ עלו ירדו ורבי
62 יוסף

זבוחים. פרק תשיעי – המזבח מקדש דף פה עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכה רש"י

1 לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה אותה בחוץ. דק"ל בהשוחט (לקמן דף ק) ודחיב
2 על שחטתה ועל עלייתה השוחט ענין קדשים בפנים והעלה בחוץ פטור. על העליתה
3 דאמו מתקבל בפנים אלא מלוק; שחמו בחוץ והעלה בחוץ חייב. על שתחך הדשוחט עוף
4 קדשים בחוץ חייב דאדתיב מאו אשר ישחטו בפ' השוחט (שם דף ק) וכו' העלה בחוץ
5 חזי דברבינו בתשוחט (שם) לענין העלאת כל

6 והנשחט דכו היכי דחייב על שחטתו חייב על
7 העלאתו דכתיב ואליהם תאמר לערב פרישותי
8 ואמאי השוחטו בפנים והעלה בחוץ פטור נימא
9 לא תהא פחותה כו' מיקבל קטליה. לא שייבא
10 שחיטה בפנים כלל לא בחולין ולא בקדשים
11 אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין הלכך
12 בקדשים שחיטה פסולה היא קדושה ששנפך
13 דמי. לא תהא פחותה אם עלה וקא דמי
14 דבאמורו קדשים קלים נמי קאי. ומה נשפך
15 דמה דהוי עליית בשר לפני זריקה דהא אין כאן
16 זריקה וגרימא משאר עלוין לפני זריקה דהתם
17 אם בא לזרוק יש לו מה לזרוק והבא אם בא
18 לזרוק אין לו מה לזרוק ואפי' לא תהא כוש
19 הדבא דלא נשפך. תרגמא אקדשי קדשים. פירוש
20 המשנה והואת מקדשי קדשים שקדושת הוה
21 עליון לפני זריקה. ודרי משה. שבטו בה דקתני
22 סיפא והפשוט והשחטתו וקא רבי ס"ד דאפסול
23 דקתני ברישא נמי קאי כגון אם נשפך בלא
24 יצא: תרגמא אשלא לשפכו. פסח לא תנא ליה
25 אלא אפסולא דשלא לשפכו דקתני בה שחטתו
26 שלבי לשפכו. הכי גרסינן תנן וכולן שעלו חוץ
27 לגבי מזבח ירדו הא שחטין לא ירדו מני אלא
28 לא שגא קדשי קדשים ליש קדשים קלים לא הא
29 שחטתו מני ירדו ותמן לא ירדו והא כולן קתני
30 כולן אודין פשיטא לעולם אודין וברוקן שבעין
31 בת: תנן וכולן שעלו חוץ. קא סלקא דבריהן לא
32 כולן אבל קדשים קאמר ואבשרין קאי ולא
33 אפסולין דתני ברישא קאי ולא שייך בהו חוץ
34 דבכל אפסולין תנזרים באם עלו לא ירדו אין
35 בהו פסול מחיים הלכך אבשרין קאי והאי כולן
36 ע"כ כל הקדשים קאמר לא שגא קדשי קדשים
37 ולא שגא קדשים קלים וקאמר הא שחטתו לא
38 ירדו ובמירא דקתני דמים לא איצטריך
39 לאשמועינן דאצטרי ירדו ומשני לא חימא הא
40 שחטתו כולן לא ירדו אלא אימא הא שחטתו יש
41 מתן ירדו ויש מתן לא ירדו קדשי קדשים לא

1 לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. מתיב
2 רב חייא בר אבין, השוחט עוף בפנים ומעלה בחוץ,
3 פטור. שחט בחוץ ומעלה בחוץ, חייב. נימא, לא תהא
4 פחותה משוחט ומעלה בחוץ. תיובתא. איבעית אימא,
5 שחיטת העוף בפנים, מיקבל קטליה. אמר עולא,
6 אימורו קדשים קלים שהעלו לפני זריקת דמן, לא
7 ירדו, נעשו לחמו של מזבח. אמר רבי ירמיה, אף אנו
8 נמי תנינא, שגשגף דמה ושניא דמה חוץ לקלעום.
9 וזהו תהום, דאם בא לזרוק אין לו לזרוק, אמרת אם
10 עלו לא ירדו. הקא דאם בא לזרוק וזרק, לא כל שפך.
11 תרגמא, אנקשי קדשים. תרי פסח דקדשים קלים
12 הוא. תרגמא, בשלא לשפכו. תנן, וכולן שעלו חוץ לגבי
13 מזבח, ירדו. הא שחוטין, לא ירדו. מאי לאו, לא שגא
14 קדשי קדשים, לא שגא קדשים קלים. לא. הא שחוטין,
15 מתן ירדו, מתן לא ירדו. והא 'מילין' קתני. 'מילין'
16 אחוין. פשיטא. לעולם אחוין, וברוקן שבעין, ואליבא
17 דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו. במאי אוקימתא,
18 בפסולין. אימא סיפא, וכן עולה שעלתה היה לראש
19 המזבח, תרד. שחטה בראש המזבח, פשיטא ויתתח
20 במקומה. ואי פסולה, בת הפשט נתתה היא. ונתת
21 אותה. אמר רתמא. 'אתה' כשרה, ולא פסולה.
22 סיפא, אתתן לכשרה. ומאי קמשמע לך, דיש הפשט ונתת בראש המזבח. ולמאן דאמר אין
23 הפשט ונתת בראש המזבח, מאי איפא למימר. הקא במאי עסקינן, כגון שהיתה לו שעת
24 המזבח ונפסלה. ורבי אלעזר רבבי שמעון היא, דאמר, כיון שגזרין תדם והורצת בשר שעה
25 אחת, ופשטתה ועזרתה לבתנים. ואלא, דקתני כיצד עושה, מוריד את הקרבים למטה ומזריחן,
26 למה לי. היכי נעביד. נקריבניהו בפתיחיהו, 'תקריבוהו נא לפתחיהו, הרצף או הישא פניו'. אמר
27 הכי קאמרין, מיתין למה לי. דאי מיתתמי בהו אחריניא, ולא ידע, נקטינהו.
28 ואנן

1 לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. תימה אמאי איתותב הכא לימא אנא דאמרי
2 כרבי שמעון דפ' השוחט והמעלה (לקמן קא). דאמר ועזרי שחטת לילה איכא בנייתו
3 דלרבי שמעון חייב ויל דובא קאמר אפי' לרבי יוחנן דאי לרבי שמעון דוקא למה לי טעמא
4 ולא תהא פחותה תיפוק לי משום דראוי לתקבל בפנים ו'ת' את דנתיב לוקן בפ' השוחט
5 והמעלה (דף ק) וכו' מנין לזרובא למה לי הא
6 והוציא בו ת"ל לא יביאנו לעשות כל המתקבל
7 בפחת אהל מועד חייבין עליו בחוץ ליל קרא
8 תיפוק לי דלא תהוי פחותה משוחט בחוץ ומעלה
9 בחוץ וכל ההוא רבי שמעון דלית ליה האי
10 טעמא א"כ ליתני שחיטת לילה ותשפך דמה רצא
11 דמה דחזי לקלעום ויל דבגל ונתא טמא לא שייך
12 לא תהא פחותה משוחט בחוץ;

13 **מקבל** קטליה. משום דלא מעינו שחיטה בעוף
14 בפנים הלכך ה"ל בחוץ ואשוי ולא דמי
15 לשחיטת לילה. **ומאי** קדיל גרש הפשט ותחא
16 בראש המזבח ונתת למיך בו. תימה ודך קשיא
17 יבול להקשות בלאו הכי דחייב דמי אי בפסולים
18 ותחא אותה אמר רחמנא וני בכשרין בביבא כ"ע
19 ומפרש דיש דאם עלתה בראש המזבח לכ"ע
20 יש שחיטה ונתת וכדתיא למטה מליני מתי
21 להתלוותה ולפשיטה דהכי פירושא בשלמא אי
22 מירי דאשוי בכשרין ותחיהו סייעתא לעולא ותנא
23 סיפא נגלוי רישא דבכריתים אף על דספאי לא
24 אשמועינן מירי דלכ"ע יש הפשט ותחא בראש
25 המזבח ולא תנא אלא נגלוי רישא אלא אי
26 אמרת רישא בפסולין סיפא במאי אי בפסולין
27 ותחא ותחא רחמנא ואי בכשרין במאי קא
28 משמע לן אי קא משמע לן דיש הפשט ותחא
29 בראש המזבח כלומר אפילו הורידה ועלתה
30 להפשטה ונתת למאן דאמר בו:
31 והוא

1 **הפשט** ונתת בראש המזבח, מאי איפא למימר. הקא במאי עסקינן, כגון שהיתה לו שעת
2 המזבח ונפסלה. ורבי אלעזר רבבי שמעון היא, דאמר, כיון שגזרין תדם והורצת בשר שעה
3 אחת, ופשטתה ועזרתה לבתנים. ואלא, דקתני כיצד עושה, מוריד את הקרבים למטה ומזריחן,
4 למה לי. היכי נעביד. נקריבניהו בפתיחיהו, 'תקריבוהו נא לפתחיהו, הרצף או הישא פניו'. אמר
5 הכי קאמרין, מיתין למה לי. דאי מיתתמי בהו אחריניא, ולא ידע, נקטינהו.
6 ואנן

1 ירדו קדשים קלים ירדו. והא כולן פתני. מאי לאו אודוקא דהא שחטין לא ירדו נמי כולן: כולן משום חוין. נקט לה למימר ירדו דאין מובח מקדש חוין. פשיטא. וירדו דהא חזרוין
2 ועליו לאחר שחיטה והואיל ובכשרין קיימי לעולם אחוין. נקט כולן ולאשמועינן דירדו וברוקן שבעין איצטריך לאשמועינן שפסולין מחיים וכו' מתחילין לזה תו לא מסק דק"ל (לעיל
3 דף פ) בפסולין כשם שאם עלו לא ירדו כר' אם ירדו לא יעלו ואפי' הכי ירדו דאין מובח מקדש חיים: אליבא דר"ע. נקט לה דאמר במתנותיו בעלי ממון אם עלו לא ירדו וממקטן
4 לה לקמן ברוקן שבעין ואשמועינן שחטתו לא ירדו ונתת אותה. אמרינן בחזרת כהנים כשרה ולא פסולה ששפסלה קודם הפשט שורפה ביהודה והא
5 נמי בראש המזבח דהו לא תרד הקדושה מזבח מידו לא בעי הפשט ותחא סיפא דמתני' אתאן לבכריתים. דהכי קאמר וכן עולה היה כשרה שעלתה בו ומאי קא משמע לן פשיטא
6 תרד דהא תרדא סלקא: ופשטי דהא קמ"ל דהיא דשחטה בראש המזבח לא עזר דהדר סלקא אלא מפשטה בראש המזבח. דיש הפשט. בכשרות: אי. הפשט. בכשרות: אי. הפשט.
7 והואיל למה מצי לאסוקא לאו אורח ארעא להפשט שם: והא במאי עסקינן. לעולם כשעלתה כשרה היה ומשחטתה בראש המזבח ורק דמה נפסלה הלכך פשיט ותחא במקומה
8 דאי מודת לה תו לא סלקא דקדשיא לך פסולה לאו בת הפשט היא: כגון דהיתה לו שעת המזבח. להפשט קודם פסולה בת הפשט ותחא היא ואפילו היא למטה והבשר פסול תשרף
9 וכרבי אלעזר ב"ר ש' דאמר לקמן בפרק טבול יום (דף ק) כיון שגזרין דהם הורצת בשר שעה אחת להקטיר תפסלה ופשיטתה ועזרה לבתנים ואין עזר נשפך עמה הילכך השתא נמי
10 כי יאתה בראש המזבח ונקטרט בעיא הפשט ותחא עזרה לבתנים גרסינן. דכרתיב (ורקא ז) עור העולה אשר הקריב לכהן: אלא הא דקתני כיצד עושה בו? בבחייתו ובחיים
11 גרסינן ליה בעי עלה שעלתה היה למזבח ושחטה וקאמר: פשיט ותחא במקומה וקתני סיפא מוריד את הקרבים למטה ומזריחן ואי בפסולה מני מחית חלה תו לא סלקא ומשני אלא
12 היכי לעביד נקריבניהו לקריבים בפתיחיהו. בפרש שלחן בתמיהו: אנן הכי קאמרין מיתין למה לי. והואיל להו דהיא סלקא: ומשני דאי מיתתמי בהו אחריניא דלא ידע. שנפסלה ניקטתה:
13 ואנן

תוספות

1 והוא שקדם הקדשת את מנומן. שחלה עליהן קדושת מזבח אבל קדש מנומן להקדיש לא
 2 היו קדשי מזבח מעולם ואפילו ברוקין שבועין אין המזבח מקדשן וחמינה רבפי ב'
 3 דבכורות דף טז) אמרנן והשוחטן בחיץ סופר רב הואנא מתני חיוב ומיקי לה ברוקין שבועין
 4 ואלבא דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו ולכאורה לא קאי אמנותיהן דהתם אלא
 5 אבייחאא ותניא כותיה ורב גישת שפרש בכלל
 6 של דבר לאתויי לשוחט בחיץ פטור מיידי דקדם
 7 מנומן להקדיש ועלה קאמר דרב הואנא מתני חיוב
 8 והשתא אמאי מתני חיוב הא אמרנן הכא אפילו
 9 ברוקין שבועין ירדו וכן דקדם מנומן להקדיש
 10 ובלאו הכי קשה דהא בכלל קתני דהיינו כח חולין
 11 הדיני מתני חיוב ובקונטרס נהיה שם סיפא
 12 דברייתא דקדם הקדשן למנומן והשוחט בחיץ
 13 פטור ועלה קאי רב הואנא ומתני חיוב וכן נראה
 14 דמיימי בתרהיב בין לפני פירון בין לאחר פירון
 15 עשין תמורה דהיינו סיפא דברייתא:
 16 י"ש נרבע בעופות ואן אן נרבע בעופות. הא
 17 לדרשנין בסוף פרק קמא דחולין (דף טז) מן
 18 התורין למעטי נרבע היינו בבסקא דשמעתין
 19 אבל אם תמצא למור דאין נרבע בעופות לא
 20 תקומהי אלא למעטי מוקפה: ומותר השמור.
 21 אינו בכלל שריי נמנות דחולק הוא מן שבא
 22 לתחית מן החדש ומן השערין שתי הלחם באין
 23 תמין ולחם הפנים אין נקטר בהם אלא שני ביובי
 24 לבנה.

1 ואנן ניקו נעבד ליהו לפהנין, מילתא דאתו בה ליהו
 2 תפלה. אפילו הכי עדיפא, שלא יהו קדשי שמים
 3 ומזבחים כגבולה. אמר רבי יהיא בר אבא, בעי רבי
 4 יוחנן, אימורי קדשים קלים שהעלו לפני ירידת דבן,
 5 ירדו או לא ירדו. אמר ליה רבי אמי, ותיבעי דף
 6 מעילה. אמר ליה, מעילה לא קמביעיא לי, היריקה
 7 הוא דקבעיה ליה במעילה. פי קמביעיא לי, ירדה.
 8 ופשיט, לא ירדו ואין בהן מעילה, רב נתמן בר יצחק,
 9 מתני הכי. אמר רבי יהיא בר אבא, בעי רבי יוחנן,
 10 אימורי קדשים קלים שהעלו לפני ירידת דבן, יש בהן
 11 מעילה או לא. אמר ליה רבי אמי, ותיבעי דף ירדה.
 12 אמר ליה, ירדה לא קא מביעיא לי, הנעשו לחמו של
 13 מובה. פי קמביעיא לי, מעילה, ופשיט הכי, לא ירדו
 14 ואין בהן מעילה: ואילו לא היה פסולין [וכו'] אמר
 15 רבי יוחנן, לא הכשרי רבי עקיבא אלא ברוקין שבועין,
 16 הואיל ובקשרים בעופות. והוא שקדשן הקדשן את
 17 מוקין. ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה, דבעי רבי ירמיה, יש
 18 נרבע בעופות או אין נרבע בעופות. מן אמרין 'מן הבהמה', להוציא את הרובע והתיבע.
 19 כל היא דאתיה פרובע, כל היא דליתיה פרובע, ליתיה פרובע, ואם איתא,
 20 הרי נעבדה בו עבודה. אמר רבה, תא שמע, רבי עקיבא מכשר בבגלי כומין. ואם איתא,
 21 נכשר נמי בנרבע, הואיל ובכשר בעופות. שמע מינה, אמר רב נתמן בר יצחק, אף אנן נמי
 22 הנינא, הנרבע והמוקצה והנעבד והתנין והמחיר והמוטטום והאנדוגינים, מילין מומין קדשים
 23 אבות הבליעה. שמע מינה: רבי חנינא סגן הפהנים כו': מאי קא משמע לן. איבעית אימא,
 24 מעשה קא משמע לן. ואיבעית אימא, מאי דוחהו, כלאחר יד: כשם שאם עלה כו': אמר
 25 עוקא, לא שנו אלא שלא משלה בהן האור. אבל משלה בהן האור, יעלו. רב מרי, מתני
 26 ארישא. רב חנינא מסורא, מתני אסיפא. העצמות והגידין והקרינים והתולפים, בזמן שמוחברין,
 27 יעלו. פירשו לא יעלו. אמר עוקא, לא שנו אלא שלא משלה בהן האור. אבל משלה בהן
 28 האור, יעלו. מאן דמתני אסיפא, כל שכן ארישא. ומאן דמתני ארישא, אבל אסיפא, לאו
 29 בני הקטרה ניתו: משנה ואילו אם עלו ירדו, בשר קדש קדשים ובשר קדשים קלים, ומותר
 30 העומר וישתי הלחם ולחם הפנים, ושרי והקרינים והתולפים, הנצטר שבראשי כבשים ושער
 31 שבזון תישום. והעצמות והגידים, ושרי והתולפים, ושרי עולותיהם הכשר והתם: גמרא
 32 והקטיר הפהן את הכל. פירשו, לא יעלו, שצמחו ועשית עולותיהם הכשר והתם: גמרא
 33 תנו רבנן, והקטיר הפהן את הכל המוקחה, לרבות העצמות והגידים והקרינים והתולפים.
 34 יכול אפילו פירשו, תלמוד לומר 'ועשית עולותיהם הכשר והתם' אי בשר ותם,
 35 יכול

בשחיטת חולין בפ"ב (כו) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הפשטה מנין לרבות את היראש שכבר הותו בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו
 1 ויש צמר בגובה שרפו אצל ראשו וכן שער שמקוץ תישים. עולה.

[דף ל"ז ע"א]

ומודה רבן שמעון בן גמליאל ביין לתבשיל - שהוא אסור.

רבי בון בשם רב: מודין חכמים לרבן שמעון בן גמליאל בהבית בין הבית, למבור בולו לנכרי, חוץ מדמי יין נסוף שבו. אמר רבי זירא קומי רב אמי: עד דלא איתאמרת הדיא מילתא, לא תוינן ידעין די בך, לא איתאמרת אלא מודין חכמים לרבן שמעון בן גמליאל, או דילמא לא איתאמרת אלא מודי רבן שמעון בן גמליאל לחכמים. אמר רבי יודן: ידע הנה רבי זעירא די בך, אלא פאינש דשמע מילה ומקשי עליה:

הלכה י"ד מתני' גת של אבן שזפתתה נכרי - מנגבה והיא טהורה. ושל עץ, רבי אומר: ינגב. וחכמים אומרים: יקלף את הזפת. ושל חרס, אף על פי שקילף את הזפת - הרי זו אסורה:

גמרא מתניתא - דרבי. של עץ, רבי אומר: ינגב. וחכמים אומרים: יקלוף את הזפת. ושל חרס - דלא כרבי. דתני: הגת והפוחין והמשפך של נכרי - רבי מתיר, וחכמים אוסרין. מודה רבי פננאגים - שאסורות. מפני מה אילו אסורין ואילו מותרין? אילו מכנסן לכה, ואילו אין מכנסן לכה. רבי יוסי בשם רבי יוחנן: הלכה כרבי. כלי פפיר שזפתו נכרי, רבי יוסי בי רבי בון בשם שמואל: הלכה כרבי. מחלוקת רבי וחכמים.

דתני: היתה גיתה טמאה ומכבש לטהרה, הלובין והדפין והעדשה - מנגבין וטהורין. והעקל של נצרים, ושל בטבוס, ושל עץ, של שיפה, של חוטין, של גמי - מיישנן כל שנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מביד לביד, ומגת לגת.

תני, אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם רצה לטהרן מיד, נותן בצינור שמימי מקלחין, או בנהר שמימי מהלכין כדי עזתה. בשם שאף מנגב בטהרות, כד מנגב ביין נסוף. כפה היא עזתה? רבי יוסי בשם רבי יוחנן אומר: חצי יום וחצי לילה. תני, רבי יהיה אומר: יום או לילה. מה ופליגי? אלא פאן - שהיום והלילה שוין, וכאן - בשאין היום והלילה שוין:

הלכה ט"ז מתני' הלוקח כלי תשמיש מן הנכרי, את שדרכו להטביל - יטביל. להגעיל - יגעיל. ללבן באור - ילבן. השפוד והאסקלה - מלבנן באור. והספין - שפה

[דף ל"ז ע"ב] והיא טהורה:

גמרא הלוקח כלי תשמיש מן הנכרי, דברים שיודע שעושין בהן אוכל נפש, כגון כוסות - מדיחן וטהורין. אבל יורות, וקומקמין - מוגעילן בתמין. וכולן שנשתמש בהן, אף על פי שלא הטביל והגעיל ושף וליבן - הרי אילו טהורין.

תני רבי הושעיה: צריך להטביל. בתרא רבמי סלק עם רבי יודן נשייא לחמתא דגדר, ושאלון כסף מן אילון דאסינוס, שאלון לרבי ירמיה, אמר, צריך להטביל, לפי שיצאו מטומאת הנכרי ונכנסו

לקדושת ישראל. יצא לחוץ ונלמד, נפקין ושמועין, רבי יעקב בר אהא, שמעון בר בא בשם רבי יוחנן, לא שנו אלא לוקח, אבל שואל – מותר. מעתה, אפילו בליס! רבי הושעיה זבין בליס ומטבילין. הָכָא אַתְּ אָמַר: מְדִיחָן וְהֵן מְהוֹרִין, וְהָכָא אַתְּ אָמַר: מוֹגְעִילֵן בְּחַמִּין! הוֹמַר הוּא בְּגִיעוּלֵי נְכָרִים. סְבִין – תּוֹחֵבָה בְּאַרְצֵי שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים וְדַיּוּ. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה: הֲדָא דְאַתְּ מַר בְּסִבִּין קְמַנְתָּ, אֲבָל בְּסִבִּין גְּדוּלָּה – צְרִיכָה לִיבוּן, וְהַלִּיבוּן צְרִיךְ שְׂיֵהוּ נִיצוּצוֹת מְנַתְזִין מִמֶּנָּה:

הֲדָרִין עֲלֶיהָ פֶּרֶק הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְסָלִיקָא לֵהּ מִסְכָּמָא דְעִבּוּדָּה זְרָה

הדרין עלה מסכת עבודה זרה ומדרן עלה. דעמן עלה מסכת עבודה זרה ודעמן עלה. לא נתנשי מנה מסכת עבודה זרה ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאחי: (ב שמיים)

והי רצון מלפניך? אלהינו ואלהי אבותינו, שנתה תורתך אמונתנו בעולם הזה, ונתה עמנו לעולם הבא:

תנינא בר פסא. רמי בר פסא. נחמן בר פסא. אהאי בר פסא. אבא מרי בר פסא. רבין בר פסא. רביש בר פסא. אדא בר פסא. דרו בר פסא:

הערב נא? אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונתנה בלנו אנהו ונאצאינו ונאצאי עמך בית ישראל בלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחבמני מנורה, כי לעולם היא לי: ויהי לפי תמים בחקך, למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך, כי כם חיימני: ברוך אתה יי, למדני חקך: אמן אמן אמן סלה נערי:

מודים אנהו לפניך? אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים. אנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רעים והם רעים. אנו רעים לחיי העולם הבא, והם רעים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך:

והי רצון מלפניך? אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת עבודה זרה, כן מעזרני להתחיל מסכתות וספריים וליסיים, ללמוד וללמד לשמוך ולעשות ולקום את כל דברי תלמוד תורתך באהבה:

וזכות כל הפנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי ולנרעי, שלא תמוש התורה מפי יושבי ימי ונרעי ונרעי עד עולם.

ותתקם בי, בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, ותקיעות היא תשיחך:

פי בי ידבנו ימיר, ויוסיפו לך שעות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי על לעמו ימן, יי יקרף את עמו בשלום:

מסכת הוריות

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הַלְבָּה א' מִתְנִי' הוֹרוּ בֵּית דִּין לְעִבּוֹר עַל אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת הָאֱמוּרוֹת בְּתוֹרָה, וְהִלְךְ הַיְהוּדִי וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם, בֵּין שְׁעִישׁוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שְׁעִישׁוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שְׁלָא עָשׂוּ וְעָשָׂה – הָרִי זֶה פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָה כְּבִית דִּין. הוֹרוּ בֵּית דִּין וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שִׁמְעוּ, אוֹ תִלְמִיד שֶׁהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה, וְהִלְךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶם, בֵּין שְׁעִישׁוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶם, בֵּין שְׁעִישׁוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶם, בֵּין שְׁלָא עָשׂוּ וְעָשָׂה – הָרִי זֶה חַיִּיב, מִפְּנֵי שְׁלָא תְלָה כְּבִית דִּין! זֶה הַכֹּלֵל: הַתּוֹלָה כְּעֶצְמוֹ – חַיִּיב, וְהַתּוֹלָה כְּבִית דִּין – פְּטוּר.

גמרא (ויקרא ד) נפש כי תחטא. אחת תחטא, בעשותה תחטא, הרי אילו מיעוטיין. התולה בעצמו – חייב, והתולה בבית דין – פטור. בכל אתר את מר מיעוט אחר מיעוט – לרבות, וכא את מר מיעוט אחר מיעוט – למעט! אמר רבי מתניה: שנייא היא דכתיב, מיעוט אחר מיעוט אחר מיעוט.

רבי חגי שאל לְחֶבְרֵייה: מניין לְאוֹכֵל בְּרִשׁוֹת שֶׁהוּא פְטוּר? מה בין סְבוּר שֶׁהוּא הוֹלִין וְנִמְצָאת תְּרוּמָה – שֶׁהוּא חַיִּיב, מה בין הַמְחֻזֵּק עֲצָמוֹ שֶׁהוּא כֹהֵן וְנִמְצָא יִשְׂרָאֵל – שֶׁהוּא פְטוּר? אָמְרִין לִיה: מִן הוֹרְיֹת בֵּית דִּין. אָמַר לוֹ: אוֹף אָנָּה צְרִיכָה לִי, מה בין סְבוּר שֶׁהוּא הוֹל וְנִמְצָאת שֶׁבֶת – שֶׁהוּא חַיִּיב, מה בין סְבוּר שֶׁהוּא פֶסֶח וְנִמְצָא שְׁלֵמִים – שֶׁהוּא פְטוּר? אָמְרִין לִיה: מִן הַשׁוֹחֵט בְּרִשׁוֹת. אָמַר לוֹ: אוֹף אָנָּה צְרִיכָא לִי, מה בין סְבוּר שֶׁהוּא מוֹתֵר

[דף א' ע"ב]

וְנִמְצָא אִסוּר – שֶׁהוּא חַיִּיב, מה בין סְבוּר שֶׁהוּא חֶלֶב וְנִמְצָא שׁוֹמֵן – שֶׁהוּא פְטוּר? לא אָמְרוּ לִיה כְּלוּם! אָמַר לוֹ, גִּימָא לְכוּן מִינָן (ויקרא ד)

או הוֹדַע אֱלֹו תִטָּאתוֹ וְהִבִּיא.

עאל רבי יוסי, אָמְרִין לִיה, קָשִׁי לָן הֲדָא מִילְתָּא. אָמַר לוֹ, וְלָמָּה לא אָנִיבְתוּנִיה מִן הֲדָא, או הוֹדַע אֱלֹו תִטָּאתוֹ וְהִבִּיא! אָמְרִין לִיה: חַגִּי קִשְׁיִתָּה חַגִּי קִימִתָּה. על דַּעְתִּיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דְּלֹא מִפְנֵה אֲהוּן קְרִייה בְּמַחֲזִיבֵי

[דף ב' ע"א]

חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת וּוְדָאִין שְׁעֵבֵר עֲלֵיהוֹן יוֹם הַכַּפּוּרִים – נִיחָא. על דַּעְתִּיה דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּמִפְנֵה אֲהוּן קְרִייה בְּמַחֲזִיבֵי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת וּוְדָאִין שְׁעֵבֵר עֲלֵיהוֹן יוֹם הַכַּפּוּרִים? דְּתַנִּי: מִנִּין לְמַחֲזִיבֵי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת וּוְדָאִין שְׁעֵבֵר עֲלֵיהוֹן יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁהוֹן חַיִּיבִין לְהִבִּיא לְאַחַר יוֹם הַכַּיּוּרִים, וְחַיִּיבֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין פְטוּרִין? תְּלֻמוּד לומר: או הוֹדַע אֱלֹו תִטָּאתוֹ וְהִבִּיא, אָף לְאַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים! מִן הֲדָא (ויקרא ד) **נִפֹּשׁ בִּי תַחַטָּא. אַחַת תַּחַטָּא, בַּעֲשׂוֹתָהּ, הָרִי אֵילוּ מִיַּעוּטָיו, הַתּוֹלָה בַּעֲצָמוֹ – חַיִּיב, הַתּוֹלָה בְּבֵית דִּין – פְטוּר.**

אִין חַיִּיבִין אֲלָא על דְּבַר שְׁתֵּיה גְלוּי לָהֶן וְנִכְסָה מִהֶן. וְיִמָּה טַעְמָא? וְנַעֲלָם דְּבַר – דְּבַר שְׁתֵּיה גְלוּי לָהֶן וְנִכְסָה מִהֶן. על דַּעְתִּיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דּוּ אָמַר, וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ, מִכְּלָל שְׁתֵּיה יוֹדַע. וְהוּא יוֹדַע, הָרִי שְׁתֵּי יוֹדַעוֹת. על דַּעְתִּיה דְּרַבִּי עֲקִיבָה דּוּ אָמַר: וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ, שְׁנֵי פְעָמִים, מִכְּלָל שְׁבָאֵת לוֹ יוֹדַעַה בְּתַחֲלִילָה וְיוֹדַעַה בְּסוּף וְהַעֲלָם בְּנִתְיָם? תְּלֻמוּד לומר: וְנַעֲלָם דְּבַר – דְּבַר שְׁתֵּיה גְלוּי לָהֶם וְנִכְסָה מִהֶן.

אִין חַיִּיבִין עַד שִׁיּוּרוֹ לְכַפֵּל מִקְצֵת וְלִקְצוּם מִקְצֵת. שְׁמוּאֵל אָמַר: וְהוֹן שְׁוֹרוֹ "מוֹתֵר". אָכֵל אִם הוֹרוֹ "פְטוּר" – לֹא בְדָא.

אִין חַיִּיבִין עַד שְׁתֵּיה הוֹרָאָה מִלְשַׁבַּת הַגְּזִית. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טַעְמָא דְּהָךְ תַּנְיָא (הבבלי י) מִן הַמְּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה'. אָמַר רַבִּי מִנָּא פֶר תַּנְחֹום: נִכְנְסוּ מֵאָה, עַד שִׁיּוּרוֹ בּוֹלֵן. תַּמָּן אָמַר רַבִּי זְעִירָא, וְהוּא שִׁיּוּרוֹ בּוֹלֵן מוֹרִין מִצַּד אֶחָד. וְכָא מַה?

חֲלָה תִּיחִיד וְעָשָׂה שׁוּגַג עַל פִּיהוּן.

[דף ב' ע"ב] וכי יש דדון לשגגה? ליחיד אצל הוריות בית דין? רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש: מתניתא בגון שמעון בן עזאי יושב לפניו.

מה אגן קיימין? אם בידע כל התורה ואינו יודע אותו דבר – אין זה שמעון בן עזאי! ואם בידע אותו הדבר ואינו יודע כל התורה, שמעון בן עזאי הוא אצל אותו הדבר! אלא פי גן קיימין: בידע כל התורה ובידע אותו הדבר, אלא שהוא בטועה לומר, תורה אמרה אחריהם אחריהם. ואם בטועה לומר התורה אמרה אחריהם אחריהם – אין זה שמעון בן עזאי! בהדא דתני: יכול אם יאמרו לך על גמין שהיא שמאל, ועל שמאל שהיא גמין, תשמע להם? תלמוד לומר: **לְלֶכֶת גַּמִּין וּשְׂמאל!** שיאמרו לך על גמין שהוא גמין, ועל שמאל שהוא שמאל!

מאי בדין? רבי יוסי בשם רבי הילא: לפי שבכל מקום – שוגג פטור ומזיד חייב, וכא – אפילו מזיד פטור, מפני שתלה בבית דין.

חברייא בשם שמואל: יחיד משלים לרוב הציבור – היא מתניתא, אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו – פטור. אמר רבי יוחנן: אפילו כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו – מביא בשבחה ושעירה.

וקשיא על דעתיה דשמואל, לא נמצא כל יחיד ויחיד מתפטר לו בשני תטאות! רבי זעירא בשם שמואל: התיחיד תלוי, אכלו רוב בית דין – מביאין. אכלו מיעוט – התיחיד מביא.

[דף ג' ע"א]

כל ההוריות שבית דין מביאין פר, אין התיחיד מביא בשבחה ושעירה. וכל ההוריות שבית דין אין מביאין פר, התיחיד מביא בשבחה או שעירה.

רבי יוחנן פתר מתניתא בהוריות בית דין, הורו בית דין לעקור את כל הגוף, הואיל ובית דין מביאין פר – אין התיחיד מביא בשבחה ושעירה. הורו לכלל מקצת ולקיים מקצת, הואיל ואין בית דין מביאין פר – התיחיד מביא בשבחה ושעירה.

שמואל פתר מתניתא, עדיין אני אומר, מיעוט הקהל שעשו – תיבין, שאין בית דין מביאין עליהן פר. תלמוד לומר, **עם הארץ**, אפילו פולו, אפילו רובו. רבי יוחנן פתר מתניתא, עדיין אני אומר מיעוט הקהל שעשו בלא הוריה – תיבין, שגן בהוריה אין בית דין מביאין פר. שמואל אמר: אבל הן מביאין בשבחה ושעירה. רבי יוחנן אמר: לא הן מביאין בשבחה ושעירה.

על דעתיה דשמואל דו יליף לה תיב מחייב – ניקח. על דעתיה דרבי יוחנן, דו יליף לה תיב מפטור! מתניתא אמרה פליגא על שמואל, או **הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא יצא מוקר לעבו"ם!**

מתניתא פליגא על שמואל. **נפש כי תחטא, אחת, תחטא, בעשותה**, תרי אילו מיעוטין התולה בעצמו תיב, התולה בבית דין פטור! הדיא פליגא על שמואל, ולית לה קיום.

הלכה ב' מתני' הורו בית דין, וידעו שטעו, וחרו בהן, בין שהביאו כפרתו, בין שלא הביאו כפרתו, והלך ועשה על פיהן, רבי שמעון פוטר, ורבי לעזר אומר: ספק. אי זהו ספק?

[דף ג' ע"ב]

ישב לו בתוך ביתו – חייב. הלך לו למדינת הים – פטור. אומר רבי עקיבה: מודה אני בזה, שהוא קרוב לפטור מן החובה. אומר לו בן עזאי: מה שנה זה מן היושב בביתו? שהיושב בביתו – איפשר היה לו שישמע, וזה – לא היה איפשר לו שישמע.

גמרא רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש: מתניתא, בגזן שמעון בן עזאי יושב לפניו. מה נן מקימין? אם בשילקן – תבטלו הוריות, ואם בשילקו אותו – תבטל הוריתו! אלא בי גן מקימין: בשנה עומד בתשובתו, וזה עומד בתשובתו. הוריתו אצלו – אינה הוראה, שלא סילקו אותו. אצל אחרים – הוריה, שלא סילקו.

לית תדא פליגא על רבי מנא בר תנחום? דרבי מנא בר תנחום אומר: נכנסו מאה – עד שירוי פולן! פתר לה בשלא נכנס. אם בשלא נכנס, מעכב! פתר לה רבי, דרבי אומר: אין לך מעכב אלא מופלא של בית דין בלבד. והא רבי מנא בר תנחום אומר: נכנסו מאה – עד שירוי פולן, אף בהזרה בן? או רוב פת? פשיטא לך רוב. מה רוב? רוב ההוריה, רוב המשתייר?

היך עבידא? נכנסו מאה, ומתו מהן עשרה, אין תאמר רוב ההוריה – המשים ואחד. ואין תאמר רוב המשתייר – ארבעים וששה.

הפריש חטאתו, נתקשר או נשתפה, או נשתמד, או שהורו בית דין מותר לאכול חלב? רבי יוחנן אומר: נדחית חטאתו.

[דף ד' ע"א]

רבן שמעון בן לקיש אומר: לא נדחית חטאתו.

רבי יוסי בי רבי בון אומר רבי אהא: מחלף שמועטא, דלא אתי מילתיה דרבי יוחנן פליגא על מילתיה, דמר רבי שמעון בר בא בשם רבי יוסי: כוס – זורקין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו. רבנן דמיקרין אמרין: רבי חייא ורב אמי. חד מחלף וחד אומר באן תגיה. מאן דמחלף לית ליה באילין קיטואייה.

כמאן דמר לא נדחית חטאתו, מי מקבלה מימני? ומתין עד שיהורו בהן בית דין? אלא, כשהיה בהן, עבד והקריב וקיפר.

היה שמעון בן עזאי, מי מקבלה מימני? ומתין עד שיהורו בהן בית דין.

כמאן דאמר לא נדחית חטאתו, תולדות הוריה? הוריה? הוריה בהוריה, מה הן שיצטרפו? היך עבידא? אכלו ציבור חלבים והפרישו קרבנותיהן, אין תימר תולדות הוריה בהוריה – בית דין

תֵּיבִין. אִין תִּמְרָא אִין תּוֹלְדוֹת הוֹרְיָה כְּהוֹרְיָה – בֵּית דִּין פְּטוּרִין! בִּינֵי פְּשִׁיטָא לָךְ, תּוֹלְדוֹת הוֹרְיָה כְּהוֹרְיָה.

הוֹרְיָה כְּהוֹרְיָה מַהוּ שְׂיֻצְמָרְפוּ?

[דף ד' ע"ב] הִיד עֵבִידָא? הוֹרוּ בֵּית דִּין חֶלֶב פּוֹלְיָא שֶׁל יָמִין מוֹתֵר, וְשֶׁל שְׂמָאל וְלוֹ מְכַסֶּה אָסוּר. הוֹרוּ וְהַחֲלִיפוּ, אָכְלוּ רוֹב בְּרֵאשׁוֹנָה וְרוֹב בְּשֵׁנִיָּה. אִין תִּמְרָא מְצַמְרָפִין – תֵּיבִין אַחַת. וְאִין תִּמְרָא אִין מְצַמְרָפִין – תֵּיבִין שְׁתֵּים.

שְׁתֵּי הוֹרְיּוֹת בְּעֵבִירָה אַחַת, מַה הֵן שְׂיֻצְמָרְפוּ? הִיד עֵבִידָא? אָכְלוּ רוֹב וְשָׁחְטוּ רוֹב. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר – תֵּיבִין אַחַת, וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – תֵּיבִין שְׁתֵּים.

אָכְלוּ מִיעוּט בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמִיעוּט בְּשֵׁנִיָּה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר – תֵּיבִין, וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – פְּטוּרִין.

אָמַר רַבִּי וְעִירָא: וְשֵׁהוֹת בִּינֵיהוֹן. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: נִתְּנִין לוֹ שֵׁהוֹת עַד שְׂיֻשְׁמַע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עַד שְׂיֻשְׁפַּע. וְתַנִּי בֵּן: הוֹרוּ בֵּית דִּין בְּשׁוֹק הַעֲלִיּוֹן, וְיַחֲדִיד בְּשׁוֹק הַתַּחְתּוֹן, בֵּית דִּין בְּבֵית וְיַחֲדִיד בְּעֲלִיָּה, פְּטוּר עַד שְׂיֻשְׁמַע מְשֻׁשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא, אֲדִיין הוּא סַפֵּק. אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר הֵיחָה, בְּעוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי תַּחֲמוּמִין בֵּין שְׁנֵי תַּחֲמוּמֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַתַּחֲמוּמֵי (אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל) הוֹצֵה לְאֶרֶץ. רַבִּי אֲמִי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְהוֹרְיָה – הֵילְכוּ אַחַר יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לְטוּמְאָה – הֵילְכוּ אַחַר רוֹב נִכְנָסִין לְעוֹרָה.

[דף ה' ע"א]

מַה? כָּל פֶּת וְכַת מוֹשְׁעֵרִין, אוֹ אִין מוֹשְׁעֵרִין אֵלָּא פֶּת הֵרֵאשׁוֹנָה בְּלֻבָּד? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: עַד שֶׁהוּן מִבְּחוּץ הֵן מוֹשְׁעֵרִין עֲצוּמִין.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: לְרֵאִיָּה הֵילְכוּ, מִלְּבֹאֵי חֲמַת עַד נַחַל מִצְרַיִם. רַבִּי תַּנְחוּמָא בְּשֵׁם רַב הוּיָנָא: מְעַמָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי (מַלְכִים א ח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעַת הַהִיא אֶת הַחָג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וְגו'.

הַלְכָה ג' מִתְּנִי' הוֹרוּ בֵּית דִּין לְעַקּוֹר אֶת כָּל הַגּוֹף, אָמְרוּ: אִין נִידָה כַּתוּרָה, אִין שֶׁבֶת כַּתוּרָה, אִין עֲבוּדָה זָרָה כַּתוּרָה – הָרִי אֵלֶּי פְּטוּרִין. הוֹרוּ לְכַשֵּׁל מְקַצֵּת וְלִקְצֵת מְקַצֵּת – הָרִי אֵילֵי תֵּיבִין. בִּיצֵדָא? אָמְרוּ: יֵשׁ נִידָה כַּתוּרָה, אָכְלָה הָבָא עַל שׁוֹמְרַת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם פְּטוּר. יֵשׁ שֶׁבֶת כַּתוּרָה, אָכְלָה הַמוֹצֵיא מְרֻשּׁוֹת הֵיחִיד לְרֻשּׁוֹת הָרַבִּים פְּטוּר. יֵשׁ עֲבוּדָה זָרָה כַּתוּרָה, אָכְלָה הַמְשַׁתְּתָהוּ פְּטוּר – הָרִי אֵלֵי תֵּיבִין, שְׁנָאֵמַר (ויקרא ד) וְנִעְלַם דְּבָר, דְּבָר, וְלֹא כָּל הַגּוֹף.

גְּמָרָא רַבִּי חֲזַקִּיָּה אָמַר: מְדַבֵּר, לֹא כָּל דְּבָר. אָמַר רַבִּי הֵילָא: מִמְצוֹת, לֹא כָּל מְצוֹת. וְכַתִּיב בֶּן? בִּי דְמַר רַבִּי אֲמִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: גּוֹרְעִין לְדְרוֹשׁ מִתַּחֲלִילַת הַפְּרָשָׁה עַד סוּפָה.

רבי חנניה בשם רבי ירמיה: ואפילו באמצע תיבה, (ויקרא ב) ויצקת עליה שמן מנחה היא, לרבות כל המנחות ליציקה.

ולא נמצאת עוקר כל שם שומרת יום כנגד יום? בשאמרו: הלילה מותר, והיום אסור.

שהיטה. ולא נמצאת עוקר כל שהיטה (הושטה)?! שמואל בר אבא אמר: בשאמרו: אמה מותרת, ושתי אמות אסורות. ולא נמצאת עוקר כל כל שם השתחוויה? בשאמרו: מותר להשתחוות ואסור לשוח. ולא נמצאת עוקר כל שם הוצאה? אמר רבי שמואל בר רב יצחק: בשאמרו: גזירת מותרת, ושתי גזירות אסורות. ואתייה כמאן דמר: הכנסה והוצאה אחת היא,

[דף ה' ע"ב] ברם כמאן דמר הכנסה והוצאה שתיים הן, ולא נמצאת עוקר כל שם הכנסה?!

אמר רבי יוסי: לא שהורו מותר לאכול חלב! יודעין היו שאסור לזבל חלב, והתורה נתנה רשות לבית דין להורות.

רבי בון בר חייה בעי: פזית היום, וכשני ויתים למחר? הוה עבידא נביא ומדיח? יכול אם יאמרו לך: אל תתן תפילין היום, תן למחר, תשמע להם? תלמוד לומר (דברים יג) ושמרתם אתם ללכת בהם, בכולן לא במקצתן. הרי עקרת שם כל אותו היום. ותימר אין פאן עקירת הגוף, וכא, אין פאן עקירת גוף!

רבי מנא שמע לה מן דבתרה, שמואל בר בא אמר: בשאמרו אמה מותרת ושתי אמות אסורות. הרי עקרת שם כל אותה האמה! ותימר אין פאן עקירת גוף, וכא, אין פאן עקירת גוף.

הלכה ד' מתני' הורו בית דין, וידע אחד מהן שטעי, ואמר להן טועין אתם! או שלא היה מופלא של בית דין שם. או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראה לו כנים – הרי אלו פטורים. שנאמר כאן (שם) עדה, ונאמר להלן (במדבר לה) עדה. מה עדה האמורה להלן – כולן ראויין להוראה, אף עדה האמורה כאן – כולן ראויין להוראה.

גמרא מתניתא – דרבי. דרבי אמר: אין לך מעבב אלא מופלא של בית דין בלבד. כתיב (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה, מי שהוא עשוי עינים לעדה. כתיב (שם יא) והתניצבו שם עמך, מה את לא גר ולא נתין ולא ממזר, אף הן לא גרים ולא נתינים ולא ממזרים ולא עבדים. ניהא גר. ממזר? בית דין ממנין ממזרין? רב הונא אמר: בשעברו ומינו!

רבי חנניה רבי מנא. חד אמר: בתוך שבועים.

[דף ו' ע"א]

והרנה אמר: חוץ לשבועים. מאן דמר חוץ לשבועים, ניהא. ומאן דמר בתוך שבועים, הא חוץ לשבועים לא. מפיון שאינו ראוי להוריה – נעשה כאן.

הַלְכָה ה' מִתְנִי' הוֹרוּ בֵּית דִּין שׁוֹגְגִין, וְעָשׂוּ כָּל הַקְּהָל שׁוֹגְגִין – מְבִיאִין פֶּר. מְזִידִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין – מְבִיאִין בְּשֶׁבֶת אוֹ שְׁעִירָה. שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ מְזִידִין – הָרִי אֵילֹו פְּטוּרִין.

גְּמָרָא לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ? דְּמַר רַבִּי אַמִּי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מִתְנִיתָא בְּגוֹז שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי יוֹשֵׁב לְפָנֶיהֶן. וּמְזִידִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין, וְכִי יֵשׁ זֶדוֹן לְשַׁנְגָּה לְיַחֲדֵי אֲצַל הוֹרְיֵית בֵּית דִּין?

הַכְרִיִּיא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּשֵׁלָא קִיבְלוּ רֹוב הַצִּיבּוֹר עֲלֵיהֶן. רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּשֶׁבַעטוּ בְּהוֹרְיֵיתָן. מַה מִּפְקָה מִבִּינֵיהוֹן? קִיבְלוּ עֲלֵיהֶן וְחָזְרוּ וּבַעְטוּ. עַל דַּעְתֵּיהּ (דְּהַכְרִיִּיא) דְּרַבִּי זְעִירָא, בִּין שְׁבַעטוּ – פְּטוּרִין. עַל דַּעְתֵּיהּ (דְּרַבִּי זְעִירָא) דְּהַכְרִיִּיא, מִבִּין שְׁמִיבְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁעָה רֵאשׁוּנָה – הָרִי אֵילֹו תֵּיבִין.

הַלְכָה ו' מִתְנִי' הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ כָּל הַקְּהָל אוֹ רוֹבֵן עַל פִּיהֶן – מְבִיאִין פֶּר. וּבַעֲבֹדָה זְרָה – מְבִיאִין פֶּר וְשְׁעִיר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים – מְבִיאִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים. וּבַעֲבֹדָה זְרָה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים – שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁעִירִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים. וּבַעֲבֹדָה זְרָה – שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר שְׁעִירִים, פֶּר וְשְׁעִיר לְכָל שְׁבָט, פֶּר וְשְׁעִיר לְבֵית דִּין.

גְּמָרָא מֵאֵן תִּנָּא רֹוב? רַבִּי מֵאִיר. דְּתַנִּי: הִיא מִחֲצִית כָּל הַשְּׁבָטִים, הִיא מִחֲצִית כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט, וּבִלְבָד רֹוב.

[דף ו' ע"ב] רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט. וּבִלְבָד רוֹבֵי שְׁבָטִים שְׁלִימִים. שְׁבָט אֶחָד גּוֹרֵר כָּל הַשְּׁבָטִים.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַשְּׁבָטִים קְרוּיִן קְהָל. רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט קְרוּי קְהָל. וְאִתְיֵיא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי יוֹדָה, בְּמַה דְּרַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט קְרוּי קְהָל, בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט קְרוּי קְהָל. מַה בִּינֵיהוֹן? גְּרִירָה. רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: שְׁבָט אֶחָד גּוֹרֵר כָּל הַשְּׁבָטִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵין שְׁבָט אֶחָד גּוֹרֵר אֶת כָּל הַשְּׁבָטִים. מוֹדָה, וְהוּא שְׁתַּתָּא הוֹרְיֵיה מִלְּשַׁבַּת הַקְּזוּת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: טַעֲמָא דְּהֵין תַּנְיֵיא, (דְּבָרִים יז) מִן הַמְּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה'.

רַבִּי אֲבוּן בְּשֵׁם רַבִּי בְּנִימִן בַּר לִוִּי: קְרִיִּיא מְסִיעֵ לְמֵאן דְּמַר כָּל שְׁבָט וְשְׁבָט קְרוּי קְהָל. דְּכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית לה) גּוֹי וְקְהָל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָ, וְאֲדִיִּין לֹא נוֹלַד בְּנִימִן.

אָמַר רַבִּי חֵייה בַּר בָּא: בְּשֵׁם שְׁחַן חֲלוּקִין בָּאן, בֶּן חַן חֲלוּקִין בְּטוּמְאָתָא. דְּתַנִּי: תֵּיהּ צִיבּוֹר חֲצִיִּין מְהוֹרִין וְחֲצִיִּין טְמוּאִין – מְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הַרְאִשׁוֹן, וְהַטְמוּאִין עוֹשִׂין אֶת הַשְּׁנִי. רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר: מְהוֹרִין עוֹשִׂין לְעֲצָמוֹ, וְהַטְמוּאִין עוֹשִׂין לְעֲצָמוֹ. אָמַר לֹו: אֵין תְּפַסֵּחַ לְחֲצִיאֵין! אֲלֵא, אוֹ בּוֹלֵן יַעֲשֶׂה בְּטוּמְאָתָא, אוֹ בּוֹלֵן יַעֲשֶׂה בְּטְהָרָה.

מִסְכַּת בְּבֵא קַמָּא פְּרָק שְׁלִישִׁי

ג,א שור שהזיק, שהיה מועד בקרנו, ותם בשנו. וחבל בזה וכו'. תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - משלם נזק מן העליה. אין שם עליה, תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - יוציא ויבקש לעליה. כלל אמרו בנזקין: הרג את שורו וקרע את כסותו, וקוצץ גטיעותיו, לא יאמר: "טול את הנבלה ותן לי את הפרה", "טול את הקרעים ותן לי את הטלית", "טול את הקצצין ותן לי את הנטיעות", אלא שמין אותן כמה הן יפין עד שלא הזקו, וכמה הן יפין משהזקו, לפיכך הן משלמין. רבי עקיבה אומר: אף התם שחבל באדם - משלם במותר נזק שלם, שנאמר (שמות כא, לא): "כמשפט הזה יעשה לו", יכול ישלם מן העליה? תלמוד לומר "יעשה" - מגופו הוא משלם, ואין משלם מן העליה.

ג,ב שור שנה מנה שנגח שור שנה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום - נוטל את שורו. מת או הכחיש - אין לו אלא שור. שור שנה מאתים שנגח שור שנה מאתים והנבלה יפה חמשים זוז - זה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל החצי החי וחצי המת, שנאמר (שמות כא, לה): "ומכרו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצו"; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי מאיר: לא בזה דברה תורה! אלא בזמן שאין הנבלה יפה כלום. הא מה תלמוד לומר "וגם את המת יחצו"? - יחצו דמי מיתה ביניהם.

ג,ג יש חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו, ופטור על נזקי עצמו ועל נזקי שורו. כיצד חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הזיק ברשות היחיד - חיב.

שורו וחמורו - חיבים. הזיק במתכנן - חיב. שורו וחמורו - חיבים. הדליק גדישו של חברו ביום הכפורים - חיב. שורו וחמורו - חיבין. כיצד פטור מלשלם על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הזיק ברשות הרבים, בדרך הלוכו - פטור. שורו וחמורו - פטורין. המית בלא מתכנן - פטור. שורו וחמורו - פטורין. חבל בהקדש בגר ועבד משחרר - פטור. שורו וחמורו - פטורין, ופטור על נזקי עבדו ואמתו.

ג,ד כיצד משלם במותר חצי נזק? שור שנה מנה שנגח שור שנה מאתים, הכחישו חמשים זוז, חזר האחרון הכחישו, שלשה של זהב - האחרון משלם לראשון חצי דינר זהב. שור שנה מאתים שנגח שור שנה מאתים, וחבל בו חמשים זוז, חזר האחרון והכחישו, השביח הנזק, היה יפה ארבע מאות זוז, שאלמלא לא הזיקו היה יפה שמנה מאות זוז, עד שלא עמד בבית דין השביח המזיק, אם עד שלא עמד בדין השביח - אין לו אלא כשעת נזקו. הכחיש - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. אם משעמד בבית דין השביח - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. הרג שורו של חברו, הוקרה בהמתו או שהוזלה, הדליק גדיש של חברו והוקרה תבואה, או שהוזלה, בין משעמד בבית דין ובין עד שלא עמד בבית דין - אין לו אלא כשעת נזקו.

ג,ה שור שהיה רודף אחר חברו, והפך הנרדף וחבל בו, או שחבלו בו אחרים - הרי אלו פטורין. הזק הרודף בנרדף - פטור. נרדף ברודף - חיב. שור שעלה על גבי חברו, ובא בעל התחתון ושטמו, או ששטמו

הַלְבָּנִים - הַרִי אֱלוֹ פְטוּרִין, שְׁזָה אוֹמֵר לוֹ: "שְׁלֵף הַמֵּית". וְזֶה אוֹמֵר: "שְׁלֵף הַמֵּית". אִם בְּיָדוֹעַ שְׁשָׁנִים הַמֵּיתוּ אֶת הַשְּׁנַיִם, הָיָה שֵׁם אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין לְגְדוֹל וְלְקָטָן, לְגְדוֹל מִן הַקָּטָן וְלְקָטָן מִן הַגְּדוֹל, לְגְדוֹל מִן הַתָּם וְלְקָטָן מִן הַמוֹעֵד, וְהַמְזִיקִין מְשַׁמְנִין בַּיַּיְנִיהֶם, זֶה נוֹתֵן לְפִי שְׁלוֹ, וְזֶה נוֹתֵן לְפִי שְׁלוֹ.

הָיָה הַמְזִיקִין שֶׁל שְׁנַיִם וְהַנּוֹזְקִים שֶׁל שְׁנַיִם, אֵף עַל פִּי שְׂיָדוֹעַ שֶׁהַשְּׁחוּרִים הַמֵּיתוּ אֶת הַלְבָּנִים - הַרִי אֱלוֹ פְטוּרִים, שְׁזָה אוֹמֵר: "שְׁלֵף הַמֵּית". וְזֶה אוֹמֵר לוֹ: "שְׁלֵף הַמֵּית", וְאִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהַשְּׁנַיִם הַמֵּיתוּ אֶת הַשְּׁנַיִם, בְּזִמְנָן שֶׁכָּל בְּאִין לְבֵית דִּין - פְטוּרִין, אִין כָּל בְּאִין לְבֵית דִּין - חֵיבִין. שְׁנַיִם שְׂזָרְקוּ שְׁנַיִם אֲבָנִים, וְשָׁכְרוּ שְׁתֵּי חֻבִּיתוֹת, אַחַת שֶׁל יֵין וְאַחַת שֶׁל שֶׁמֶן, זֶה אוֹמֵר: "אֶת שֶׁל יֵין". וְזֶה אוֹמֵר: "אֶת שֶׁל שֶׁמֶן" - מְשֻׁלְמִין אֶת שֶׁל יֵין. אַחַת מְלֹאָה וְאַחַת רִיקָנִית, זֶה אוֹמֵר: "אֶת הָרִיקָנִית". וְזֶה אוֹמֵר: "אֶת הַמְּלֹאָה" - מְשֻׁלְמִין אֶת הָרִיקָנִית. שָׁכְרוּ אֶת הַחֻבִּיתוֹת, זֶה אוֹמֵר: "אַתָּה שְׁכַרְתָּה!" וְזֶה אוֹמֵר: "אַתָּה שְׁכַרְתָּה!" - שְׁנֵיהֶן פְטוּרִין.

מִסְכַּת בְּבֵא קָמָא פְּרָק רְבִיעִי

ד, א שוֹר שְׁחָצִיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְחָצִיו שֶׁל הַקְּדֹשׁ שֶׁהַזִּיק שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מוֹעֵד - מְשֻׁלְמִין נֹזֵק שֶׁל הַקְּדֹשׁ, בֵּין תָּם וּבֵין מוֹעֵד - פְטוּר. הַזִּיק מְאֶחָד שֶׁל יִשְׂרָאֵל - חֵיב, וְשֶׁל הַקְּדֹשׁ - פְטוּר. שוֹר שֶׁל הַקְּדֹשׁ - הַבְּעָלִים חֵיבִין בְּאַחֲרֵייתוֹן. הַבְּעָלִים נוֹטְלִין אֶת נֹזֵקוֹ, וְנוֹתְנִין אֶת נֹזֵקוֹ. שוֹר שְׁחָצִיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְחָצִיו שֶׁל כְּנַעֲנִי, שֶׁהַזִּיק אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מוֹעֵד - מְשֻׁלְמִין נֹזֵק שֶׁל תָּם וְחָצִיו שֶׁל כְּנַעֲנִי, וְשֶׁל כְּנַעֲנִי, בֵּין תָּם

אֶת עַצְמוֹ, וְנִפְל וּמַת - פְטוּר. דְּחָאוּ וְנִפְל וּמַת - חֵיב.

ג, ו שוֹר שֶׁהָיָה רוֹעֵה, וַיִּצָא שוֹר אַחַר אַחֲרָיו, נִמְצָא הַרוֹעֵה זֶה שְׁמַת, אֶפְלוּ זֶה מְנוּגַח וְזֶה מוֹעֵד לְנִיחָה, זֶה מְנוּשָׁף וְזֶה מוֹעֵד לְנִשְׁכָּה - פְטוּר. רַבִּי אֲחָא אוֹמֵר: גְּמַל שֶׁהָיָה אוֹחַר בֵּין הַגְּמָלִים, וְנִמְצָא שֵׁם גְּמַל מַת - חֵיב, בְּיָדוֹעַ שְׁזָה הַמֵּיתוּ. יִצְאוּ שְׁנֵי שוֹרִים אַחֲרֵים, סִפְקָ שֶׁהֵן הַמֵּיתוּהוּ, סִפְקָ מִמְּקוֹם אַחַר מַת - הַרִי אֱלוֹ פְטוּרִין. אִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהֵן הַמֵּיתוּהוּ - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין בְּקָטָן וְלֹא בְּגְדוֹל, בְּתָם וְלֹא בְּמוֹעֵד. שְׁנֵי שוֹרִים שֶׁהָיוּ רוֹעִים, וַיִּצְאוּ שְׁנֵי שוֹרִים אַחֲרֵיהֶם, נִמְצָאוּ הַרוֹעִים הֵלְלוּ מִתָּם, סִפְקָ שֶׁהֵם הַמֵּיתוּם, סִפְקָ מִמְּקוֹם אַחַר מַתוֹ - הַרִי אֱלוֹ פְטוּרִין. וְאִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהֵם הַמֵּיתוּם - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין, בְּקָטָן וְלֹא בְּגְדוֹל, בְּתָם וְלֹא בְּמוֹעֵד. וְאִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהַשְּׁחוּרִין הַמֵּיתוּ אֶת הַלְבָּנִים, וְהָיָה שֵׁם אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין לְגְדוֹל מִן הַקָּטָן, וְלְקָטָן מִן הַגְּדוֹל, לְגְדוֹל מִן הַתָּם וְלְקָטָן מִן הַמוֹעֵד. הָיָה הַנּוֹזְקִין שֶׁל שְׁנַיִם, וְהַמְזִיקִין שֶׁל אֶחָד, סִפְקָ שֶׁהֵן הַמֵּיתוּם, סִפְקָ מִמְּקוֹם אַחַר מַתוֹ - הַרִי אֱלוֹ פְטוּרִין. וְאִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהֵן הַמֵּיתוּם - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין, בְּקָטָן וְלֹא בְּגְדוֹל, בְּתָם וְלֹא בְּמוֹעֵד. וְאִם בְּיָדוֹעַ שֶׁהַשְּׁחוּרִים הַמֵּיתוּ אֶת הַלְבָּנִים, וְהָיָה שֵׁם אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד - הַרִי אֱלוֹ מְשֻׁלְמִין לְגְדוֹל מִן הַקָּטָן, וְלְקָטָן מִן הַגְּדוֹל, לְגְדוֹל מִן הַתָּם, וְלְקָטָן מִן הַמוֹעֵד. וְהַנּוֹזְקִין מְשַׁמְנִין בַּיַּיְנִיהֶם - זֶה נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ, וְזֶה נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ.

הָיָה הַמְזִיקִין שֶׁל שְׁנַיִם, וְהַנּוֹזְקִין שֶׁל אֶחָד, אֵף עַל פִּי שְׁבִידוֹעַ שֶׁהַשְּׁחוּרִים הַמֵּיתוּ אֶת

ובין מועד - משלם נזק שלם. שור של כנעני שהזיק שור של אחר, חברו, אף על פי שקבלו עליהם לדון בדיני ישראל - משלמין נזק שלם, שאין תם ומועד בנזקי הכנעני.

ד, ב שור של ישראל שנגח שור של כותי, ושל כותי שנגח שור של ישראל, מועד - משלם נזק שלם מן העליה, ותם - משלם חצי נזק. רבי מאיר אומר: שור של ישראל שנגח שור של כנעני - פטור. ושל כנעני שנגח שור של ישראל, בין תם ובין מועד - משלם נזק שלם מן העליה.

ד, ג יפה כח הדיוט מכח גבוה, וכח גבוה מכח הדיוט. יפה כח הדיוט: נזקין להדיוט, ואין נזקין לגבוה. רבית ואונאה להדיוט, ואין רבית ואונאה לגבוה. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה להדיוט, ואין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה לגבוה. נשבע להדיוט - משלם קרן וחמש, לגבוה - אין משלם אלא קרן. יפה כח גבוה: מעילה לגבוה, ואין מעילה להדיוט. אמירתו לגבוה - כמסירתו להדיוט. קרן וחמש לגבוה, ואין קרן וחמש להדיוט. הקונה מן הגבוה - בכסף. מן ההדיוט - בכסף בשטר ובחזקה.

ד, ד שור חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח - פטור. רבי עקיבא ורבי יעקב אומרים: משלם חצי נזק. שור שנתחרשו בעליו או שנשתטו בעליו, או שהלכו בעליו למדינת הים. יהודה בן נקוסיא אומר: סומכוס אומר: לעולם הוא בתמותו, עד שיעדוהו בפני בעלים. רבי יוסי אומר: מעמידין עליו אפטרופין, העידוהו בפני אפטרופין, נתפקח החרש ונשתפה השוטה, והגדיל הקטן, או שבאו בעליו ממדינת

הים. יהודה בן נקוסיא אומר: סומכוס אומר: לעולם הוא בתמותו ראשונה, עד שיעדוהו בפני בעלים שניה. רבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו.

ד, ה זה הפלל: כל שהועד בו, והועד בדבר שהועד בו, בשעה שהועד עליו - משלם נזק שלם מן העליה. וכל שלא הועד בו, ולא הועד בכעליו, בדבר שלא הועד בו, בשעה שלא הועד עליו - משלם חצי נזק מגופו. רבי יהודה אומר: מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול. אימתי הוא תם? עד שיחזר בו שלשה ימי שבתות, זה אחר זה.

ד, ו יש כאן חייב בכפר וחייב במיתה, חייב במיתה פטור מן הכפר, חייב בכפר ופטור מן המיתה, פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. שור מועד שהמית - חייב בכפר וחייב במיתה. שור תם שהמית, ושור חרש שוטה וקטן שהמית, המית גר ועבד משהחר - חייב במיתה ופטור מן הכפר; שור שהיה מתחבד בכתל, ונפל על האדם, נתכונן להרוג את הבהמה. הרג את הבהמה לכנעני, והרג בן ישראל, לנפלים והרג בן קימא - חייב בכפר ופטור מן המיתה. ולענין הנזקין: רבי יהודה מחייב, ורבי שמעון פוטר, שנאמר (שמות כא, כח): "כי יגח שור" - עד שיכתונן לגח. ואם היה תם - פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. המית כותי בן שמנה - פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. רבי יהודה אומר: שור המדבר, ושור הקדש, ושור גר שמת ואין לו יורשין - פטור, שנאמר (שמות כא, כט): "והועד בכעליו ולא ישמרנו" - אין בעלים לאלו.

יתר על כן אמר רבי יהודה: המית כשהוא של הדיוט, ולא הספיק לעמד בדין עד שהקדישו בעליו. המית כשהוא של גר, ולא

מַסְכַּת בְּבֵא קַמָּא פְּרָק חֲמִישִׁי

ה,א שׁוֹר תָּם שְׁהִזִיק עַד שְׁלֵא עֵמַד בְּדִין, וְהִקְדִישׁוּ בְּעָלָיו - מְקַדָּשׁ. שְׁחָטוּ וּמְכָרוּ וּנְתַנּוּ בַמִּתְנָה - מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּי. מִשְׁעַמַּד בְּדִין הִקְדִישׁוּ בְּעָלָיו - אִין מְקַדָּשׁ. שְׁחָטוּ וּמְכָרוּ וּנְתַנּוּ בַמִּתְנָה - לֹא עֲשָׂה כְּלוּם, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁלָם מִגּוּפוֹ. שׁוֹר מוּעַד שְׁהִזִיק, בֵּין מִשְׁעַמַּד בְּדִין וּבֵין עַד שְׁלֵא עֵמַד בְּדִין, וְהִקְדִישׁוּ בְּעָלָיו - מְקַדָּשׁ. שְׁחָטוּ וּמְכָרוּ וּנְתַנּוּ בַמִּתְנָה - מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּי, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁלָם מִן הָעֲלִיָּה.

ה,ב שׁוֹר תָּם שְׁהִזִיק וְאַחַר כֶּךָ הֵמִית, הֵמִית וְאַחַר כֶּךָ הִזִיק - פְּטוֹר. שׁוֹר מוּעַד שְׁהִזִיק, וְאַחַר כֶּךָ הֵמִית - חֵיֵב. הֵמִית וְאַחַר כֶּךָ הִזִיק, עַד שְׁלֵא נִגְמַר דִּינוֹ - חֵיֵב, מִשְׁנִגְמַר דִּינוֹ - פְּטוֹר. שׁוֹמֵר חֲנֻם וְהִשְׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שְׂכָר וְהִשְׁוֹכֵר, הִזִיק שׁוֹר בְּרִשְׁתּוֹ, מוּעַד - מִשְׁלָם נֹזֵק שְׁלָם. תָּם - מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק. שְׁאֵלוּ בְּחֻזְקַת תָּם וְנִמְצָא מוּעַד, הִבְעֵלִים מִשְׁלָמִין חֲצִי נֹזֵק, וְהִשְׁוֹאֵל פְּטוֹר. הוּעַד בּוּ בִפְנֵי שׁוֹאֵל, וְאַחַר כֶּךָ מְכָרוּ - הִבְעֵלִים מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק וְהִשְׁוֹאֵל מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק וְהִשְׁוֹאֵל מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק. הֵמִית בְּרִשְׁתּוֹ וְאַחַר כֶּךָ מְסָרוּ לְבַעֲלִים, עַד שְׁלֵא נִגְמַר דִּינוֹ מְסָרוּ לְבַעֲלִים - פְּטוֹר. מִשְׁנִגְמַר דִּינוֹ מְסָרוּ לְבַעֲלִים - חֵיֵב. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: אִף מִשְׁנִגְמַר דִּינוֹ עַד שְׁלֵא נִסְקַל, מְסָרוּ לְבַעֲלִים - פְּטוֹר.

ה,ג פְּרָה שְׁהֵמִיתָהּ וְאַחַר כֶּךָ יִלְדָה, עַד שְׁלֵא נִגְמַר דִּינָהּ יִלְדָה - וְלִדּוֹתֶיהָ מִתְרִין. מִשְׁנִגְמַר דִּינָהּ יִלְדָה - וְלִדּוֹתֶיהָ אֲסוּרִין. נִתְעַרְבוּ בְּאַחֲרִים וְאַחֲרִים בְּאַחֲרִים - בְּלֵן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. מֵה יַעֲשׂוּ לָהֶן? כּוֹנְסִין אוֹתָן לְכַפֵּה עַד שְׁעָה שְׁמִימוֹתוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: בְּלֵן נִסְקָלִין. הַגּוֹזֵל שׁוֹר מִחֲבֵרוֹ וְהֵמִית בְּרִשְׁתּוֹ, וְאַחַר כֶּךָ מְסָרוּ בְּעֵדִים

הִסְפִּיק לְעַמַּד בְּדִין עַד שְׁמַת הַגֵּר - פְּטוֹר, שְׁנֵאמַר: "וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעָלָיו וְהֵמִית" - אֵת שְׁשׂוֹת הֵמִיתָתוּ לְשַׁעַת עֲמִידָתוֹ בְּבֵית דִּין - חֵיֵב, אֵת שְׁלֵא שׁוֹת הֵמִיתָתוּ לְשַׁעַת עֲמִידָתוֹ בְּבֵית דִּין - פְּטוֹר. כִּיצַד הוּא מִשְׁלָם? שְׁמִין אֵת הַנֹּזֵק כְּמָה הוּא יָפֵה, לְפִי כֶּךָ הוּא מִשְׁלָם; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: שְׁמִין אֵת הַבְּעֵלִים, כְּמָה הֵן יָפִים - לְפִי כֶּךָ הֵן מִשְׁלָמִין.

ד,ז כָּל שְׁחֵיב בְּכֵן חוֹרִין - חֵיֵב בְּעַבְדִּים, בֵּין בְּכַפָּר בֵּין בְּמִיתָה. וְכָל שְׁפִטוֹר בְּכֵן חוֹרִין - פְּטוֹר בְּעַבְדִּים, בֵּין בְּכַפָּר בֵּין בְּמִיתָה. כָּל שְׁפִטוֹר בְּכֵן חוֹרִין פְּטוֹר בְּעַבְדִּים: הֵמִית עַבֵּד עַבְרִי - נוֹתֵן כָּל כֶּסֶף, וְעַבֵּד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפְּסִין - נוֹתֵן לְשְׁנֵיהֶם. חֲצִיו עַבֵּד וְחֲצִיו בֶּן חוֹרִין - נוֹתֵן לְפִי חֲשֵׁבוֹן, חֲצִי כֶּסֶף לְיִוְרִשִׁין, וְחֲצִיו שְׁלֵשִׁים סָלַע לְבַעֲלִים.

ד,ח הֵמִית עַל פִּי עַד אַחַד, וְהִרְבַּע וְהִנְרַבַּע עַל פִּי עַד אַחַד - פְּסוּל לְגַבִּי מִזְבַּח וּפְטוֹר מִן הֵמִיתָה, וּמִתֵּר בַּהֲנָאָה. הֵמִית עַל פִּי שְׁנַיִם, וְהִרְבַּע וְהִנְרַבַּע עַל פִּי שְׁנַיִם - פְּסוּל לְגַבִּי מִזְבַּח וְאֲסוּר בַּהֲנָאָה וְחֵיֵב בְּמִיתָה. הֵמִית בֵּין מִשְׁלוֹ בֵּין מִשְׁלֵי חֲבֵרוֹ, בֵּין לְפָנֵי הַקְּדָשׁוֹ וּבֵין לְאַחַר הַקְּדָשׁוֹ, בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאַנְס בֵּין בְּרִצּוֹן - פְּסוּל לְגַבִּי מִזְבַּח. רוֹבַע וְנִרְבַּע, בֵּין מִשְׁלוֹ וּבֵין מִשְׁלֵי חֲבֵרוֹ, בֵּין לְפָנֵי הַקְּדָשׁוֹ בֵּין לְאַחַר הַקְּדָשׁוֹ, בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמִזִּיד - פְּסוּל לְגַבִּי מִזְבַּח. בְּאַנְס - כֶּסֶף. בְּרִצּוֹן - פְּסוּל.

י,ש בְּנוֹגַח שְׁאִין בְּרוֹבַע, וּבְרוֹבַע שְׁאִין בְּנוֹגַח: נוֹגַח מִשְׁלָם אֵת הַכֶּסֶף לְאַחַר מִיתָה, מֵה שְׁאִין בֶּן בְּרוֹבַע. וְיֵשׁ בְּרוֹבַע, שְׁהָרוֹבַע - עֲשָׂה בּוּ אֲנִס כְּרִצּוֹן, שְׁאִין מִתְכַּוֵּן כְּמִתְכַּוֵּן, מֵה שְׁאִין בֶּן בְּנוֹגַח.

לְבַעֲלִים, בֵּין מְשַׁנְגֵּמַר דֵּינוּ וּבֵין עַד שְׁלָא נְגַמַר דֵּינוּ - חֵיב.

ה,ד הלוקח שור מחברו בחזקת שהוא תם, ונמצא מועד, והועד בו בפני שנים - באמת! שהוא חייב לו! מפני שמקח טעות. שור שפסק את המוסרה, ויצא והזיק: תם - פטור. ומועד - חייב; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תם - חייב. ומועד - פטור. רבי אליעזר בן יעקב אומר: זה וזה פטורין, שנאמר (שמות כא, לו): "ולא ישמרנו בעליו" - שמור הוא זה! רבי אליעזר אומר: אין לו שמירה לשור אלא סבין.

ה,ה "כנוס שורף ואני אשמרנו": הזיק - פטור. הזק - חייב. "כנוס שורף ושמרו": הזק - פטור. הזיק - משלם נזק שלם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה: מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

ה,ו הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשותו, ובא שור ממקום אחר שלא ברשותו, נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט; רבי מאיר אומר: משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה; מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק. הכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר שלא ברשות, ושברן - פטור. ואם הזק בהן - בעל קדרות פטור. הכניס פרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא

שור ממקום אחר שלא ברשות, ואכלן - פטור. ואם הזק בהן - בעל הפרות פטור. נפל לבור והבאיש את מימיו - חייב. היתה אביו או בנו לתוכו - משלם את הכפר; דברי רבי טרפון. רבי עקיבה פוטר מן הכפר. היתה בו עבד או אמה - נותן שלשים סלעים; דברי רבי טרפון. ורבי עקיבה פוטר משלשים סלעים.

ה,ז יש נותן את הכפר ואין נסקל, נסקל ואין נותן את הכפר. החופר בור ברשותו ונפל עליו שור והרגו - נותן את הכפר ואין נסקל. נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, נגחו שורו של בעל הבית, או שנשכו כלבו של בעל הבית, ומת - נסקל ואין משלם את הכפר.

ה,ח שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, ואם משנגחה ילדה. סומכוס אומר: משלם חצי כפר לפרה ורביע לילד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא וילדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, ואם משנגחה ילדה; סומכוס אומר: משלם חצי נזק מן הפרה, ורביע מן הילד.

מַסְכַּת בְּבֵא קַמָּא פְּרָק שִׁישִׁי

ו,א שור שדחף את חברו, ונפל לבור ומת - בעל השור חייב, ובעל הבור פטור. רבי נתן אומר: במועד - זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. בתם - בעל הבור משלם שלשה חלקים, ובעל השור רביע.

ו,ב החופר בור ברשותו ונפל עליו שור והרגו - חייב בכפר. ואם הזק השור - בעל

מסיני' שהוא חייב לו את הנזקים שנתן לו הלווקם, מפני שמקח טעות הוא.

¹ מובא בירושלמי (בבא קמא פרק ב הלכה ה): אמר רבי אליעזר, כל מקום ששינוי "באמת" - הלכה למשה מסיני. והינו 'הלכה למשה

וְאֶחָד חָפַר מֵאָה, וְאֶחָד חָפַר מֵאֲתִים – כִּלְנֵן חִיבִין. בּוֹר שֶׁל שְׁנַיִם, אֶחָד מְכֹסֶה וְאֶחָד מְגֹלֶה – הַמְּגֹלֶה חֵיב. כִּסְהוּ וְנִתְגַּלֶּה, כִּשְׁהוּא עוֹמֵד וְרוֹאֶהוּ, וְלֹא כִסְהוּ – הָרִי זֶה חֵיב. כִּסְהוּ וְהֵלֶךְ לוֹ, וְאָפַף עַל פִּי שְׁנִיתְגַּלֶּה לְאַחַר מִכֵּן – פְּטוּר. חָפַר חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וּבָא אַחַר וְחָפַר חֲמִשָּׁה – הָאֲחֵרוֹן חֵיב? כַּמָּה שְׁעוּרוֹ לְהִזְיֵק? כֹּל שֶׁהוּא, וְלִמִּיתָה – עֲשָׂרָה טְפָחִים. סוּמְכוּס אוֹמֵר: לְעִמּוֹק – שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. לְאֶרְכוֹ וּלְרֵחְבוֹ – אַרְבָּעָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כַּמְלוּאוֹ שֶׁל נוֹפֵל. נִפְלַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה – חֵיב. לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה – פְּטוּר, בְּבוֹר וּבְשִׂיחַ, בֵּין מִלְּפָנָיו וּבֵין מִלְּאַחֲרָיו – חֵיב.

וְדָנָה לְתוֹכּוֹ חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן, שׁוֹר סוּמָא הַמְּהֵלֶךְ בְּלִילָה – חֵיב. בֵּן אוֹ בַּת עֶבֶד אוֹ אָמָה – פְּטוּר. נִפְלַל לְתוֹכּוֹ שׁוֹר וְכִלְיוֹ וְנִתְקַרְעוּ – חֵיב עַל הַבְּהֵמָה וּפְטוּר עַל הַכְּלִיִּים, שְׁנֵאֵמַר (שְׁמוֹת כ"א, לה): "וּמְכָרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי" וְגו' – יֵצְאוּ כְּלָיִם שְׁאִין לָהֶם אוֹנָאָה, יֵצְא אָדָם שְׁאִין הֵימָנוּ אוֹנָאָה בְּמוֹתוֹ. לְמָה זֶה דוּמָה? לְמַנִּיחַ אֲבָנוּ וְצִלּוּחִיתוֹ בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וּבָא אֶחָד וְהִזִּק בְּהֵן – חֵיב עַל נֹזֵקִי אָדָם וּפְטוּר עַל נֹזֵקִי צִלּוּחִית. אִם הוֹשֵׁם אֶת הַצִּלּוּחִית וְנִשְׁבְּרָה, אָף הוּא חֵיב עַל צִלּוּחִיתוֹ.

בוֹר שֶׁבְּאֲמִצֵּעַ הַדֶּרֶךְ – הָרִי זֶה שֶׁל עוֹלֵי בְּכַל, עַד שִׁינְדַע לָךְ שֶׁהִיא שֶׁל אֲנִשִּׁי אוֹתָהּ הָעִיר. שְׁבִרְחֻבָהּ וּשְׁבִכְרָמְלִית – הָרִי הִיא שֶׁל אֲנִשִּׁי אוֹתָהּ הָעִיר, עַד שִׁתְּדַע לָךְ שֶׁהִיא שֶׁל עוֹלֵי בְּכַל. שְׁבִכְרָמִצֵּעַ הַשְּׂדֵה – הָרִי הִיא שֶׁל בְּעַל הַשְּׂדֵה, עַד שִׁתְּדַע לָךְ שֶׁהִיא שֶׁל אֲנִשִּׁי

הַבוֹר פְּטוּר. הַחוֹפֵר בּוֹר בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וְנִפְלַל עָלָיו שׁוֹר וְהָרְגוּ – פְּטוּר מִן הַכֹּפֶר. וְאִם הִזִּק הַשׁוֹר – בְּעַל הַבוֹר חֵיב. חָפַר בּוֹר בְּרִשׁוֹתוֹ וּפְתַח לְרִשׁוֹת הָרַבִּים, אֶפְלוֹ הוּא שֶׁל רַבִּים – חֵיב, עַד שִׁמְסַר לְרַבִּים. אִיזָה הוּא בּוֹר שֶׁאֲמָרָה תּוֹרָה? חָפַר בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וּפְתַח לְרִשׁוֹת הַיְחִיד, יֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְחֹפֵר וְיֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְפִתְחָה. בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים וּפְתַח לְרִשׁוֹת הָרַבִּים – אִין לוֹ רִשׁוֹת לְחֹפֵר וְאִין לוֹ רִשׁוֹת לְפִתְחָה, בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וּפְתַח לְרִשׁוֹת הָרַבִּים – יֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְחֹפֵר וְאִין לוֹ רִשׁוֹת לְפִתְחָה. אָבֵל יֵשׁ לְרַבִּים רִשׁוֹת לְכַנְס לְשֵׁם בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וּפְתַח לְרִשׁוֹת הַיְחִיד, אֶפְלוֹ הוּא שֶׁל רַבִּים – פְּטוּר. רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה מְחִיב עַד שִׁיעֲשֶׂה לוֹ מְחִיצָה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ עַד שִׁירְחִיק מִן הַכֶּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים, שִׁיְהֵלֶךְ אָדָם אוֹ עַד שִׁמְסַר לְרַבִּים. חָפַר וּפְתַח וּמְסַר לְרַבִּים – פְּטוּר. וְכֵן הִיָּה נְחוּנְיָא פּוֹתַח וְחוֹפֵר שִׁיחִים עוֹשֶׂה, חוֹפֵר וּפּוֹתַח וּמוֹסֵר לְרַבִּים, וְכִשְׁבָּא דְבָר לְפָנָי חֲכָמִים, אָמְרוּ: עֲשֶׂה זֶה כְּהִלְכָה. חָפַר כְּרָאוּי וְכִסָּה כְּרָאוּי, עֲשֶׂה לָהּ חוֹלְיָא גְבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְסָרוּ לְחוּלְיָהּ וְלִזְקָן שִׁישׁ בְּהֵן דַּעַת – פְּטוּר. חָפַר שְׁלֹא כְּרָאוּי וְכִסָּה שְׁלֹא כְּרָאוּי, עֲשֶׂה לָהּ חוֹלְיָא פְּחוּתָהּ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, מְסָרוּ לְחֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שְׁאִין בְּהֵן דַּעַת – חֵיב.

וְגַם חָפַר תְּשַׁעָה טְפָחִים וּבָא אַחַר וְחָפַר טַפַּח – הָאֲחֵרוֹן חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַר הָאֲחֵרוֹן לְמִיתָה, אַחַר הָרִאשׁוֹן לְהִזִּק. חָפַר עֲשָׂרָה, וּבָא אַחַר וְסִידּוֹ וְכִירוֹ – הָאֲחֵרוֹן חֵיב. אֶחָד חָפַר עֲשָׂרָה, וְאֶחָד חָפַר עֲשָׂרִים,

² בְּבֵרִיתָא גְבַא בְּתָרָא (דף קע"ה) הַגְּרָסָה: יוֹרְשֵׁי בְעַל הַבוֹר – חֵיבִים לְשֵׁלָם.

אוֹתָהּ הַעִיר. הַנְהָרוֹת וְהַמְעֵינּוֹת שְׁמוֹשְׁכִין -
הָרִי הֵן שֶׁל כָּל אָדָם.

ו, הַהַמְבַעֵית אֶת חֲבֵרוֹ - פָּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם
וְדִינוֹ מִסוֹר לְשָׁמַיִם. צוּחַ בְּאֶזְנוֹ וְחָרְשׁוֹ -
פָּטוֹר. אֶחָזוּ בְּאֶזְנוֹ וְחָרְשׁוֹ - חֵיב. הַמְבַעֵית
בְּהֵמַת חֲבֵרוֹ - פָּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסוֹר
לְשָׁמַיִם. הַלְעִיטָה חֲלָדוֹת הַרְדּוּפָנִי, וְסַם
הַמָּוֶת, וְצוֹאת תְּרַנְגוּלִים - פָּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם
וְדִינוֹ מִסוֹר לְשָׁמַיִם. הַעוֹשֶׂה מְלֶאכֶה בְּמִי
חֲטָאת וּבִפְרַת חֲטָאת שֶׁל חֲבֵרוֹ - פָּטוֹר
מִדִּינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסוֹר לְשָׁמַיִם. שְׁלִיחַ בֵּית
דִין שֶׁהִכָּה בְּרִשׁוֹת בֵּית דִין, וְהִזִיק - פָּטוֹר
מִדִּינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסוֹר לְשָׁמַיִם.

ו, וּרְפָא אֶמֶן שְׂרָפָא בְּרִשׁוֹת בֵּית דִין, וְהִזִיק
- פָּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסוֹר לְשָׁמַיִם.
הַמַּחֲתֵף אֶת הָעֶבֶר בְּמַעֵי אִמּוֹ בְּרִשׁוֹת בֵּית
דִין, וְהִזִיק - פָּטוֹר מִדִּינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסוֹר
לְשָׁמַיִם.

ו, אֶחָד שׁוֹר וְחֲמוֹר, וְאֶחָד שְׂאֵר בְּהֵמַת חֵיהָ
וְעוֹף לְנוֹקִין, מוּעֵד - מִשְׁלֵם נֹזֵק שְׁלֵם, וְתָם -
מִשְׁלֵם חֲצִי נֹזֵק. אֶחָד שׁוֹר וְחֲמוֹר, וְאֶחָד
שְׂאֵר בְּהֵמַת חֵיהָ וְעוֹף לְהַרְבֵּעָה וּלְכֹלָאִים.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִתְרַבֶּה
בְּמִקּוֹמוֹ.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל:
בְּדִבְרוֹת הֶרְאֵשׁוֹנוֹת הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כ, י):
”אֵתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְשׁוֹרְךָ וְחֲמוֹרְךָ וְכָל
בְּהֵמַתְךָ;” שׁוֹר וְחֲמוֹר בְּכָלֵל הֵיוּ, וְלָמָּה
יֵצְאוּ? - לְהַקִּישׁ עֲלֵיהֶן, מֵה שׁוֹר וְחֲמוֹר
הָאֲמוּרִים לְעִנְיַן שְׁבֵת, עֲשֵׂה שְׂאֵר בְּהֵמַת
חֵיהָ וְעוֹף כְּשׁוֹר וְחֲמוֹר, אִף שׁוֹר וְחֲמוֹר
הָאֲמוּרִים לְעִנְיַן כָּל דְּבַר, שְׂאֵר בְּהֵמַת חֵיהָ
וְעוֹף כְּשׁוֹר וְחֲמוֹר.

ו, ח נַעַל כְּרָאוּי, קָשָׁר כְּרָאוּי, עֲשֵׂה לָהּ
מַחִיצָה גְבוּהָה עֲשֵׂרָה טַפְחִים. מְסָרָה לְחוּלָה
וְלִזְקָן שֵׁישׁ בְּהֵן דַּעַת - פָּטוֹר. נַעַל שְׁלֵא
כְּרָאוּי, עֲשֵׂה לָהּ מַחִיצָה פְּחוּתָה מִעֲשֵׂרָה
טַפְחִים, מְסָרָה לְחָרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן, שְׂאִין
בְּהֵן דַּעַת. אֵיזָה הוּא שְׁלֵא כְּרָאוּי? כָּל שְׂאִין
יְכוּל לְעַמֵּד בְּרוּחַ מְצוּיָה.

רוּעָה שְׁמֶסֶר צֶאֱנוּ לְרוּעָה אַחַר - רֵאשׁוֹן
חֵיב, וְשֵׁנִי פָטוֹר. הַמוֹסֵר צֶאֱנוּ לְרוּעָה, אֶפְלוּ
חֵגֵר, אֶפְלוּ חוּלָה, אֶפְלוּ לְפָנָיו כְּשֵׁלֵשׁ מֵאוֹת
צֶאֱן - פָּטוֹר. מְסָרוּ לְחָרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן -
חֵיב. לְעַבֵּד וְלֹאשָׂה - פָּטוֹר, וּמְשַׁלְּמִין לְאַחַר
זְמַן. כִּיצַד עוֹשִׂין לָהֶם? בֵּית דִין כּוֹתֵבִין
עֲלֵיהֶן שְׁטְרֵי חוּב. נִתְגַּרְשָׂה אִשָּׁה וְנִשְׁתַּחֲרַר
הָעַבֵּד - חֵיבִין לְשָׁלֵם.

ו, ט הַחֲחוּתָף יִבְלַת שֶׁל חֲבֵרוֹ וְעוֹמֵד לְחֲתֻכָּה,
לֹא יֵאמֵר לוֹ: ”תָּן לִי מֵה שְׁחִבְלַת בִּי”. אֲלֵא
נוֹתֵן כָּל בְּשִׁתּוֹ! הַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ,
וְעֵתִיד לְקַצֵּץ, לֹא יֵאמֵר לוֹ: ”תָּן לִי מֵה
שְׁחִבְלַת בִּי”. אֲלֵא נוֹתֵן לוֹ כָּל נִזְקוֹ!

ו, י אֵין שְׁמִין בֵּית קַב מִפְּנֵי שְׁמִשְׁבִּיחוֹ, וְלֹא
בֵּית כּוֹר מִפְּנֵי שְׁפּוּגָם, אֲלֵא שְׁמִין בֵּית סָאָה
פְּחוּתָה בְּאוֹתָהּ שְׂדֵה, כְּמָה הֵיְתָה יָפָה, כְּמָה
הִיא יָפָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אָמַר מִשּׁוּם
רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן
שְׁאֲכֵלָה יְחוּרֵי תָאנִים אוֹ שְׁקֻטְפָה לּוּלְבִי
גְּפָנִים, אֲבָל אִם אֲכָלָה פְּגִים אוֹ בֶסֶר - רוֹאִין
אוֹתָן כְּאֵלוֹ הֵן פְּרוֹת גְּמוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: אֲכָלָה פְּרוֹת
נְטוּעוֹת - שְׁמִין לָהֶם נְטוּעוֹת. נְטִיעוֹת עֲצָמָן
- שְׁמִין אוֹתוֹ בֵּית סָאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: תְּבוּאָה
שְׁלֵא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ - הָרִי הִיא כְּנִטְעוֹת.

ו, יג הִיָּה אָדָם יֵשֶׁן בְּתוֹכוֹ, וְדָלַק אֶפְלוֹ שׁוֹגֵג – פְּטוּר, מִפְּנֵי שְׁנֵדוֹן בְּנִפְשׁוֹ. נִכְנַס לְחֲנוּת שֶׁל נֶגֶר שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת, וַיִּצְאָת לּוֹ בְּקִצֵּת וְטַפְחָה לּוֹ בְּפָנָיו – פְּטוּר. וְאִם נִכְנַס בְּרִשׁוֹת – בַּעַל הַחֲנוּת חַיֵּב. נִכְנַס לְחֲנוּתוֹ שֶׁל נֶפֶח שְׁלֵא בְּרִשׁוֹתוֹ, וַיִּצְאוּ נִיּוּצוֹת וְהִזְיקוּהוּ – פְּטוּר. וְאִם נִכְנַס בְּרִשׁוֹת – בַּעַל הַחֲנוּת חַיֵּב. פּוֹעֵל שֶׁנִּכְנַס לְחֻצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ לּוֹ רִשׁוֹת לְכַנְס וְלַהֲגַבּוֹת אֶת שְׂכָרוֹ. נִגְחָו שׁוּרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוֹ כְּלָבוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פְּטוּר. וְאִם אָמַר לּוֹ: “הַכְּנַס” – בַּעַל הַבַּיִת חַיֵּב.

גָּמַל שֶׁטָּעוֹן פִּשְׁתָּן וְעוֹבֵר בְּרִשׁוֹת הֶרְבִּים, וְנִכְנַס בְּפִשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלַקָה בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה, מִן הָאֲגָף וְלַחוּץ – חֲנוּנִי חַיֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אִם הִיתָה לְפָנָיו אֲצִטָּה⁴ וְהִדְלִיק – פְּטוּר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵף עַל פִּי שֶׁהִיתָה לְפָנָיו אֲצִטָּה, וְהִדְלִיק – חַיֵּב. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: בְּנֵר חֲנָפָה – פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחַ בְּרִשׁוֹת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: בֵּין זֶה וּבֵין זֶה – חַיֵּב, כְּגוֹן אִלוֹ מִסְפְּכִין עַל פִּתְחֵי חֲנוּיּוֹתֵיהֶן בְּרִשׁוֹת הֶרְבִּים בְּחָג, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ לְהֵן רִשׁוֹת, וְכֹא אַחַר וְהִזַּק בֵּהֶן – הִרִי זֶה חַיֵּב.

ו, יד חֲמֵר בְּשׁוּר שְׂאִין בְּבוּר, וּבְבוּר שְׂאִין בְּשׁוּר, שֶׁהַשׁוּר חַיֵּב בְּכַפֵּר וְחַיֵּב בְּשִׁלְשִׁים שֶׁל עֶבֶד. נִגְמָר דִּינּוֹ – אֶסוּר בְּהִנְאָה וְדָרְפוֹ לִילָף וְלַהֲזִיק, מֵהַ שְׂאִין כֵּן בְּבוּר. חֲמֵר בְּבוּר, שֶׁהַבוּר מוּעַד לְעוֹלָם, מֵהַ שְׂאִין כֵּן בְּשׁוּר.

חֲמֵר בְּשׁוּר שְׂאִין בְּאֵשׁ, וּבְאֵשׁ שְׂאִין בְּשׁוּר: שֶׁהַשׁוּר חַיֵּב בְּכוֹפְרִין, וְחַיֵּב בְּשִׁלְשִׁים שֶׁל עֶבֶד, וְנִגְמָר דִּינּוֹ אֶסוּר בְּהִנְאָה, וְאִם מְסֵרוֹ לְחֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן – חַיֵּב, מֵהַ שְׂאִין כֵּן

ו, יא לִיבָה וְלִיבָתוֹ הָרוּחַ, אִם יֵשׁ בְּשִׁלּוֹ כְּדִי לְלַבּוֹת – הִרִי זֶה חַיֵּב. וְאִם לֹא – הִרִי זֶה פְּטוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: “שְׁלָם יִשְׁלַם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה” (שְׁמוֹת כב, ה) – הַכֹּל לְפִי הַדְּלָקָה. הַמְּדַלֵּיק בְּתוֹךְ שִׁלּוֹ, כְּמָה תַעֲבוּר הַדְּלָקָה? רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמַר: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אָמָה דָּרָךְ רִשׁוֹת הֶרְבִּים, בְּשַׁעַת הָרוּחַ – שְׁלֹשִׁים אָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: שְׁלֹשִׁים אָמָה, וּבְשַׁעַת הָרוּחַ חֲמִשִּׁים אָמָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמַר: חֲמִשִּׁים אָמָה, וּבְשַׁעַת הָרוּחַ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָמָה. מַעֲשֵׂה בַעֲרָב, שֶׁקָּפַץ הָאוֹר בֵּיתָר מִשֵּׁלֶשׁ מֵאוֹת אָמָה וְהִזִּיק. מַעֲשֵׂה שְׁעֵבֶרָה הַדְּלָקָה אֶת הַיֵּרֶדן³ שֶׁהִיתָה קָשָׁה. כְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁקָּפְצָה, אֲבָל אִם הִיתָה מִסְכָּסְכַת וְהוֹלְכָתָה, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲצִים מְצוּיִין לָהּ, אֶפְלוֹ עַד מִיל – הִרִי זֶה חַיֵּב. עֲבָרָה נֶהָר אוֹ גֵּדֵר אוֹ שְׁלוּלִית שֶׁהֵן רַחְבִּין שְׁמָנָה אֲמוֹת – פְּטוּר.

ו, יב הַמְּדַלֵּיק אֶת הַגְּדִישׁ וְהָיוּ בוֹ כָּלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: יִשְׁלַם כֹּל מֵהַ שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין מִשְׁלַם אֲלֵא גְדִישׁ שֶׁל חֲטִים אוֹ גְדִישׁ שֶׁל שְׁעוּרִין. רוֹאִין אֶת מְקוֹם הַכָּלִים כְּאִלוֹ מְלֵא תְּבוּאָה. וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה לְחֻכְמִים כְּמִשְׁאֵל מְקוֹם לְחַבְרוֹ לְהַגְדִּישׁ, וְהַטְּמִין כָּלִים, שְׂאִין מִשְׁלַם אֲלֵא גְדִישׁ. גְּדִישׁ שֶׁל חֲטִים וְגְדִישׁ שֶׁל שְׁעוּרִין, וְרוֹאִין אֶת מְקוֹם הַכָּלִים כְּאִלוֹ מְלֵא תְּבוּאָה. הַשְּׂאִילוֹ לְגֵרֶשׁ בוֹ חֲטִין וְגֵדֶשׁ שְׁעוּרִין, שְׁעוּרִין וְגֵדֶשׁ חֲטִין – אִין מִשְׁלַם אֲלֵא שְׁעוּרִין. הִיָּה גְדִישׁ חֲטִין וּמְחַפָּה בְּשְׁעוּרִין, שְׁעוּרִין וּמְחַפָּה בְּחֲטִים – אִין מִשְׁלַם אֲלֵא שְׁעוּרִין.

⁴ ספסלים העוקדים על רגלים.

³ שהיתה מרובה (ירוסת מכילתא משפטים).

בְּאֵשׁ. חֲמֵר בְּאֵשׁ, שֶׁהָאֵשׁ מוּעַדֶת לְעוֹלָם, מֵה שְׂאִין פֶּן בְּשׂוֹר.

חֲמֵר כְּבוֹר שְׂאִין בְּאֵשׁ, וּבְאֵשׁ שְׂאִין כְּבוֹר: חֲמֵר כְּבוֹר, שֶׁהַכּוֹר מְסֵרו לְחֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן - חֵיב, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאֵשׁ. חֲמֵר בְּאֵשׁ, שֶׁהָאֵשׁ דְּרַפָּה לִילְךָ וּלְהִזִּיק, וּמוּעַדֶת לְאֶכַל דְּבַר הָרְאוּי לָהּ, וְדַבָּר שְׂאִין רְאוּי לָהּ, מֵה שְׂאִין כֵּן כְּבוֹר.

מִסְכַּת בְּבֵא קַמָּא פֶּרְק שְׁבִיעִי

ז, א הַגִּנְב - מְשֻׁלָּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל, וְאִם טִבַּח וּמְכָר - מְשֻׁלָּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. הַגְּזָלָנִים - בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף אִין מְשֻׁלָּמִין אֱלָא קֶרֶן. שְׂאֵלו תְּלַמְדֵי אֶת רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי: וְכִי מַה רְאֵתָה תּוֹרָה לְהַחְמִיר בַּגִּנְב יוֹתֵר מִבְּגִזְלוֹן? אָמַר לָהֶם: גְּזוּלָן, הַשְּׁנֵה עֶבֶד לְקוֹנוֹ. וּגְנָב, חֵלֶק כְּבוֹד לְעֶבֶד יוֹתֵר עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ, כְּכִיכּוֹל, עֲשֵׂה גִנְב אֶת עֵינ הַעֲלִיזוּנָה שְׂאִינָה רֹאֵה. וְאֶת הָאֲזוֹן שְׂאִינָה שׁוֹמַעַת, שְׁנֹאֲמַר (יְשַׁעְיָהוּ כט, טו): "הוּי הַמַּעֲמִיקִים מֵה' לְסִתְרָה" וְגו'. "וַיֹּאמְרוּ לֹא רְאָה" וְגו' (תְּהִלִּים צד, ז). "אֲמַרִים אִין ה' רְאָה אֲתָנוּ עֹזֵב ה' אֶת הָאֲרָץ" (יְחִזְקֵאל ט, יב). רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: מְשֻׁלו מְשֻׁל מִשֶּׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה? לְשֵׁנִים שְׁעֵשׂוּ מִשְׁתַּה בְּעֵיר אַחַת, אַחַד קָרָא אֶת בְּנֵי הָעִיר וְאֶת הַמְּלִךְ לֹא קָרָא, וְאַחַד לֹא קָרָא לֹא הַמְּלִךְ וְלֹא אֶת בְּנֵי הָעִיר, אִיזָה מֵהֵן עוֹנָשׁוּ מִרְכָּה? זֶה שְׁקָרָא אֶת בְּנֵי הָעִיר וְאֶת הַמְּלִךְ לֹא קָרָא, עוֹנָשׁוּ מִרְכָּה יִתֵּר מִן הַשְּׁנֵי! אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: 'טִבַּח וּמְכָר - מְשֻׁלָּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? מִפְּנֵי שְׁנִשְׁתַּרְשׁ בַּחֲטָא.

ז, ב חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הִיָּה רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי אֹמֵר כְּמִין חֲמֵר: מִפְּנֵי מַה גְּלוּ יִשְׂרָאֵל

לְכַבֵּל יִתֵּר מִכָּל הָאֲרָצוֹת כָּלָן? מִפְּנֵי שְׁבִית אַבְרָהָם אֲבִיהֶם הִיָּה מִשֶּׁם. מְשֻׁלו מְשֻׁל, לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה? לְאִשָּׁה שְׁקָלְקָלָה עַל בְּעָלָהּ, לְהִיכֵן מְשֻׁלְחָה? לְבֵית אֲבִיהָ!

בְּלוּחֹת הָרְאוּשׁוֹנוֹת הוּא אֹמֵר (שְׁמוֹת לב, טו): "וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה" וְגו', וּבִשְׁנֵיאוֹת מַעֲשֵׂה מִשָּׁה (שָׁם): "וְהִמְכַתֵּב מִכְתָּב אֱלֹהִים". מְשֻׁלו מְשֻׁל, לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה? לְמַלְךְ בְּשׂוֹר וְדָם שְׁקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, הוּא מְבִיא אֶת הַלְּבָר, וְאֶת הַקְּלָמוֹס, וְאֶת הַדִּיּוֹ, וְאֶת הַשֶּׁטֶר, וְאֶת הָעֵדִים. קָלְקָלָה, הִיא מְבִיאָה אֶת הַכֵּל, דִּיָּה שְׂיִתֵּן לָהּ הַמְּלִךְ כְּתַב 'הַכֵּר יָד' שְׁלוֹ.

הָרִי הוּא אֹמֵר (וַיִּקְרָא ד, כב): "אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחֲטֵא" - אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁהִנְשִׂיא שְׁלו מְבִיא יַחֲטֵאת עַל שְׁגָגָתוֹ.

"וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אֲזוֹנו בְּמִרְצַע" (שְׁמוֹת כא, ו). וְכִי מַה נִּשְׁתַּנָּה אֲזוֹן יִתֵּר לְרָצַע מִכָּל אֲיִבָּרְיו? לְפִי שְׁשֻׁמְעָה מֵהַר סִינַי (וַיִּקְרָא כה, נה): "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" - עֲבָדֵי הֵם! וּפְרָק מִמֶּנּוּ עַל שְׁמִים וְהַמְּלִיךְ עֲלָיו עַל בְּשׂוֹר וְדָם, לְפִיכֶף אָמַר הַכְּתוּב: 'תְּבוֹא אֲזוֹן וְתִרְצַע שְׁלֹא שְׁמָרָה אֶת מַה שְׁשֻׁמְעָה'. דְּבַר אַחֵר: הוּא לֹא רָצָה לְהִשְׁתַּעַבֵּד לְקוֹנוֹ - יְכֵא וַיִּשְׁתַּעַבֵּד לְבִנּוֹתָיו.

וְאֹמֵר (דְּבָרִים כז, ה): "מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תִנְיֵף עֲלֵיהֶן בְּרִזָּל". וְכִי מַה רְאָה הַכְּתוּב לְפָסֵל אֶת הַבְּרוֹזֵל, יִתֵּר מִכָּל מִינֵי מִתְּכּוֹת? מִפְּנֵי שֶׁהַחֲרֹב נַעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ, וְהַחֲרֹב סִימָן פְּרַעֲנוּת, וְהַמְּזַבַּח סִימָן כְּפָרָה, מַעֲבִירִים דְּבַר שְׁסִימָן פְּרַעֲנוּת מְדַבָּר שְׁסִימָן כְּפָרָה. וְהִלָּא דְּבָרִים קָל וַחֲמֵר, וּמַה אֲבָנִים שְׂאִינָן לֹא רֹאוֹת וְלֹא שׁוֹמְעוֹת וְלֹא מְדַבְּרוֹת, עַל שְׁמִטּוֹלוֹת כְּפָרָה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם

שְׁבַשְׁמִים, אָמַר הַפְּתוּב: "לֹא תִנְיַף עָלֶיךָ בְּרִזְל", בְּנֵי תוֹרָה שֶׁהָן כַּפְּרָה לְעוֹלָם - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁלֹא לִיגַע בְּהֶן אַחַד מִכָּל הַמִּדְּוִיקִין בְּלָן.

הָרִי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים כז, ו): "אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ" - אֲבָנִים שְׁמֻטִּילוֹת שְׁלוֹם! וְהָלֵא דְבָרִים קַל וְחֹמֶר, וּמָה אֲבָנִים שְׁאִינֶן לֹא רוֹאוֹת וְלֹא שׁוֹמְעוֹת וְלֹא מִדְּבָרוֹת, עַל שְׁמֻטִּילוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶן שְׁבַשְׁמִים, אָמַר הַמָּקוֹם: יִהְיֶה שְׁלָמִים לְפָנַי, בְּנֵי תוֹרָה, שֶׁהֵן שְׁלוֹם בְּעוֹלָם - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שִׁיְהִי שְׁלָמִים לְפָנַי הַמָּקוֹם.

ז, ג שְׁבַעָה גִּבְבִּין הֵן: הָרֵאשׁוֹן שְׁבַכְלָן - גּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, וְהַמְּסָרֵב בַּחֲבָרוֹ לְאוֹרְחוֹ,⁵ וְאִין בְּלָבוֹ לְקֵרוֹתוֹ, וְהַמְּרַבֵּה לוֹ בַּתְּקָרוּבוֹת וְיֹדֵעַ בּוֹ שְׁאִינוֹ מִקְבָּל, וְהַמְּפַתַּח לוֹ חֲבִיּוֹת שְׁמֻכּוּרוֹת לְחֻנּוּנֵי, וְהַמְּעוֹל בְּמִדּוֹת, וְהַמְּשַׁקֵּר בְּמִשְׁקָלוֹת, וְהַמְּעַרֵב הַנּוֹרָה בַּתְּלַתָּן,⁶ וְאֵת הַחֻמְץ בְּשֶׁמֶן, אֵף עַל פִּי שְׁאִמְרוֹ אִין הַשֶּׁמֶן מִקְבָּל כְּלוֹם,⁷ לְפִיכֶךָ מוֹשְׁחִין בּוֹ אֵת הַמְּלָכִים, וְלֹא עוֹד אֵלֶּא שְׁמַעְלִין עָלָיו, שְׁאֵלוֹ הָיָה יִכּוֹל לִגְנוֹב דַּעַת הָעֲלִיוֹנָה - הָיָה גּוֹנֵב, שְׁכָל הַגּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת נִקְרָא 'גּוֹנֵב', שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוּאֵל ב טו, ו): "וַיִּגְנוֹב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל"; מִי גְדוֹל 'גּוֹנֵב' אוֹ 'גּוֹנֵב'? הָיִי אוֹמֵר 'גּוֹנֵב', שְׁיֹדֵעַ שְׁנֹגְנֵב וְשׁוֹתֵק!

וְכֵן מְצִינּוּ, כְּשֶׁהִיִּי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין לְפָנַי הָרִי סִינַי, בַּקֶּשׁוֹ לִגְנוֹב דַּעַת הָעֲלִיוֹנָה, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת כד, ז): "כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"; כִּיכּוֹל 'גּוֹנֵב' הוּא לָהֶם, תְּלַמּוּד לוֹמֵר (דְּבָרִים ה, כו): "מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֲתִי" וְגו'; אִם תֵּאמַר שְׁאִין הַכָּל גְּלוּי לְפָנָיו, וְהָלֵא כְּבֹר נֹאמֵר (תְּהִלִּים עח, לו-לז): "וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נִכּוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֱמַנּוּ בְּבְרִיתוֹ", אֵף עַל פִּי כֵן (שָׁם פְּסוּק לח): "וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עֵוֹן" וְגו'; וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כו, כג): "כִּסְף־סִיגִים מְצַפֶּה עַל חֶרֶשׁ שְׁפָתַיִם דֹּלְקִים וְלֵב רַע".

רְבִי מְאִיר אוֹמֵר: בּוֹא וְרֵאָה כַּמָּה חֲבִיבָה מְלֹאכָה לְפָנַי מִי שְׁאִמֵּר וְהָיָה הָעוֹלָם, שׁוֹר מְפָנֵי שְׁבַטְלוֹ מְמֹלֵאכְתּוֹ - מְשַׁלֵּם חֲמֻשָּׁה. שֶׁהַ מְפָנֵי שְׁאִין לוֹ מְלֹאכָה - מְשַׁלֵּם אַרְבַּעָה. רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי אוֹמֵר: בּוֹא וְרֵאָה, כַּמָּה חָס הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, שׁוֹר, מְפָנֵי שְׁמַהֲלֵךְ בְּרַגְלָיו - מְשַׁלֵּם חֲמֻשָּׁה. שֶׁהַ מְפָנֵי שְׁטוּעֵנו - מְשַׁלֵּם אַרְבַּעָה.

לְמַעַלָּה מִהֵן, גִּנֵּב אֶת הָאֶסוּרִין בַּהֲנִיָּה - שְׁפָטוֹר מְלִשְׁלָם. אֶת הַשְּׁטָרוֹת, וְאֵת הַקְּרָקְעוֹת, וְאֵת הַהֲקַדְּשׁוֹת - אִין מְשַׁלֵּם אֵלֶּא קָרָן. אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵת הָעוֹפּוֹת, וְאֵת הַכְּסוּת, וְאֵת הַפְּרוֹת, וְאֵת הַכְּלִיִּים - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל. אֵף עַל פִּי שְׁאֶסוּר בַּהֲנֵאָה⁸ - יֵשׁ לוֹ הַתֵּר לְאַחַר זְמַן.

⁵ הַשְּׁלָחַן כָּלִי סִלָּא שְׁקוֹ, וְאִינוּ יֹדֵעַ שֶׁהַחֲסִיךְ נִמְצָא לְמִטָּה, וְהַשְּׁקוֹן צָר עַל גְּבִי.

⁶ אֵף עַל פִּי שְׁפָטֵר חֲמוֹר אֶסוּר עֲקֻשׁוֹ בַּהֲנֵאָה, אֲכַל כִּינּוּן שְׁכִיזוֹ לְפָדוּתוֹ בְּשָׂה, וְיֵשׁ לוֹ הַתֵּר לְאַחַר זְמַן, הָרִי זֶה נֶחָשֵׁב כְּאֵלוֹ זֶה שְׁלוֹ, וְאִינוּ מְשַׁלֵּם, אֵלֶּא מָה שְׁכּוֹן זֶה לְזֵה, שֶׁהִיָּה יִכּוֹל לְפָדוּתוֹ בְּשָׂה.

⁵ שְׁמִכְשֵׁה רַבְּהַ סִּחְבְּרוֹ שִׁיבּוֹא לְהַתְּאָרֵחַ אֲצֵלוֹ, אֲכַל בְּאֶסֶת אִין בְּלָבוֹ לְקֵרוֹתוֹ, הָרִי זֶה גּוֹנֵב דַּעַתוֹ.

⁶ נוֹרָה הוּא מִין צִמָּח גָּרַעַע בְּטַעְמוֹ וּמְרִיאִיתוֹ כַּתְּלַתָּן.

⁷ הִינּוּ שְׁאֵף עַל פִּי שְׁעַצְמֵם הַשְּׁקוֹן שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ - הוּא נִסָּה מִכְּבִּלֵי שְׁסִיץ פָּגָם, אֲכַל הוּא גּוֹנֵב אֶת דַּעַתוֹ בְּמִדְּתוֹ, שְׁסִבְרוֹ שְׁנוֹתוֹ לוֹ בְּשִׁבְלוֹ עַל

הַגּוֹנֵב אֶת הַשּׁוֹר, טָבַחוּ וּמָכְרוּ - מְשַׁלֵּם
חֲמִשָּׁה. שֶׁה - מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה, שְׁנָאֲמַר
(שְׁמוֹת כ"א, ל"ז): "חֲמִשָּׁה בְּקָר יִשְׁלַם תַּחַת
הַשּׁוֹר". לְמַעֲלָה מִהֵן, הַגּוֹנֵב אֶת בֶּן חוֹרִין -
שְׁנֵדוֹן עָלָיו בְּנִפְשׁוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַרִי
הוּא אוֹמֵר (מְשַׁלֵּי כ"ט, ד): "חֹלֵק עִם גֹּנֵב
שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ" וְגו'.

מְשַׁלוּ מְשָׁל, לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה? לְאֶחָד
שְׁטוּעֵן וְיָצָא מִבֵּית חֲבֵרוֹ, מֵצָאוּ אֶחָד, וְאָמַר
לוֹ: מַה זֶה פְּלוּנִי? אָמַר לוֹ: טוֹל חֶלְקֶךָ, וְאֵל
תְּגִיד! לְאַחַר זְמַן מֵצָאוּ בְּעַל גִּנְבָה, אָמַר לוֹ:
מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלֶיךָ, אִם לֹא רָאִיתָ אָדָם שְׁטוּעֵן
כְּלִים וְיָצָא מִתּוֹךְ בֵּיתִי. אָמַר לוֹ: שְׁבוּעָה
שְׁאִינִי יוֹדֵעַ מַה אֵתָה סָח; עַל זֶה נֶאֱמַר:
"חֹלֵק עִם גֹּנֵב שׁוֹנֵא נִפְשׁוֹ אֵלָה יִשְׁמַע וְלֹא
יִגִּיד".

אֲבָל הַמִּתְגַּנֵּב מֵאֲחַר חֲבֵרוֹ, וְהוֹלֵךְ וְשׁוֹנֵה
פָּרְקוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁנִקְרָא גֹנֵב - זוֹכֵה לְעַצְמוֹ!
שְׁנָאֲמַר (מְשַׁלֵּי ו, ל): "לֹא יִכְזוּזוּ לְגֹנֵב כִּי
יִגְנוֹב" וְגו'. סוֹף שְׁמִתְמַנֶּה פְּרָנָס עַל הַצְּבוּר
וּמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים, זוֹכֵה לְעַצְמוֹ, וּמְשַׁלֵּם
עַל מַה שְׁבִידוֹ, שְׁנָאֲמַר (מְשַׁלֵּי ו, ל"א):
"וְנִמְצָא יִשְׁלַם שְׁבַעֲתִים" וְגו'; וְאִין
'שְׁבַעֲתִים' אֵלָא דְבָרֵי תוֹרָה, שְׁנָאֲמַר (תְּהִלִּים
י"ב, ז): "אֲמָרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת וְגו'
מְזַקֵּק שְׁבַעֲתִים".

ז, ד גֹּנֵב וְנִתֵּן לְאַחַר וְטָבַח, גֹּנֵב וְנִתֵּן לְאַחַר
וּמָכַר, גֹּנֵב וְנִתֵּן לְאַחַר וְהִחְלִיף, גֹּנֵב וְהִקְדִּישׁ,
גֹּנֵב וְנִתֵּן בְּמִתְנָה, גֹּנֵב וְנִתֵּן בְּהֶקְפָּה, גֹּנֵב
וּפָרַע אֶת חוּבוֹ, גֹּנֵב וְשָׁלַח סְבִלוֹנוֹת לְבֵית
חָמִיו - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה.
הַגּוֹנֵב אֶת הַקְּטָעַת, וְאֵת הַחֲגָרַת, וְאֵת
הַסּוּמָא, הַגּוֹנֵב שֶׁל שְׁתַּפְּיָן - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
כָּפַל וְתְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. הַשְּׁתַּפְּיָן

שְׁגָבוּ - מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל, וּפְטוּרִים
מִתְשֻׁלוּמֵי שְׁלִשָּׁה.

ז, ה הַגּוֹנֵב טְרַפָּה וּמְכָרָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. כְּלָאִים וּמָכְרוּ - מְשַׁלֵּם
תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִין מְשַׁלֵּם אֵלָא תְּשֻׁלוּמֵי
כָּפַל בְּלָבָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכְּלָאִים מִן
הַרְחֵל, וּמִן הַגְּדִי - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֲמִשָּׁה. מִן הַכּוֹי - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל,
וּפְטוּר מִתְשֻׁלוּמֵי שְׁלִשָּׁה.

הַגּוֹנֵב פְּרָה מְעַבְרַת וְטָבַחָה - מְשַׁלֵּם
תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. מְעַבְרַת וְיִלְדָה,
וְאַחַר כֶּף טָבַח אֶת עַבְרָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
כָּפַל וּפְטוּר מִתְשֻׁלוּמֵי שְׁלִשָּׁה. הַגּוֹנֵב פְּרָה
מְעַבְרַת וְיִלְדָה, וְאַחַר כֶּף טָבַחָה, שְׁמִנָה
וְהַכְחִישָׁה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל כִּשְׁעַת
הַגִּנְבָה. וְתְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה כִּשְׁעַת
טְבִיחָה וּמְכִירָה. כְּחוּשָׁה וְהַשְּׁמִינָה - מְשַׁלֵּם
תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל כִּשְׁעַת גִּנְבָה, וְתְשֻׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה כִּשְׁעַת טְבִיחָה וּמְכִירָה.

הַגּוֹנֵב פְּרָה וְטָבַחָה וּמְכָרָה, שׁוֹר הַנִּסְקֵל
וְטָבַחוֹ, עֲגֵלָה עֲרוּפָה וְטָבַחָה, וְהַטּוֹבַח
לְעִבּוּדָה זָרָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֲמִשָּׁה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:
עַד שֶׁתָּהָא זְבִיחָה מִתְּרַת בְּאִכְלָה. רַבִּי
נְחוּנְיָא בֶּן הֶקְנֵה אוֹמֵר: יוֹם הַכַּפּוּרִים הַרִי
הוּא כִּשְׁבַת לְתְשֻׁלוּמִין.

ז, ו מְכָרָה חוּץ מִרְגְּלָה, חוּץ מִקְרָנָה, וְחוּץ
מִגְזָתָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה.
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוּץ מִיָּדָה
וְחוּץ מִרְגְּלָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפַל. חוּץ
מִקְרָנָה, וְחוּץ מִגְזָתָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. רַבִּי אוֹמֵר: חוּץ מִדְּבָר
שֶׁהַנְּשָׂמָה תְּלוּיָה בּוֹ - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי

אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. חוץ מְדַבֵּר שְׁאִין הַנְּשֻׁמָּה תְּלוּיָהּ בּוֹ - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל, וְאִין מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

ז, ז גַּב בְּרִשׁוֹת וְטַבַּח וּמְכַר, אִם הַגְּבִיּה וְנִתְּן לְפִדְיוֹן בְּנוֹ - הֲרִי זֶה חֵיב. וְאִם לֹאוּ - פְּטוּר. נִתְּן לְפִדְיוֹן בְּנוֹ, לְבַעַל חוּבוֹ, וְלֹאֲשֶׁה בְּכַתְּבָתָהּ - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. הַגְּבִיּה וְנִתְּנוּ לְפִדְיוֹן בְּנוֹ וּלְבַעַל חוּבוֹ, וְלֹאֲשֶׁה בְּכַתְּבָתָהּ - מֵה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוּי. הִיּה עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַרְּבִים, וְטַבַּח וּמְכַר - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן.

ז, ח הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל, אֶת הַשְּׁטָרוֹת וְאֶת הַקֶּרְקָעוֹת וְאֶת הַהֶקְדָּשׁוֹת, אֶחָד קֶדְשֵׁי קֶדְשִׁים וְאֶחָד קֶדְשִׁים קְלִים - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: קֶדְשִׁים קְלִים כְּהִדְיוּט, וְשֶׁאֵר כָּל הַקֶּדְשִׁים - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: כְּכּוֹר כְּהִדְיוּט, וְשֶׁאֵר כָּל הַקֶּדְשִׁים - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן. אַבָּא יוֹסִי בֶּן דּוֹסַאי אָמַר מִשֵּׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן הַגְּלִילִי: שְׁלָמִים כְּהִדְיוּט, וְשֶׁאֵר כָּל הַקֶּדְשִׁים - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן.

ז, ט שְׁנַיִם מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב, וְשְׁנַיִם מְעִידִין בּוֹ שֶׁטַּבַּח וּמְכַר, נִמְצָאוּ זוּמְמִין - עַל טְבִיחָהּ וּמְכִירָהּ הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. נִמְצָאוּ זוּמְמִין - עַל הַגְּנֵבָה הוּא פְּטוּר, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל. נִמְצָאוּ זוּמְמִין עַל זֶה וְעַל זֶה - חֵיבִין, וְעַל זֶה נֹאמֵר (דְּבָרִים יט, יט): "וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאַחִיו".

שְׁנַיִם מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב, וְהֵן מְעִידִין בּוֹ שֶׁטַּבַּח וּמְכַר, נִמְצָאוּ זוּמְמִין - עַל הַטְּבִיחָהּ הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אַמּוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהֵן שְׁתֵּי עֲדוּת, אֲכַל אֵינִם

אֱלָא עֲדוּת אַחַת: עֲדוּת שְׁבֻטְלָה מְקַצָּתָהּ - בְּטָלָה כְּלָה. נִמְצָאוּ זוּמְמִים - עַל טְבִיחָהּ וּמְכִירָהּ הוּא פְּטוּר, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי כְּפָל. נִמְצָאוּ זוּמְמִין עַל זֶה וְעַל זֶה - חֵיבִין. וְעַל זֶה נֹאמֵר: "וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאַחִיו".

"תָּן לִי שׁוּרִי"! וְאָמַר: "אִין לִי אֱלָא מְעוֹת". "תָּן לִי מְעוֹת"! וְאָמַר: "אִין לִי אֱלָא בְּהֵמָה". "תָּן לִי שְׁלֹשָׁה אַרְבָּעָה שׁוּרִים"! וְאָמַר: "אִין לִי אֱלָא אֶחָד". אִם הִיּה יָפָה כְּרַמִּי בְּלָן - שְׁמִין לוֹ.

מִסְכַּת בְּבֵא קַמָּא פְּרַק שְׁמִינִי

ח, א הַגּוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאַחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶחָד גּוֹנֵב אִישׁ וְאִשָּׁה וְגַר, וְעַבְדֵי מִשְׁחָרָר. אֶחָד אִישׁ וְאִשָּׁה וְגַר וְעַבְדֵי מִשְׁחָרָר שְׁגָנֵבוּ - הֲרִי אֵלוֹ חֵיבִין. מְכַר, בֵּין לְאֶבְיוֹ בֵּין לְאַחִיו, בֵּין לְאֶחָד מִן הַקְּרוּבִים - חֵיב. גָּנְבוּ וְלֹא מְכָרוּ, אוֹ שְׁמָכְרוּ וְעוֹמֵד בְּשׁוֹק - פְּטוּר. הַגּוֹנֵב אֶת הָעֶבְדִּים - פְּטוּר. שְׁנַיִם מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב, וְשְׁנַיִם מְעִידִין בּוֹ שְׁמָכַר, נִמְצָאוּ זוּמְמִין עַל גְּנֵבָה - פְּטוּר, וְהֵן פְּטוּרִין. נִמְצָאוּ זוּמְמִין עַל מְכִירָהּ - הוּא פְּטוּר וְהֵן פְּטוּרִין, עַל זֶה וְעַל זֶה נֹאמֵר (דְּבָרִים ט, יט): "וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאַחִיו".

ח, ב הֵיכֵן שׁוּרֵי שְׁגָנֵבָתָּ? אָמַר לוֹ: אֶתְּהָ מְכָרְתוֹ לִי, אֶתְּהָ נִתְּתוֹ לִי בְּמַתָּנָה, אֲבִיךָ מְכָרוֹ לִי, אֲבִיךָ נִתְּנָה לִי בְּמַתָּנָה, וְהָעֲדִים מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב וְטַבַּח וּמְכַר - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. הוֹדָה עַד שְׁלֹא בָּאוּ עֲדִים - אִין מְשַׁלֵּם אֱלָא קֶרֶן. מִשְׁבָּאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. הֵיכֵן שׁוּרֵי שְׁגָנֵבָתָּ? וְאָמַר לוֹ: תּוֹעָה מְצָאתִיו וְטַבַּחְתִּיו. וְהָעֲדִים מְעִידִים בּוֹ שְׁגָנֵב וְטַבַּח. מֵאֲלוֹי בָּא אֲצִלִּי וְטַבַּחְתִּיו וְהָעֲדִים מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב

כְּפֶל. הוֹדָה לְאַחַר שְׁבוּעָה, עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחִמְשׁ וְאַשֶּׁם. אִם מִשְׁבָּאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפֶל וְאַשֶּׁם, וְחוּמְשׁוֹ עוֹלָה לוֹ מִתּוֹךְ כְּפָלוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְּשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן - מְשַׁלֵּם חִמְשׁ וְאַשֶּׁם. וְכָל שֹׁאֵין מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן - אֵין מְשַׁלֵּם חִמְשׁ וְאַשֶּׁם, וְאֵין מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפֶל וְתְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה. מוֹסִיף, חִמְשׁ וְאַשֶּׁם זֶה אֵינוֹ בָּא מִכַּח בְּעֵלִים אֲלֵא מִכַּח שְׁבוּעָה.

ח,ד אֵין פּוֹרְשֵׁין נִשְׁבִּין לִיּוֹנִין, אֲלֵא אִם בֵּן הָיָה רְחוּק מִן הַיִּשׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּמִּדְבָּר! אֲבָל בַּיִשׁוּב, אֲפֹלוּ מֵאָה מִיל - הָרִי זֶה אֲסוּר. אֵין מְגַדְלִין תְּרַנְגוּלִין בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקְּדוּשִׁים, וְאִם יֵשׁ לְהֶן גִּנָּה אוֹ אִשְׁפָּה - הָרִי זֶה מֵתָר, אֵף עַל פִּי שֹׁאֲמָרוּ אֵין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְלִין בְּכוֹר בַּעַל מוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם הָיָה תָם - אֲפֹלוּ עֶשֶׂר שָׁנִים - הָרִי זֶה מֵתָר. וּמָה אֵנִי מְקִים "לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אֲחִיךָ אוֹ שֵׂי נְדָחִים" וְגו' (דְּבָרִים כב), בַּמִּדְבָּרוֹת שְׁבִיהוּדָה בַּמִּדְבָּרוֹת שְׁבַכְפָּר עֲמֻקִּין. מִפְּנֵי מָה אֲמָרוּ: אֵין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל? מִפְּנֵי שְׁמִבִּיאֵין בְּהֵמָה דְּקָה מִחוּץ לְאַרְצָ וְאֵין מְבִיאֵין בְּהֵמָה גִּסָּה מִחוּץ לְאַרְצָ. אֵף עַל פִּי שֹׁאֲמָרוּ: אֵין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְלִין אוֹתָהּ קָדָם לְרַגְלֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם, קָדָם לְמִשְׁתָּה בְּנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְלֹא שְׁתֵּהָ יוֹצֵאָה וְרוּעָה בְּשׁוּק, אֲלֵא שְׁתֵּהָ קִשׁוּרָה לְכַרְעֵי הַמָּטָה.

שְׁאֵלוּ אֶת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: מָהוּ לְגַדְלָ בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל? אָמַר לְהֶן מְקִימִין אֶת הָעֵגוּנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהַטְּבַח לּוֹקֵחַ וּמוֹכֵר, וּבְלִבְדֵי שְׁלֹא יִשִּׁיר אֶת הָאֲחִירוֹנָה שְׁבִהֵן יֵתֵר מְשַׁלְּשִׁים יוֹם.

וְטַבַּח וּמְכַר בְּשׁוּק. הָיָה עוֹמֵד וְטַבַּחְתִּיו, וְהָעֲדִים מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב וְטַבַּח וּמְכַר - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה. הוֹדָה, בֵּין מְשַׁבָּאוּ עֲדִים וּבֵין עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים - אֵין מְשַׁלֵּם אֲלֵא קֶרֶן. הֵיכֵן שׁוֹר שֶׁהִפְקַדְתִּי אֲצִלְךָ? וְאָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח! אוֹ שֹׁאֲמַר לוֹ שֹׁאֲבָד, וְהָעֲדִים מְעִידִים בּוֹ שֹׁאֲכָלוּ - אֵין מְשַׁלֵּם אֲלֵא קֶרֶן. הוֹדָה, בֵּין מְשַׁבָּאוּ עֲדִים וּבֵין עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים - אֵין מְשַׁלֵּם אֲלֵא קֶרֶן.

הֵיכֵן שׁוֹרֵי שְׁגָנֵבְתָּ? וְאָמַר לוֹ: אֶתָּה מְכַרְתָּ לִּי, אֶתָּה נִתְתוֹ לִי בַּמִּתְנָה; אֲבִיךָ מְכַר לִי, אֲבִיךָ נִתְנוּ לִי בַּמִּתְנָה; מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר: אֲמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין בּוֹ שְׁגָנֵב, וְטַבַּחוֹ וּמְכָרוֹ - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה. הוֹדָה לְאַחַר שְׁבוּעָה, אוֹ עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחִמְשׁ וְאַשֶּׁם. מְשַׁבָּאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה וְאַשֶּׁם.

ח,ג הֵיכֵן שׁוֹרֵי שְׁגָנֵבְתָּ? וְאָמַר: תּוֹעָה מְצַאֲתִיו וְטַבַּחְתִּיו. מִשְׁבִּיעֶךָ, וְאָמַר אֲמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִים שְׁגָנֵב, מֵאֲלִי בָּא אֲצִלִּי וְטַבַּחְתִּיו. בְּשׁוּק הָיָה עוֹמֵד וְטַבַּחְתִּיו, מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר אֲמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִים בּוֹ שְׁגָנֵב - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפֶל וְאַשֶּׁם. הוֹדָה לְאַחַר שְׁבוּעָה, אִם עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים הוֹדָה - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחִמְשׁ וְאַשֶּׁם. וְאִם מְשַׁבָּאוּ עֲדִים הוֹדָה - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כְּפֶל וְאַשֶּׁם. הֵיכֵן שׁוֹרֵי שֶׁהִפְקַדְתִּי אֲצִלְךָ? אָמַר: אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח, אוֹ שֹׁאֲמַר לוֹ: אֲבָד, מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר אֲמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִים בּוֹ שֹׁאֲכָלוּ - אֵין מְשַׁלֵּם אֲלֵא קֶרֶן. הוֹדָה לְאַחַר שְׁבוּעָה, בֵּין מְשַׁבָּאוּ עֲדִים וּבֵין עַד שְׁלֹא בָאוּ עֲדִים - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחִמְשׁ וְאַשֶּׁם. אָמַר לוֹ: נִגְנַב, מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר אֲמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִים בּוֹ שְׁגָנֵבוּ - מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי

ח,ה כֶּשֶׁם שְׁאִין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דְקָה - כֶּף אֵין מְגַדְלִין חֵיה דְקָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר אוֹמֵר: מְגַדְלִין כְּלָבִים, כּוֹפְרִים, וְחֻלְדוֹת הַסְּנִיאִין, וְחֻתּוּלִין, וְהַקּוֹפּוֹת - דְּבָרִים הַמְּנַקִּין אֶת הַבַּיִת, אֵף עַל פִּי שְׁאֵמְרוּ אֵין מְגַדְלִין כְּלָבִים בִּישׁוּב - אֲבָל מְגַדְלִין בַּעֲזֵרוֹת הַסְּמוּכוֹת לִסְפָר. בַּיָּמִים קוֹשְׁרִים אוֹתָן בְּשִׁלְשָׁאוֹת שֶׁל בְּרוֹל וּמִתִּירִין אוֹתָן כְּלִילוֹת. רַבִּי אֲלֵיעָזָר אוֹמֵר: הַמְּגַדֵּל כְּלָבִים כִּמְגַדֵּל חֲזִירִין.

ח,ו צָד אָדָם יוֹנֵי שׁוֹכֵף מִתּוֹךְ שְׁלוֹ. אֵימְתִי? בְּזִמְן שֶׁהוֹשִׁיבֵן כְּתַקְנָתָן. לֹא הוֹשִׁיבֵן כְּתַקְנָתָן - אָסוּר בְּהוֹ, וּמִתָּר בְּגוֹדוּלֵיהֶם. אֲבָל צָדִין חֵיה וְעוֹף מִכָּל מְקוֹם, וְאֵין נִמְנָעִין. בְּרֵאשׁוֹנָה שֶׁהֵיוּ שֹׁבְטִים כְּתַקְנָן, אָמְרוּ: אֵין אָדָם פּוֹרֵשׁ חֲרָמוֹ וּמַעֲמִיד סְפִינָתוֹ בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבָרִיו, אֲבָל צָדִין בַּחֲפִים וּבִמְכַמּוּרִים בְּכָל מְקוֹם וְאֵין נִמְנָעִין, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִפְרֹשׂ אֶת הַקָּלַע וַיַּעֲמִיד אֶת הַסְּפִינָה.

אֵין הַשֹּׁבְטִים צָדִין דְּגַיִם מִימָה שֶׁל טְבָרְיָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁל נִפְתָּלִי. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁנוֹתַיִן לוֹ מֵלֹא חָבֵל שֶׁל חָרֵם לְדְרוֹמוֹ שֶׁל יָם, שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים לג): "יָם וְדְרוֹם יִרְשָׁה"; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: "יָם" - זֶה יָמָה שֶׁל סוּכְנֵי. "דְרוֹם" - זֶה יָמָה שֶׁל טְבָרְיָה. "יִרְשָׁה" - זֶה יָם הַגְּדוֹל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר אוֹמֵר: תְּלוּשִׁין שְׁבַמְדָּבָר - הָרִי הֵן שֶׁל כָּל הַשֹּׁבְטִים. וּמִחֲבָרִין - הָרִי הֵן שֶׁל אוֹתוֹ הַשֹּׁבֵט.

וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר אוֹמֵר: אֵין לָךְ כָּל שֹׁבֵט וְשֹׁבֵט, שְׁלֹא הָיָה נוֹטֵל בְּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַגֶּבֶב, וְכֵן לִפְנֵיהֶם, הַחֲתִי וְהָאֱמוּרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחֲוִי וְהַיְבוּסִי - יִרְדָּן שְׁבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ יג): "הֵירְדָן וּגְבוּל". וְאוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר לד):

כָּל הָאֲשֻׁכּוֹת שְׁעַמְדוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, מִשְׁמַת מִשָּׁה וְעַד שְׁעַמְד יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צָרְדָּה, וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם - אִי אֶפְשָׁר לָתֵן בָּהֶן דְּפִי, מִשְׁמַת יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צָרְדָּה וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם, וְעַד שְׁמַת יְהוּדָה בֶּן בְּבָא שֶׁהֵיוּ כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֲלֹא שְׁגַדֵּל בְּהֵמָה דְקָה. כֶּף הָיָה פַעַם אַחַת, חָלָה, נִכְנַס רוֹפֵא אֲצָלוֹ, אָמְרוּ לוֹ: אֵין לָךְ רְפוּאָה אֲלֹא בְּחֻלְב רוֹתַח. לָקַח לוֹ עוֹ וּקְשָׁרָה בְּכַרְעֵי הַמַּטָּה, וְהָיָה יוֹנֵק מִמֶּנָּה חֻלְב רוֹתַח, שֶׁהָיָה גוֹנַח, פַּעַם אַחַת בְּקִשּׁוֹ חֲכָמִים לְכַנֵּס אֲצָלוֹ, אָמְרוּ: הֵיאֵךְ נִכְנַס אֲצָלוֹ? שְׁלֹסְטִים עָמוּ בַּבַּיִת! וּכְשִׁמַּת, דִּקְדָּקוֹ חֲכָמִים בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא מִצָּאוּ בוֹ עוֹן, אֲלֹא זֶה בִּלְבָד, אֵף הוּא אָמַר בְּשַׁעַת מִיתָה: יוֹדַע אֲנִי שְׁאֵין בְּיָדִי עוֹן אֲלֹא זֶה בִּלְבָד - שְׁעַבְרָתִי עַל דְּבָרֵי חֲבָרִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שְׁזוּרִי, מִבְּעַלְי בְּתִים הָיָה בֵּית אַבָּא, וּמִפְּנֵי מַה חָרַב? מִפְּנֵי שֶׁדָּנּוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּאַחַד, וְשִׁגְדְלוּ בְּהֵמָה דְקָה, אֵף עַל פִּי כֵן חָרַשׁ הָיָה לָנוּ סְמוּךְ לְעִיר, וְשָׂדֶה מִפְּסַקְתָּ בֵּינוּ לְעִיר, שֶׁבְּהֵמָה נִכְנַס וְיוֹצֵא דָרָךְ עֲלֶיהָ.

רוּעָה שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה - אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמַכּוֹר בְּלָן כְּאַחַד, אֲלֹא מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ עַל יַד עַל יַד, נָפְלוּ לוֹ חֲזִירִים וְכְלָבִים בִּירוּשָׁה - אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמַכּוֹר אוֹתָן בְּלָן כְּאַחַד, אֲלֹא מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ עַל יַד עַל יַד, נָדַר לָקַח לוֹ בֵּית וְלָקַח לוֹ שָׂדֶה - אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לָקַח לוֹ מִדֵּי, אֲלֹא עַד שִׁימְצֵא אֶת הַהַגּוֹן לוֹ. מַעֲשָׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהָצַר לָהּ בְּנָה, וְאָמְרָה: קוֹנֵם כָּל מִי שִׁישְׁלַח אֵלַי, אֵינִי מִחֲזִירָתוֹ, וַיִּדְעוּ בָּהּ שְׁנֵי בְנֵי אָדָם שְׁאֵינָן הַגּוֹנִים, קָפְצוּ עֲלֶיהָ, וְכֹא מַעֲשָׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: לֹא נִתְכַוְּנָה זֹאת אֲלֹא עַד שֶׁתִּמְצֵא אֶת הַהַגּוֹן לָהּ.

”וּמַעֲבָר לַיְרֵדָן יָרְחוּ קִדְמָה מִזְרְחָה יְרֵדָן שְׁבִירָחוּ” דְּבַרֵי רַבֵּי יְהוּדָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר לַה): ”כִּי אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת הַיְרֵדָן אַרְצָה כְּנָעַן”, כִּיֹּן שְׂאֲתֶם עוֹבְרִים אֶת הַיְרֵדָן הָרִי אַתֶּם בְּאַרְץ כְּנָעַן. רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: תַּחֲוּמֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁבֻכְתוּכִים – נִדּוּנֵין כְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

מִסְכַּת בְּבֵא קָמָא פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

ט, א הַשּׁוֹר, וְהַבּוֹר, וְהַמְּבֻעָה, וְהַהֲבַעַר, שׁוֹמֵר חֲנֹם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שְׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר, נֹזֵק צַעַר וְרַפּוּי וְשֻׁבְת וּבִשְׁת. חֵבֵל בּו חֲמֻשָּׁה – נוֹתֵן לוֹ חֲמֻשָּׁה. אֵינוֹ אֶלָּא אַרְבָּעָה – נוֹתֵן לוֹ אַרְבָּעָה. אֵינוֹ אֶלָּא שְׁלֹשָׁה – נוֹתֵן לוֹ שְׁלֹשָׁה. אֵינוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם – נוֹתֵן לוֹ שְׁנַיִם. אֵינוֹ אֶלָּא אֶחָד – נוֹתֵן לוֹ אֶחָד.

בְּנֹזֵק כִּיצַד? הִכְהוּ וְקָטַע יָדוֹ, וְקָטַע רַגְלוֹ, אֵינן רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ עוֹשֶׂה סֵלַע בְּיוֹם, וְכֵאלוֹ עוֹשֶׂה מְנָה בְּיוֹם, אֶלָּא רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלוֹ חֲגֵר שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. וְאִם תֹּאמְרוּ: לְקַתָּה מִדַּת הַדִּין? מִדַּת הַדִּין לֹא לְקַתָּה! שְׂכָבֵר נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וְדְמֵי רַגְלוֹ. אֲכַל הִכְהוּ וְצִמְתָּה יָדוֹ. הִכְהוּ וְצִמְתָּה רַגְלוֹ – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ עוֹשֶׂה סֵלַע בְּיוֹם – נוֹתֵן לוֹ סֵלַע בְּיוֹם. מְנָה – נוֹתְנִין לוֹ מְנָה בְּיוֹם, וְנוֹתְנִין לוֹ כָּל נֹזֵקוֹ. וּבְכֻלָּן – שְׁמִין וְנוֹתְנִין לוֹ מִיָּד. לְפִיכֵן אִם מִתְּנֹנָה וְהוֹלֵךְ, אֶפְלוֹ חֲמֻשׁ שְׁנַיִם – אֵין לוֹ אֶלָּא מֵה שְׂאֲמִדוּהוּ, הַבְּרִיא – נוֹתֵן לוֹ מֵה שְׂאֲמִדוּהוּ, עַד כִּמֵּה נוֹתֵן לוֹ? עַד כִּדֵּי שִׁבְרִיא. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ זֹכָה מְזוּן. עָלוּ בּו צְמָחִים מִחֲמַת הַמֶּכֶה וְנִסְתְּרָה הַמֶּכֶה – חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ, וְחֵיב לִתֵּן לוֹ דְּמֵי שְׁבֻתוֹ. שְׁלֹא מִחֲמַת הַמֶּכֶה אוֹ שְׁעָבֵר עַל דְּבַרֵי הַרּוֹפֵא – פֶּטוּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶפְלוֹ עָלוּ בּו צְמָחִים מִחֲמַת הַמֶּכֶה, וְנִסְתְּרָה הַמֶּכֶה – חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ, וְפֶטוּר מִלִּתֵּן שְׁבֻתוֹ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כָּל שְׂחֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ – חֵיב לִתֵּן לוֹ שְׁבֻתוֹ. וְכָל שְׁפֶטוּר מִלְּרַפְּאוֹתוֹ – פֶּטוּר מִלִּתֵּן לוֹ שְׁבֻתוֹ.

ט, ב הַמֶּכֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְאֲמִדוּהוּ לְמִיתָה – אוֹמְדִין אוֹתוֹ לְחַיִּים. לְחַיִּים – אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ לְמִיתָה. אֲמִדוּהוּ לְמִיתָה – חֵיב מִיתָה וְפֶטוּר מִן הַמְּמוֹן. אֲמִדוּהוּ לְמְמוֹן – חֵיב מְמוֹן וְפֶטוּר מִן הַמִּיתָה. אֲמִדוּהוּ לְמִיתָה וְהִקְל מִמֶּה שֶׁהָיוּ – אוֹמְדִים אוֹתוֹ לְמְמוֹן שְׁנִיָּה. מֵאִימְתֵי נוֹתֵן לוֹ? מִשְׁעָה שֶׁהִכְהוּ. אֲמִדוּהוּ לְחַיִּים – מִשְׁלֵם נֹזֵק צַעַר רַפּוּי וְשֻׁבְת וּבִשְׁת לְיִוֵּרְשִׁין. אֲמִדוּהוּ לְמִיתָה וְהִקְל מִמֶּה שֶׁהָיָה, הַכְּבִיד וְאַחַר כֵּן מֵת – אוֹמְדִים אוֹתוֹ, אִם מִחֲמַת מֶכֶה רֵאשׁוֹנָה מֵת – הָרִי זֶה חֵיב. וְאִם לֹא – הָרִי זֶה פֶּטוּר. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: אֶפְלוֹ מֵת מִחֲמַת מֶכֶה רֵאשׁוֹנָה – פֶּטוּר.

וְעוֹד זֹו דְּרַשׁ רַבִּי נַחֲמִיָּה (שְׁמוֹת כֹּא): ”אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה הַמֶּכֶה”, וְכִי עֲלָתָה עַל לֵב שִׁיָּהָ זֶה מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק, וְזֶה נִהְרַג עַל יָדוֹ, אֶלָּא אֶפְלוֹ מֵת מִחֲמַת מֶכֶה רֵאשׁוֹנָה – פֶּטוּר.

ט, ג הַחוֹבֵל בְּכֵנוֹ וּבִתּוֹ גְּדוּלִים – חֵיב בְּכָל בְּעַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים שֶׁל אֲחֵרִים – מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְשָׁל בְּתוֹ – נוֹתְנִין לָהּ מִיָּד. וְשָׁל בְּנוֹ – עוֹשֶׂה לוֹ בְּהֵן סְגָלָה מִיָּד. בְּכֵנֵי וּבְנוֹתֵי קִטְנִים שֶׁל עֲצָמוֹ – פֶּטוּר מִן הַכָּל. הַחוֹבֵל בְּבֵתוֹ קִטְנָה – נֹזֵקָה שְׁלָהּ, וְהַשְּׂאָר – הָרִי זֶה פֶּטוּר. חֲבֵלוֹ בְּהַ אֲחֵרִים – נֹזֵקָה שְׁלָהּ, וְהַשְּׂאָר עוֹשֶׂה לָהּ בְּהֵן סְגָלָה. וְאִם מֵתָה – אֲבִיָּה יוֹרְשָׁה. הַחוֹבֵל בְּכֵנוֹ גְּדוּל – חֵיב בְּכָל בְּעַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים – חֵיב בְּכָל וְפֶטוּר

מִן הַשְּׁכֵת, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁכַחְתוּ שְׁלוֹ. חֵבֶל יֵתֵר מִן הָרְאוּי לֶהֱנֶן - הֵרִי זֶה חֵיב.

הָאֵב הַמִּכָּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרַב הַרְוּדָה אֶת תַּלְמִידוֹ, וְכֵלֵן שֶׁהִכּוּ וְשִׁחֲזִיקוּ - הֵרִי אֱלוֹ פְטוּרִין. חֵבֶלוֹ יֵתֵר מִן הָרְאוּי לֶהֱנֶן - הֵרִי אֱלוֹ חֵיבִין. שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁהִפֵּה בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין וְהִזִּיק - פְטוּר. אֲבָל חֵבֶל יֵתֵר מִן הָרְאוּי לוֹ - הֵרִי זֶה חֵיב. רֹפֵא אֲמֵן שֶׁרַפָּא בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין וְהִזִּיק - פְטוּר. חֵבֶל יֵתֵר מִן הָרְאוּי לוֹ - הֵרִי זֶה חֵיב.

ט, ד המביש את חברו ערום - הרי זה חייב, ואינו דומה מבישו ערום למבישו לבוש. בישו במרחץ - הרי זה חייב, ואינו דומה מבישו במרחץ למבישו בשוק. ואינו דומה המתביש מן היקר למתביש מן הפגום. ואינו דומה גדול המתביש לקטן המתביש. החובל בחרש שוטה וקטן - חייב בארבעה דברים ופטור מן הבשת, מפני שאין להן בשת. רבי אומר: חרש יש לו בשת, קטן אין לו בשת. החובל שוטה, פעמים יש לו בשת ופעמים אין לו בשת. סומא - רבי יהודה אומר: אין לו בשת. וחקמים אומרים: יש לו בשת.

ט, ה החובל באשתו, בין שחבל בה הוא, בין שחבלו בה אחרים - מוציאין מידו וילקח בהן קרקעות, והוא אוכל פרות. רבי יהודה בן בתירה אומר: בשת שבסתר - לה שני חלקים ולו אחד. בשת שבגלוי - לו שני חלקים ולה אחד. שלו - נותנין לו מיד. ושלה - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פרות.

החובל בחיבי גליות בית דין - חייב בכל. בחיבי מיתות בית דין, עד שלא נגמר דינו - חייב. משנגמר דינו - פטור. היוצא להרג וחבל באחרים - חייב. חבלו בו אחרים -

פטורין. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף הוא שחבל באחרים - פטור, שאין מחזירין אותו לאמידת בית דין. מעתה הרודה אחר חברו להרגו, ונהפך הנרדה וחבל בו, או שחבלו בו אחרים - פטורין. שנאמר (במדבר לה): "ולא תקחו כפר לנפש רוצח".

הרגו והרג את בהמתו כאחד, וקטע את ידו כאחד. הרגו וסמא את עינו כאחד - פטור, שנאמר (שמות כא): "ולא יהיה אסון ענוש יענש". הא אם יש אסון - אין נענש. אבל הרג את בהמתו ואחר כך הרגו. קטע את ידו ואחר כך הרגו. סמא את עינו ואחר כך הרגו - חייב, שנאמר (שמות כב): "דמים לו שלם ישלם". זה הכלל: כל שחלה עליו מיתה ותשלומין כאחד - פטור. מיתה ואחר כך תשלומין, תשלומין ואחר כך מיתה - הרי זה חייב.

ט, ו החובל באביו ואמו ועשה בהן חבורה, אפלו שוגג - פטור, מפני שנדון בנפשו. הרובע והנרבע, אפלו שוגג - פטור. מפני שנדון בגופו. הדליק גדיש של חברו ביום הכפורים, אפלו שוגג - פטור, מפני שנדון בנפשו. הגונב כיסו של חברו, והוציאו בשבת - הרי זה חייב, שכבר נתחייב בגנבת הכיס עד שלא תבא שבת. אם היה מגרר בו יוצא - פטור. העושה מום במקדשין - אין משלם אלא חצי נזק.

ט, ז הכה את האשה ויצאו ילדיה - משלם נזק צער רפוי שכת ובשת לאשה, וולדות לבעל, שנאמר (שמות כא): "ונגפו אשה הרה"; מה תלמוד לומר הרה? ולדות - לבעל הריון. נתגרשה מזה ונשאת לזה, נתגרשה מזה ונשאת לזה, נתגרשה מזה ונשאת - ולדות לבעל הריון. היתה מעברת

מַגְר וְעַבְד מְשַׁחֲרָר, וְלִדּוֹת שֶׁל גֵּר וְעַבְד מְשַׁחֲרָר, לְפִיכֶךָ אִם מֵת - הָרִי זֶה זָכָה.

ט, ח, הַחֹבֵל בְּעַבְדוֹ וּשְׁפַחְתּוֹ הָעֲבָרִים, בֵּינוּ לְבֵינָן - הָרִי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הַחֹבֵל בְּעַבְדוֹ וּשְׁפַחְתּוֹ הַכְּנַעֲנִים בֵּינוּ לְבֵינָן - פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָנָס. הַמֵּכֵה אֶת עַבְדּוֹ, מְכָרוֹ לְאַחַר וְמֵת - פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"א): "וְהִכְהוּ וּמֵת תַּחַת יָדוֹ", עַד שֶׁתִּהְיֶה מִכְתּוֹ וּמִיַּתְתּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ. עַבְדֵּךְ שֶׁחָבַל בְּעַצְמוֹ - יוֹצֵא לְחֵרוֹת, וְנוֹתֵן לְרַבּוֹ. הָאִשָּׁה שֶׁחָבְלָה בְּבַעֲלָהּ - אֵין מִפְּסֻדַת כְּתַבְתָּהּ כְּלוּם. וְכֹשֶׁם שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָהּ לְמַכּוֹר כְּתַבְתָּהּ וְהִיא תַּחְתּוֹי - כִּךָ אֵין מִפְּסֻדַת כְּתַבְתָּהּ וְהִיא תַּחְתּוֹי.

ט, ט עַבְדֵּךְ שֶׁאֱמַר לְרַבּוֹ: "הִפְלַתְּ אֶת שִׁנְי וְסַמִּיתְּ אֶת עֵינֵי - תֵּן לִי דְמֵי עֵינַי". הָרַב אֹמֵר: "סַמִּיתִי אֶת עֵינֶיךָ וְהִפְלַתִי אֶת שִׁנְךָ - טוֹל דְּמֵי שִׁנְךָ"; עַבְדֵּךְ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. הַמוֹכֵר אֶת עַבְדּוֹ, בֵּין מִתְּפֹנֵן לוֹ וּבֵין שֶׁאֵין מִתְּפֹנֵן לוֹ, יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. הִיָּה רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אֹמֵר: בְּמִתְּפֹנֵן - יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין, וּבִשְׁאֵין מִתְּפֹנֵן - לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. רַבּוֹ רֹפֵא וְאָמַר לוֹ: "רִפֵּא אֶת עֵינֵי זוֹ", וְסַמָּאָה. "שְׁנֵי זוֹ", וְעַקְרָה - שֶׁחָק בּוֹ וְיוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אֹמֵר: לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. וְכֵלֵן, אִם אָמַר לְאַחַר לְעֲשׂוֹת לוֹ כֵּן - לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. הִכְהוּ נֶגֶד עֵינָו וְאֵינוֹ רוֹאֶה, נֶגֶד אָזְנוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִכְהוּ" - עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה. עַל עֵינָו וְאֵינוֹ רוֹאֶה, עַל אָזְנוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין.

הִכְהוּ עַל מַחוֹ וְיָרְדוּ מֵים וְחָפּוּ אֶת עֵינָיו, וְיוֹצֵאוּ בְּנוֹת מֶלֶךְ וְסַמָּא אֶת עֵינָיו - יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. הִכְהוּ עַל עֵינָו וְכִהְתָּה, עַל שֶׁנּוֹ וְנִדְדָה, אִם הִיָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. וְאִם לֹא - יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. הִיָּתָה עֵינָו כְּהָה

וְסַמָּאָה, שֶׁנּוֹ נִדְוּדָה וְעַקְרָה, אִם הִיָּה יָכוֹל לְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶן לְשַׁעֲבֵר - יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין. אִם לֹא - לֹא יוֹצֵא בֶּן חוֹרִין.

ט, י, הַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ וּמֵת - יִתְּנוּ הַיּוֹרְשֵׁין. מֵת הַנֶּחֱבָל - יִתֵּן לְיֹרְשָׁיו. הַנֶּחֱבָל, בֵּין שֵׁשׁ שָׁם טַעֲנָה וּבֵין שְׁאֵין שָׁם טַעֲנָה - הָרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה קוֹרֵא אוֹתָהּ הַכְּפֻכָּח, וְכֹל זָמַן שֶׁהֵן חוֹכְכִין זֶה אֶת זֶה - הָרִי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הִיָּה נִשְׁוֹף, מְקוּם שֶׁאֵין יָכוֹל לִישׁוֹף אֶת עַצְמוֹ - נוֹטֵל שְׁלֵא בְּשַׁבּוּעָה. לְאַחַר זָמַן, זֶה אֹמֵר חֲבַלְתָּ וְזֶה אֹמֵר לֹא חֲבַלְתִּי - הָרִי זֶה כְּפַחַת מִכָּל הַטַּעֲנוֹת.

ט, יא, הַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ, אֶף עַל פִּי שְׁלֵא בְּקֶשׁ הַחֹבֵל מִן הַנֶּחֱבָל - הַנֶּחֱבָל צָרִיךְ שֶׁיִּבְקֶשׁ עֲלָיו רַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ'): "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים".

זְכַן אֶתָּה מוֹצֵא בְּרַעֲי אֵיבֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיבֹב מ"ב): "וְעַתָּה קַחוּ לָכֶם שְׁבָעָה פְּרִים וּשְׁבָעָה אֵילִים", מָה הוּא אֹמֵר? (אֵיבֹב מ"ב): "וְהָ שָׁב אֶת שְׁבוֹת אֵיבֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רַעְהוֹ" וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשֵּׁם רַבֵּן גְּמְלִיאֵל: הָרִי הוּא אֹמֵר (דְּבָרִים י"ג): "וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבָּךָ" וְגו', זֶה סִימָן יִהְיֶה בְּיָדְךָ, כָּל זָמַן שֶׁאֶתָּה רַחֲמָן - הִרְחַמְנָן מִרַחֵם עָלֶיךָ.

הִכְהוּ בְּאַחַר יְדוֹ, בְּנִיר, וּבְפִנְקֶס, בְּעוֹרוֹת שֶׁאֵין עֲבוּדִין, בְּטַמוּס שֶׁל שְׁטָרוֹת שְׁבִידוֹ - נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זָזוֹ, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁמִּכָּה שֶׁל צַעַר, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁמִּכָּה שֶׁל בְּזִיוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ג'): "קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּיתְּ אֶת כָּל אוֹיְבָי" וְגו'. (מִיכָה ד'): "בְּשִׁבְטֵךְ עַל הַלְחָי" וְגו' (יִשְׁעְיָה נ'): "גְּוֵי נִתְחִי לְמַכִּים" וְגו'.

וְכַשֵּׁם שֶׁחֵיב עַל נִזְקֵי חֵבְרוֹ - כֵּן הוּא חֵיב עַל נִזְקֵי עֲצָמוֹ. הֵרַק וְטָשׁ בְּפָנָיו כְּנֶגֶד חֵבְרוֹ, וְתָלַשׁ בְּשַׁעְרוֹ, מְקַרַע אֶת כְּסוּתוֹ, מְשַׁבֵּר אֶת כְּלָיו, מְפִזֵּר אֶת מְעוֹתָיו בְּחֻמָּתוֹ - פְּטוֹר מְדִינֵי אָדָם וְדִינוֹ מִסּוֹר לְשָׁמַיִם, שְׁנֹאֲמַר (בְּרֵאשִׁית ט): "וְאֵף אֶת דְּמָכֶם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם מִיַּד נַפְשׁוֹתֵיכֶם אֲדַרְוֶשׁ".

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי חֵלְפָאִי בֶן אֲגָרָא שֶׁאָמַר מִשֵּׁם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מְתָלֵשׁ בְּשַׁעְרוֹ, מְקַרַע אֶת כְּסוּתוֹ, מְשַׁבֵּר אֶת כְּלָיו, מְפִזֵּר אֶת מְעוֹתָיו בְּחֻמָּתוֹ - יְהֵא בְּעֵינָיֶךָ כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, שְׂאֵלוֹ אָמַר לוֹ יִצְרוּ: לֵךְ וְעַבֵּד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים - הִיָּה עוֹבֵד, שֶׁכֵּךְ הִיא עֲבוּדַתוֹ שֶׁל יִצְרָהֶרֶע.

הָאוֹמֵר: "סִמָּא אֶת עֵינֵי שְׁהַזִּיקְתָּנִי"; "קִטְעַת אֶת יָדֵי שְׁהַזִּיקְתָּנִי" - פְּטוֹר. אֲנָסוּהוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְנָטְלוּ מִמּוֹנֵוּ בְּפָנָיו - פְּטוֹר. נָטַל וְנָתַן לָהֶן - הָרִי זֶה חֵיב.

		Fast of 17th of Tamuz		תענית י"ז בתמוז	
1	ראשון Sunday	יה 18	5:28 נץ החמה	4:16 עלות השחר	תענית י"ז בתמוז
			9:14 סו"ז קר"ש - גר"א	8:38 סו"ז קר"ש - מג"א	
2	שני Monday	יט 19	10:29 סו"ז תפלה - גר"א	10:05 סו"ז תפלה - מג"א	שקיעה
			9:43 צה"כ לשיטת ר"ת	8:31 בבלי: זבחים עט	
3	שלישי Tuesday	כ 20	9:43 ב"ך: דברי הימים א כז-כט	8:31 ירושלמי: ע"ז לז	תוספתא: בבא קמא ג
			5:29 נץ החמה	4:17 עלות השחר	
4	רביעי Wednesday	כא 21	9:14 סו"ז קר"ש - גר"א	8:38 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:29 סו"ז תפלה - גר"א	10:05 סו"ז תפלה - מג"א	
5	חמישי Thursday	כב 22	9:43 צה"כ לשיטת ר"ת	8:31 בבלי: זבחים פ	תוספתא: בבא קמא ד
			5:29 נץ החמה	4:17 עלות השחר	
6	ששי Friday	כג 23	9:14 סו"ז קר"ש - גר"א	8:38 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:30 סו"ז תפלה - גר"א	10:06 סו"ז תפלה - מג"א	
7	שב"ק Shabbos	כד 24	9:42 צה"כ לשיטת ר"ת	8:30 בבלי: זבחים פג	תוספתא: בבא קמא ז
			5:31 נץ החמה	4:19 עלות השחר	
Candle Lighting 8:12 ודלקת הנרות			9:15 סו"ז קר"ש - גר"א	8:39 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:30 סו"ז תפלה - גר"א	10:06 סו"ז תפלה - מג"א	
			9:42 ב"ך: דברי הימים ב ה-ו	8:30 ירושלמי: הוריות ד	תוספתא: בבא קמא ז
			5:31 נץ החמה	4:19 עלות השחר	
			9:15 סו"ז קר"ש - גר"א	8:39 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:30 סו"ז תפלה - גר"א	10:06 סו"ז תפלה - מג"א	
			9:42 צה"כ לשיטת ר"ת	8:30 בבלי: זבחים פד	תוספתא: בבא קמא ח
			5:31 נץ החמה	4:19 עלות השחר	
			9:16 סו"ז קר"ש - גר"א	8:40 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:31 סו"ז תפלה - גר"א	10:07 סו"ז תפלה - מג"א	
			9:42 צה"כ לשיטת ר"ת	8:29 בבלי: זבחים פה	תוספתא: בבא קמא ט
			5:32 נץ החמה	4:20 עלות השחר	
			9:16 סו"ז קר"ש - גר"א	8:40 סו"ז קר"ש - מג"א	שקיעה
			10:31 סו"ז תפלה - גר"א	10:07 סו"ז תפלה - מג"א	
			9:42 צה"כ לשיטת ר"ת	8:29 בבלי: זבחים פה	תוספתא: בבא קמא ט
			5:32 נץ החמה	4:20 עלות השחר	

מברכים חודש אב המולד: פרייטאג צופרי, 49 מינוט און 8 חלקים נאך 6

ווער עס האט ליב א צדיק, דארף אכטוינג געבן אז ס'זאל נישט ארויסגיין א
ש'לעכטע נאמען אויף דעם צדיק.

(ספר המדות אות צדיק סימן ס"ט)